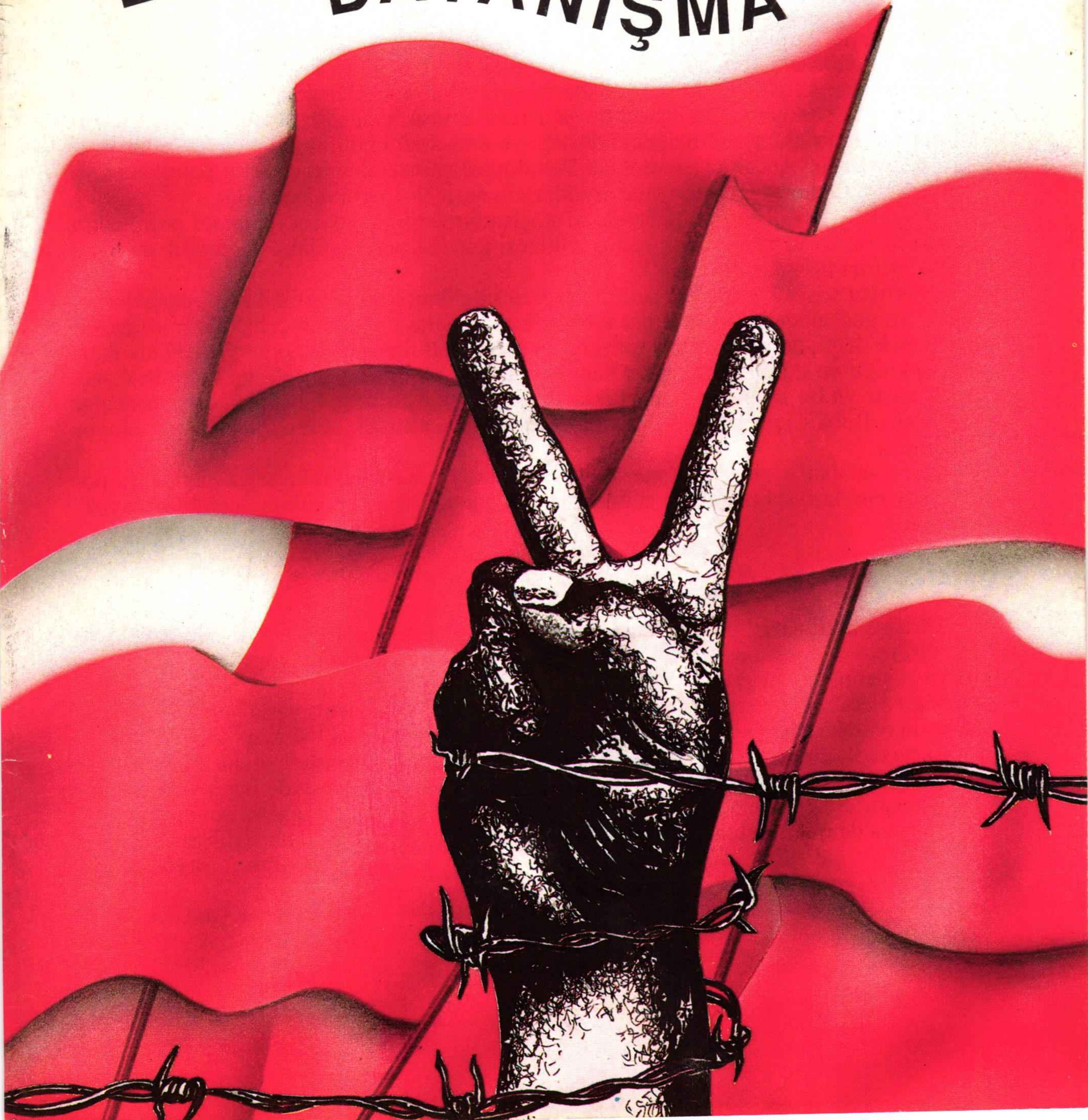
DEVRİM

AYLIK SOSYALİST DERGİ

OCAK - ŞUBAT 5 1992

YAŞASIN ENTERNASYONALİST DAYANIŞMA

GEÇİŞ SÜRECİ VE AÇILIM

Komünizm, yeni döneme açılma sancıları yaşıyor. Hissedilen ve yaşanılan dağınıklık ve güçsüzlük, dipten gelen dalgayı görmeyi engellememeli.

Kaygı; toparlanmadan çok, yeni döneme açılmadır. Açılma; toparlamayı sağlayacak biricik etkendir. Güç odağı olmak, bir döneme damga vuracak bütün teorik-politik ve örgütsel donanımla mümkündür. Yeniden değerlendirildiğinde, kaba inanç ve pratiklerin tortularından sıyrılma çabasının genel olarak tüm devrimci ve sosyalistlerin eğilimi olduğu görülmektedir. Bu eğilimin ivme kazanması, açılmanın da toparlayıcı olmasını sağlayacaktır. Hız kazanmak zorundayız.

Türkiye'de burjuva iktidar; devrimci sosyalistleri, kendi olduklarından başka reformizme ve terörizme itip, sınıfsal güç kazanmasını önlemek ve tarihsel olarak evrim sürecine kilitlemek istiyor. Emperyalistlerin, emperyal güç olanaklarıyla sağladıkları bu tür beceriyi, Türkiye kapitalistleri de sağlamak arzusu içindedir. Bunda en çok güvendikleri ise, uluslararası sermayenin desteği ve emperyal eğilimini güçlendiren uluslararası deneylerdir. Ancak taşeronluktan kurtulmaya namzet değildir. Ücret politikaları ve tenkisatlarda, uluslararası sermaye örgütlerinin desteğini alabilmektedirler.

Devrimci sosyalistler sınıf bağlarını güçlendirmedikçe, güncel ve genel politikaları itibarı ile bu zorlamaya maruz kalma tehlikesi içindedirler, bugünkü dağınıklık da bunu kolaylaştırıcı bir etkendir.

Devrimci sosyalizmin yeni açılımı; toplumsal dönüşüme yönelik, kendi olanaklarını, birlik ve güç imkanlarını seferber etmesinin yanı sıra; toplumsal çelişkilerin artmasını beklemek değil, derinleştirmeyi amaçlayan politikalar üretmesiyle olur. Çelişki alanlarının çokluğu ve derinliği, devrim olanağını artıran ya da azaltan etkiye sahiptir.Yapay zorlamalar ya da sakat bir iradecilikle bunu gerçekleştirmeye çalışmak; tersi sonuçlar doğurtur. Bunun için süreçle organik bağları güçlendirmek zorunluluk olarak çıkıyor karşımıza.

Süreç ve alanlar, devrimci sosyalizmin alanlarıdır. Kısır politikalar ya da hamasi politik söylem, tarihsel olarak bu alanlarda zayıflamıştır. Bu da açılımın önemli bir gerekçesidir.

* * *

Türkiye burjuvazisi önümüzdeki dönemi Kürt halkına ve devrimci örgütüne yönelik her türlü savaşı meşrulaştırmaya, bunun askeri-siyasi ve ekonomik koşullarını hızlandırmaya başlamıştır. Bu yeni durum bir öncekinden farklı olarak, bütünsel bir hedef ve buna bağlı olarak bir meşruyet sağlama, imha politikasını futursuzca yerin getirme eğilimini kesin olarak ortaya koymasıdır. Savaş bütün çarpıklığı ile her düzeyde yaşanacaktır.

Burjuva iktidar polis örgütü ile devrimci örgüt arası bir savaşa da aynı futursuzlukla girişmiş: Devlet Terörü Yasası ile oluşturduğu "hukuk" çerçevesinde büyük taarruzunu başlatmıştır. Sempatizan öğrencilere değin çok provakatif infaz uygulamaktadır.

Burjuva demokrasisinin ön koşulu; tüm devrimci dinamiklerin imha edilmesidir.

(Devamı sayfa:44'de)

YAYIN KURULU

DEVRİM
AYLIK SOSYALİST DERGİ

YAŞASIN ENTERNASYONALİST DAYANIŞMA

Etki Yayınevi adına
Sahibi ve Yazıişleri Müdürü
MESUT HASTÜRK

Adres Ve Telefonumuz
Ebu Suud Cad. Saruhan No:23 Kat:4 R:4
Sİrkeci-İstanbul Tel: 522 56 29

Avrupa Temsilciliği
YÜKSEL ER
Bilser str. 24 a 2000 Hamburg 60/Almanya
Tlf: 040-511 76 32

Dizgi PALET
Kapak ÖMER ÜLKENCİLER
Baskı AYDINLAR MAT.

Abone Yurtiçi
Yıllık: 110.000TL. Altı aylık: 60.000TL.

Abone Yurtdışı
Almanya Yıllık: 70 DM. Altı aylık: 40DM.
Fransa Yıllık: 150FF. Altı aylık: 80FF.
İngiltere Yıllık: 20 St. Altı aylık: 10 St.
Avusturya Yıllık: 400 Aş. Altı aylık: 200Aş.

Mesut Hastürk
İş Bankası Cağaloğlu Şb. Hes. No: 370961
PostaÇek No: 666257 Sirkeci/İstanbul

İÇİNDEKİLER

"Ocak ve Şubat'ta"

Devrim, çıkışıyla izlediği genel amaca uygun hedeflerinden birine daha ulaşıyor. Önümüzdeki dönem yapısal bütünlüğü ifade, "ektiğini biçme" dönemidir.

Bahara, Ankara bürosunu açmış durumda gireceğiz. Bu konudaki yoğun talep ve basınç, potansiyelin rantab değerlelndirilmlesine yönelik programlar hazırlayarak haklılığını gösterdi.

Sosyalist gençliğin her alanda eylemli-entellektüel mücadelesini hızlandırmak için de aynı basınç altındayız. Gerçekte bu basınç; Tüm sosyalistlerin üzerindedir, bize düşen olanakları güce dönüştürmek ve bunun farkında olmaktır. Gençlik üretkenlilğini örgütlülüğe sıçratacak girişim sonuuçlarını kısa sürede verecek.

* * *

Bu ay Fransa 'daki arkadaşların aktif çalışmaları ile büyük bir enternasyonal organizasyon gerçekleştiriyoruz. Fransa-Küba Dayanışma Derneği'nin de katıldığı, Devrim'in organize ettiği Küba ile Enternasyonal Dayaynışma Günü 23 Şubat'ta gerçekleşiyor.

Devletin polisi, Devrim'in bazı bölgelerde dağıtımını engelliyor. Arkadaşlarımız gözaltına alınıyor. Bu bir baskı değil, komik duruma düşmedir. Devrim okurları bilinç ve davranış bütünlüğü ile yeni insan kimliğini gösteriyor. Devlet 'nufus kayıtlarına bakarak boşa zaman harcıyor.

"Demokratik Türkiye" ile "Başına ezeceğiz" söylemi iktidarın yöneticilerinin ağzında birlikte ifade ediliyor. Bu dört sözcük ülke yönetiminin iki koşulunu gösteriyor. Kırk katır mı? Kırk katır mı? Bu dört sözcüğü torbaya koyup çektiğinizde bir çok varyasyyon çıkıyor. Ben birini yazıyorum: "Başını Demokratik Ezeceğiz Türkiye". İkincisini de üç yaşındaki Enis çekti: Başını ezeceğiz demokratik Türkiye.

Devrim'in yayıny periyodundaki onbeş günlük aksama sıklığı nedeniyle beşinci sayı iki aylık çıkıyor. Aksamalalrın nedenlerini biliyoruz,ancak sorumluluk hissimiz herhangi bir gerekçe kabul etmiyor.

Ankara bürosu, dayanışma günleri, gençlik çalışması, İstanbul'daki büronun yeniden donanımı; büyük mali sorunlara hazır olmamızı gerektiriyor. Tüm yoldaşlar bu sorunları ortaklaşma bilinçiyle aşmaya çalışmalıdır. Mart ayını yardım destek ve dayanışma ayı olarak değerlendirmeliyiz.

Bize gelen bilgi ve değerlendirmeler,tüm çalışmaların itici gücü oldu. Devrim küçük bir irade olarak büyük bir nesnelliğe doğdu. Beşinci sayıda, programını çok aşan hedeflere ulaştı. Şimdi güçleri odaklamanın zamanıdır.

Sevgiyle kalınız.

Mesut Hastürk

DEMOKRASİ'NİN HAMİSİ DEVLET TERÖRÜ

Türkiye burjuvazisi 1992 yılını demokrasi ve terör yılı ilan etti.

PKK savaş hükümeti kuruyor. Siyasal atağı bir üst noktaya taşıyor.

Devlet, hükümeti ile birlikte geçiş süreci saldırganlığı içinde.

Toplumda demokrasi illizyonu kırılmaya başladı. Bir kez daha demokrasinin burjuvaziye sağladığı yönetme avantajının Türkiye cinsinin yanılsamadan ibaret olduğu ortaya çıkıyor.

Türkiye'de devlet kendini Tanrısal temsil gücüyle donanımlı olduğunu, geleneksel kurumlaşmanın ve halk sınıfları nezdinde yaygın inanç ve davranış biçiminin üzerine inşaa etmeye çalıştığı "ezici" kimliğiyle kanıtlamaya çalışıyor. Özal bu kimliğe en çok sahiplenen devlet yöneticilerinden biridir. Devlet mekanizmalarına giren herkes, mutlaka kan uyuşmazlığı testinden geçiyor. İnönü bu testi başarıyla yaptırma gayreti içinde, bütün siyasal tonlarını devletin çamaşır suyu ile yıkamayı başardı.

Türkiye burjuvazisi 1992 yılını demokrasi ve terör yılı ilan etti. Türkiye toplumsal sınıfları bu ikilemle uzun süre yaşamak zorunda bırakılacak. Önümüzdeki dönem içinde devlet Kürdistan'a yönelik savaş harekatının bütün hazırlıklarını yaparken, İkinci Botan olarak ortaya çıkan İstanbul'u da saldırı politikasının özel alanı olarak göstermeye başladı. İstanbul'da kayıplar ve infazlar artacak.

Demokrasi ve baskı karakterli politika hükümet değişikliği ile sağlanan yumuşatılmış atmosferin üzerine inşaa edilmektedir. Burjuvazi bu tarihsel fırsatı kaçırmamaya çalışıyor. Şu anda gücüyle orantısız bir uluslararası politikanın içinde bulan burjuvazi, Doğu cumhuriyetleri ve Balkanlar'da emperyalist tevessülü ile, uluslararası emperyalist ilişkiler içinde kendini hissettirmeye çalışıyor. Ancak, emperyalist camia, Türkiye burjuvazisinin etkinliğinden çekinmek bir yana, aynı kozlarla ipini çekebilmektedir.

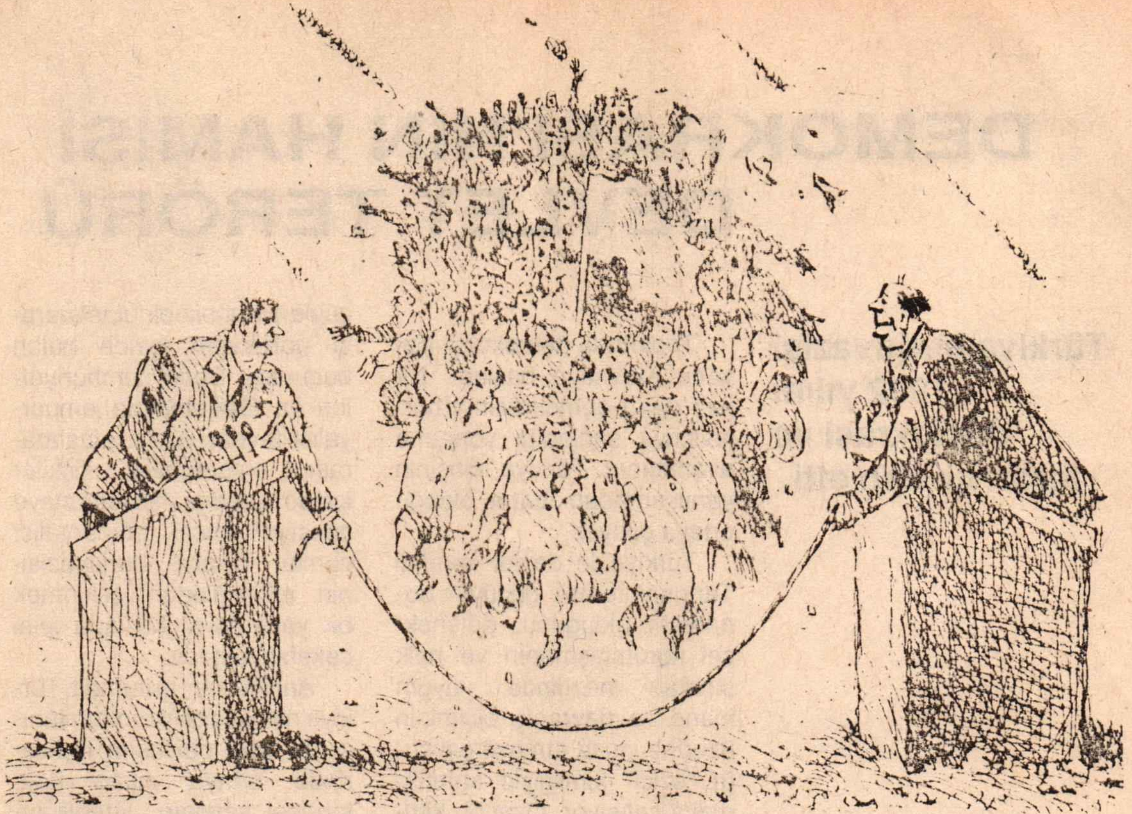
Ancak her durumda Türkiye'nin jeopolitik konumlanışı ve yeni paylaşım ilişkilerinde ortaya çıkan bazı tarihsel şansları, kendiliğinden bir ağırlık oluşturuyor.

Kürdistan konusunda bu ağırlığı kullanabileceğini demokratikleşme süreci ile aynı pakete koyarak çözeceğine dair politikalar üreterek, bölgesel rolünde replik sayısını arttırılabileceğini hesaplıyor.

Bu çerçeve üzerine oturan politika, devlet terörünü demokrasi tehdidi olarak kullanma olanağı veriyor. Nitekim şu verilere kısaca göz atılabilir:

Gözaltında ya da cezaevlerindeki şüpheli ölümler 23,ev baskınında öldürülenler 22, gösterilere ya da topluluklara ateş açılması ile öldürülenler 32, kontr-gerilla tarafından öldürü-lenler 31, sağ yakalandıktan sonra öldürülenler 16, dur ihtarına uymadı diye öldürülenler 28, toplam 152 kişi.

Örgüt üyesi olarak öldürüldüğü ileri sürülenler listede yok, onların dahil edilmesi ile son bir yılda 1000'in üzerinde insan öldürülmüştür.

1991 İnsan Hakları Raporu'nda tesbit edilebilen 168 işkence olayı (ayrı ayrı) gerçekleşirken, hala 16.000'in üzerinde siyasi tutuklu bulunduruluyor cezaevinde. Polis 23 Derneği basıp gözaltılara başvururken, 38.000 Kürt göç etmek zorunda bırakıldı. Raporda, onlarca küçük çocuğun da işkenceye maruz kaldığı açıklanıyor. Ancak sosyalist basın üzerindeki baskılardan söz edilmiyor. Dergi bürolarına yönelik kontr-gerilla ve polis saldırılarını da buna eklemek gerekiyor.

En son, Bakırköy'de bir kuyumcu soyma teşebbüsünde bulundukları iddia edilen üç üniversite öğrencisi, evlerinde infaz edildi. Üç öğrencinin soyguna karıştıkları dahi henüz tesbit edilemezken, okullarında siyasi fikirleri olan öğrenciler olmaktan başka hiçbir bilgi ortaya çıkarılmış da değil. Kaldı ki soygun teşebbüsü nedeniyle ev basıp insan öldürmenin savunulacak hiçbir yanı yoktur.

Türkiye Geçiş Süreci İle Kendinden Geçiş Süreci'ni Birlikte Yaşıyor

Burjuva iktidar toplumsal muhalefet üzerinde saldırılarını yoğunlaştırmanın ötesinde, devleti, her türlü sinsi savaşı yürütecek bir örgütlenme içine sokuyor. Özel Harp Dairesi, Ölüm Timi, Özel Tim, Çevik Kuvvet, Paralı Asker, Uzman Erbaş, Kontr-Gerilla, Asker, Polis, Milli İstihbarat, Sivil Polis, Komando, Korucu, Bekçi, Silahlı Trafik Polisleri, Özel Güvenlik Görevlisi, Rambo... Türkiye Tekelci Egemenliği polis devleti olarak örgütlenmesine, bunda da tek bir biçim yerine onlarca örgüt tipi geliştirip uygulamaya koymasında, iktidar korkusundan başka bir gerekçe aramak saflık olur.

İstanbul, ikinci Botan olma yolunda. Devlet, 16.500 olan polis sayısını ilk etapta 20.000'e, yıl içinde 30.000'e ve nihayet amaç olarak 50.000'e çıkarma, teşkilatı silah ve diğer araç gereçler açısından yeniden donatma işini planlamış durumda.

İstanbul'un Megapol olarak idare edilmesi sorunu da, güvenlik adı altında, köktenci muhalefete saldırı gücünü arttırma temelinde düşünülen bir idari sistemdir. Megapol idaresini, yerel yetkilerle donanmış, kendi güvenlik birimlerini örgütlemiş devlet aygıtları olarak düzenlemek istiyorlar.

Türkiye nereden bakılırsa bakılsın bir geçiş sürecindedir. İçte, baskı ve terörü arttıran, dışta, yeni emperyalist paylaşımda bir basamak daha çıkmaya çalışan bir politika izleniyor.

Hükümet adına açıklanan Ekonomik Paket, Türkiye kapitalist ekonomisinin bir diyet paketidir. Onlarca yıldır açılan diyet paketlerinden biridir. Enflasyon ve kalkınma

hızı arasında bir ikileme oturmaktadır.

Türkiye burjuvazisi ve hükümeti, dış politikada da popülist davranırken, Demirel'in Washington ziyareti ile bir kez daha ortaya çıktığı üzere, ekonomik bağımlılığı ABD ile sıkı olan bir ülke olarak, bölgesel çıkarlar konusunda Almanya ve ABD'nin çıkarları arasında bir konuma razı olmayı kabul etmiş durumda. Almanya'nın Kürt Devrimci Kurtuluş Mücadelesine yönelik olarak takındığı son resmi tutumlar, Alman Parlamentosu'nun aldığı Türkiye devletini destekleme kararları, Körfez savaşı sonrası ortaya çıkan pürüzlerin giderildiği anlamına geliyor. Türkiye iki emperyalist gücün güdümünü kabul ederek, kontrollü aktif rol'ü kabul etmiştir.

Orta Asya Cumhuriyetleri'ne yönelik emperyalist söylemin hiçbir ciddi zemini yoktur. Kamuoyunda yaratılan Türkiye'nin bölgesel, süper güç olacağı söylentileri, halisinasyonlardan kaynaklanıyor. Tüm bu değişimler içinde Türkiye'nin tek şansı Azerbaycan gibi görünüyor. Ancak bu ülkedeki belirsizlikler ve uzun erimli değişimler Türkiye'nin emperyal politikasını saf dışı bırakacak nitelikler taşıyor. Köylülerinin bile hava ulaşımını kullandığı bu ülkelerde Türkiye ancak hizmet sektörü götürebilir. Onların istediği de bu yönde. Muttalibov'un İtalya'ya yaptığı ziyaret burjuva basının gözünden nasıl olduysa kaçtı. Muttalibov, 1920'lerde İngiltere'nin Fransa'ya bıraktığı bölgenin paylaşımı meselesiyle yüzyüze geldi. İtalya, şimdiden Ermenistan topraklarında lejyoner askerlerini konuşlandırmış durumda.

Türkiye'nin bu çerçevede kendini abartan yaklaşımı, uzak bir tarih mirasını politik söylemine geçirmiş olmasının ötesinde değil. Dolayısıyla, yeni dünya düzeni çerçevesinde üstlenebileceği rol de, emperyalizmin taşeronluğundan öte geçemeyecektir. Emperyalistler Türkiye'yi kontrollü olarak devreye sokabiliyor.

Sonuç olarak, Türkiye'nin Ortadoğu'nun önder gücü olduğu yolunda anlatılan hikaye, Türkiye'nin, çok da yeni olmayan rolünde, emperyalizme daha içkin bir bağlılık içinde, özünde kendi sarsılan konumunu ve kendi geçirdiği özgül geçiş sürecini kazasız atlatma perspektifi ile sınırlıdır.

Türkiye kapitalizmi açısından kendi özgül geçiş sürecini, yeni devrimci gelişmelerin nesnel zemini olmasından kaynaklanan siyasi-ekonomik-ideolojik ve ulusal sorunlarını ortadan kaldırmasına bağlıdır. Bu nedenle de ivedilikle, demokrasi'yi resmi demokrasi kılığından gerçekleştirmeye, bunun içinde askeri ve polisiye gücünü arttırmaya yönelik çalışmaları hızlandırmış durumda.

Yakın geleceğimizin portresini burada görmek mümkün. Kürt sorununu da resmi politikalar çerçevesinde çözmek zorunda olan Türkiye burjuvazisi, resmi politikaların dışına çıkmak için hiç bir yeni olanak ve şansa sahip değildir.

DEVRİM'in Küba ile Enternasyonal Dayanışma Etkinlikleri Üzerine...

Batista diktatörlüğünü hedefleyen halkçı-devrimci mücadelenin ana dinamiğini oluşturan 26 Temmuz Hareketi, devrimin zaferinden sonra Yankee taarruzuyla ve uluslararası sermaye güçlerinin yıkıcı kuşatmasıyla karşılaştığında, tarihsel tercihini yapmış bulunuyordu:Sosyalizm...

Küba sosyalizme yönelmiş, fakat gerek ekonomik geriliği gerekse de sınıfsal-toplumsal dinamiklerin zayıflığı Küba'nın sosyalist geleceğini zorlamaya başlamıştı.

Küba'nın kendi dinamiklerine yaslanarak emperyalist ablukayı kırabilmesi ve sosyalizme çıkabilmesi son derece zor bir şeydi. Tercihini sosyalizm yönünde yapan Küba

SB'nden yardım istedi. Devrimden yıllar sonra "Sovyetler Birliğinin desteği olma-saydı Sosyalist Küba olmazdı" diyen Castro'nun açıklıkla ifade ettiği gerçek, o dönemin Küba gerçeğiydi.

Küba devriminin önderleri için SB desteği saf bir istekti. Che, enternasyonalizmi komünist kişiliğinde içselleştirmiş, bunu devrimci yaşamında çarpıcı bir biçimde ifade etmiş güzel bir örnek ve Küba devriminin önderlerindendi. Enternasyonal dayanışmanın insanları, SB'ni enternasyonal dayanışmaya çağırıyorlardı. Çok doğal...

Buna karşılık SB'nin desteği tartışma istiyor. Şurası açık: SB'nin desteği, proletarya enternasyonalizminin gereksindiği ve yü kümlendiği bir destekten çok, ulusal sosyalizm dü-şüncesiyle örülmüş pragmatik bir dış politikanın dışa vurumuydu. Bu politikanın mantığı 'karşılıklı yarar' ilişkisiyle kuruluyor. 28 Ocak l990'da Jose Marti'nin l37. doğum gününde Küba'lı işçilerin l6. Kongresinde yaptığı konuşmada, "Sovyetler Birliği'nin Küba'yla ekonomik ilişkilerinin bizim için çok önemli olduğunu, devrim yıllarında SB politikasının ülkemize karşı çok cömert olduğunu tüm içtenliğimle ve dürüstçe söylüyorum. Ama biz dilenciler ülkesi değiliz. Biz kendisine bir şeyler armağan edilen bir ülke değiliz... Tüm üçüncü dünya ülkelerinin herhangi biri gibi Sovyeytler Birliğinden kredi aldık... SB'ne, bir ton şeker üretmek kaça mal oluyor? Biz SB'ne milyonlarca ton şeker sağladık. Fiyatı, SB'nin bu şekeri kendisi üretmek için harcayacağından daha yüksek değildi...İki taraf için de yararlı olan bir karşılıklı ticari alışveriş içinde, SB'ne ve diğer Doğu Avrupa ülkelerine milyonlarca ton nikel ve Kobalt ihraç ettik" diyen Fidel'in sözleri proletarya enternasyonalizmi adına uygulanan politikayı deşifre etmeye yetiyor.

Gelgelelim, Sezar'ın hakkını Sezar'a vermek lazım; ABD emperyalizminin yanıbaşındaki Küba'nın sosyalizme çıkmayı amaçlayan yürüyüşü emperyalizm engeline çarpmamışsa, bunda SB'nin Küba ile kurduğu karşılıklı çıkarlara dayalı ekonomik, siyasi-askeri ilişkinin belirleyici bir rolü vardır. Denilebilir ki, Küba Sosyalizmi için SB'nin desteği, en azından 'ehven-i şer' bir destekti!.Bugün, "ehven-i şer" sayılabilecek olan bir SB desteği de yok. Emperyalizme entegre olmaya çalışan "Sovyetler Birliği", Batı'dan destek bekliyor!.

Ve Küba direniyor.

Enternasyonalsiz dünyada küçük bir 'sosyalist ada', Küba..

Emperyalizmin ekonomik ambargosuyla ideolojik ve siyasi taaruzu altındaki Küba'nın direnişini sürdürebilmesi, deyim uygunsa, Küba'nın ayakta durabilmesi, ancak aktif bir uluslararası sınıf dayanışmasıyla mümkündür.

Otuz yıl önce devrimini yapmış, bu süre içinde her açıdan muazzam bir gelişme sağlamış olan, fakat bugünkü gelişmişlik düzeyine rağmen uluslararası sermayenin kuşatması altında yaşama savaşı veren Küba'dan hareketle söylenebilecek bir şey daha var: etkin bir uluslararası sınıf dayanışması enternasyonal örgütlenemezse, dünyanın bugününde herhangi bir ülkede gerçekleşecek olan bir devrimden sonra sosyalist kuruluş olanaksızdır.

Artık tek başına devrim fazlaca anlamlı değil. Devrimin hazırlanmasından daha az önemli olmayan bir görevimiz var; enternasyonalin (yeniden) örgütlendirilmesi..

DEVRİM'in 23 şubat'ta başlayan Küba ile enternasyonal dayanışma etkinlikleri, Küba'nın yaşadığı devasa sorunları azaltma yönünde kayda değer bir katkı sunmayacak. DEVRİM'in insanları bunun ayrımındadırlar. Ne ki şu gerçeğin de ayrımındayız: enternasyonalsiz bir sosyalist gelecek mümkün değildir ve kapsayıcı bir proletarya enternasyonyalizminin yeniden örgütlendirilmesi için komünistlerin üzerlerine düşen görevi yerine getirmesi zorunludur. DEVRİM, payına düşeni yapmaya çalışıyor... 23 Şubat etkinlikleri başlangıçtır: yeni bir enternasyonalin örgütlendirilmesini amaçlayan uzun bir çalışmanın başlangıcı...

90. Doğum Gününde

NAZIM'I ÖLDÜRME KAMPANYASI

Komünist olarak ölmüş biri, sizin açtığınız hiç bir mezara sığmaz.

Nazım'ı öldürme kampanyası, sistem içinde kurumlaşmış ve medya tekelleri ile bütünleşmiş sanatın sürdürücüsü, bu anlamda bir sanat iktidarı çerçevesinde bütünleşmiş, bir tür "ayrıcalık" kültürünün sahibi "memleketin ileri gelen" sanatçıları tarafından sürdürülüyor.

Yayınevleri Nazım'ı ve okuru sömürdü. Sömürünün kabullenilişiyle Nazım populize oldu. Şimdi "memleketin ileri gelen" sanatçları, bir yandan sanat iktidarları alanında görmek istedikleri Nazım'ı üretirken, bir yandan da yeni dönem'in "demokrasi, barış, uzlaşma" ideolojisinin taşıyıcısı yapmak istiyorlar.

Onlar; Yaşar Kemal Ran',ı Aziz Nesin Nazım'ı, Zülfü Hikmet'i icat etmek istiyor. Ayrıcalık ve medya kürsülerinde Nazım'ı da müezzinleştirmek istiyorlar. Nazım'ın yerine bir heykel dikiyorlar. Bir "Mavi Gözlü Dev" tanımsız bir evrensellik kof bir mit. Dışlarında bir "büyük" Nazım kaldı.

En yalın militanın dudaklarındaki Nazım'dan, Nazım'a en köklü eleştirileri iletebilen komünist düşünce insanlarına değğin, Nazım'ın dünyası On'ların ait oldukları sisteme batıyor.

Sanatı da bir iktidar aracı yapmış ve bu aygıtın hiyerarşisinde sıralanmış "memleketin ileri gelen" sanatçıları kendi niteliklerine de egemen olmuş mülkiyetçi-burjuva uslupla Nazım kültü oluşturmaya soyunmuş durumda.

Sanatı da bir iktidar aracı yapmış ve bu aygıtın hiyerarşisinde sıralanmış "memleketin ileri gelen" sanatçıları kendi niteliklerine de egemen olmuş mülkiyetçi-burjuva uslupla Nazım kültü oluşturmaya soyunmuş durumda.

İmza günleri, kürsüler, medya olanakları, yayın tekelleri, çağın popülizmine uygun davranış modellerinin sürdürücüsü olan ve sanatla dahi hesaplaşması bu minval üzerinde giden; bu nedenlerledir ki, ideolojik egemenliğin taşıyıcısı olmaktan öte geçemeyen bu guruh, artık içselleştirmiş oldukları, burjuva yeniden üretim biçimleri içinde Nazım'ı da yeniden üretmeye başlamışlardır.

Sizin hiç trajediniz olmadı. Trajedisi olanlarınız onu pazarladı. Pazar ilişkisi ve ilişki biçimlerinin tarzında yaşadınız hep. Bu çarka, tarihe ve zamanlara ağırlık koymuş olan Nazım'ı da soyup tüketmek, sizleştirmek istiyorsunuz.

Çünkü ölümüyle sizden ayrı kalmayı garantiliyen bir Nazım kaldı. İktidarınız için fethedilecek yeni bir toprak... Nazım'ın silahları eski, çoğu 1960'lardan kalma, bu işinizi kolaylaştırıyor.

Nazım, ideoljik ve politik kişiliğiyle köklü olarak sizden ayrılır. Bu nedenle konjonktürün o ideoloji ve politik alana karşı edindiği mevziiler size bir kolaylık veriyor.

Estetik çabasından var olan bazı zayıflıklar, bizim için eleştiri, sizin için bir şans kaynağı olabiliyor. Nazım'ın çocukluk ve gençlik dönemini sivriltip, O'nu Atatürkçü yapabiliyorsunuz. Nazım'ın erkek egemen cins kavramlarıyla düşündüğü, yazdığı birkaç şiirle bu olanağı bulabiliyor, ya da abartılmış ve neredeyse "vatan" mitosu yerine geçmeye aday, memleket vurgusu da size bu imkanı sağlıyor.

Şiir ve yazın geleneğinden büyük ama, süreklilik içinde bir kopuş sağlayan Nazım'ın, süreklilik alanından elinize bol malzeme geçebiliyor.

Bunlar herkes için mümkündür. Amaç, niyet ve duruş ile, ait olduğu dünyadan kopardığınında geriye bu artıklar kalıyor. Siz, bu artıklardan bir Nazım mit'i oluşturup sömürüyor ve iktidar mevkiinize almak istiyorsunuz.

Abidin'in çizgileriyle yürüttüğünüz çabalar, estetik ve sanat alanına bağlanmakla kalsalar daha farklı tartışılacak bir Nazım çıkabilirdi ortaya. Ancak, estetik ve sanatın egemen söylem ve

egemen her türlü formdan ayırmayan, ideolojik taşıyıcılık, sınıf kültürü ve siyasal biçimlere angaje olan sizler, bunu yapmaktan yoksunsunuz. Sanatın araç ve aygıt olmasını eleştirme hakkınız da böylelikle tarihsel olarak ortadan kalkmıştır.

Kapitalizm içinde devrimci dinamikleri olan bir sanat eyleminin tüketilişine tipik bir örnek olmaya zorladığınız Nazım; bize sistemin bütününde kopmamış bir sanat ve eylem pratiğinin, gericiliğe, ayrıcalıklar, eşitsizlikler ve sömürü dünyasına nasıl entegre edilebileceğine ilişkin canlı kanıtlar sunuyor.

Bu öğretilerle bizim komünist-maddeci duruşumuz sağlam bir zemin kazanırken, Nazım'ın, ve Nazımların da, boyuduruğunuzdan kutulmasıın yolunu gösteriyor.

Heykeller, vakıflar, dönüş provaları, işinizi sanıldığı kadar kolaylaştırmıyor. Reddinize olanak tanıyor.

DEVRİMCİ SOSYALİST BASINA

Değerli Arkadaşlar,

Bizler aşağıda imzası bulunan dergiler olarak tüm devrimci ve sosyalist basına iletilen bir çağrı sonucu 30.1.1992 tarihinde bir araya geldik.

30.1.1992 tarihinde yaptığımız toplantıda;

1-Sosyalist basının yeniden örgütlenmesi, bu örgütlenmenin misyonunu, geçmiş örgütlenmelerin, platformların değerlendiril-mesini, geçmiş deneylerin gözden geçirilerek gerekli eleştiri ve özeleştirilerin yapılmasını

2-Sosyalist basının yeniden örgütlenmesi ve belli ilkelere dayandırılarak bi tüzüğün belirlenmesini,

3-Devrimci ve Sosyalist basın çevrelerince bir derneğin oluşturulmasını,

Sözkonusu konuları tartışmak üzere yeni bir toplantının düzenlenmesini karar altına aldık.

Yapılacak toplantıya sizleri de bekler, saygılar sunarız.

Barlkat - Deng - Devrlm - Devrlmcl Mücadele-Dlrenlş- Hazlran- Komün- Mücadele- Nevroz-Odak

DEVRİM'in Notu:

Devrimci ve sosyalist basında faaliyet gösteren dergilerden bir kısmının çağrısı ile, devrimci sosyalist basının platform olarak sürdürmeye çalıştığı ortak çalışmaları ve sorunları günmede alan bir taplantıda, aşağıdaki gündemli çağrı metni hazırlandı. Devrim burada yayınlanan metin temelinde konuyu platform oluşturulmadan Sosyalist Basın Birliği'ni gerçekleştirmeye yönelik önerisini ortaya attı. İkinci toplantıdakatılan dergiler, bileşimi ikinci kez yetersiz görüp, üçüncü bir toplantı düzenlemeye karar verdi.

Bu konudaki değelendirmemizi gelecek sayıda yayınlayacağız.

DEVRİM'E BİR MEKTUP

Selamlar,

DEVRİM'in, göndermiş olduğunuz 4. sayısı da elimize ulaştı.Göstermiş olduğunuz ilgiden dolayı teşekkürler.

İçinde, devrimci birliği ve mücadeleyi gelişip güçlendiren değerlendirmeler yerine, kuru-sıkı boş ajitasyonlar ve övünmeleri öne çıkaran, bu nedenle de olması gerektiği kadar yol almayan "kıymeti kendinden menkul" bazı "siyasi" dergilerin aksine DEVRİM; bugüne kadarki yazılarıyla devrimci yayın hayatında, belli bir çizgiyi tutturabilen siyasi dergiler arasındaki yerini almıştır, düşüncesindeyim.

Yıldız Tan'ın, "Hapishaneden Kışlaya" adlı yazısını, yüzümüzde beliren acıyla karışık tebessüm görüntüsünü silmeden, ibretle okuduk.

Bir süre önce birlikte olduğumuz için, giden arkadaşların öncelikli sorunlarının başında Kışla sorunu olduğunu ve bunu mevcut olan yöntemlerin hangisiyle (bedelli vb...) çözüme!.. kavuşturacakları yönlü konuşmalarını, hayretle dinliyorduk.

Bu durum bende,doğrusunu isterseniz korkunç duygular yaratıyordu.

Giden arkadaşların arasında sevip saydığımız çok kişi vardı, bir çoğu da bilgi ve birikimi çok şeyler yapmaya müscait konumdaydı, doğru kullanıldığı takdirde.

Ancak, Ankara otobüs Terminalinden, Diyarbakır / Silvan'a doğru yola çıkanların hayli kabarık olanların sayısı, insanda derin bir üzüntü yaratıyor ve bir hayli de düşündürüyor...

10-15 yıl önce, pırıl pırıl atan bu kalplerin; ağızlarında çıkan umut yüklü devrim sözcükleri vasıtasıyla, mücadeleye atılan binlerce delikanlıdan yüzlercesinin körpe bedenleri, toprak altında çürümüşken ve onların, darağaçları öncesinde "O gün, O büyük gün geldiğinde..." dizeleri hafızalarda cap canlı iken, arabaların kışlalara 146 plakalı yolcu taşıması, insanı kahrediyor.

Buna karşılık yeni filizlerin, kardeşlik ve eşitlik temelinde boy veriyor olması da üzüntümüzü sevince dönüştürüyor.

Son verirken Devrim'e, yayın hayatında üstün başarılar dileriz.

Selamlar, Faruk Özdemir

E Tipi Cezaevi 14. Koğuş - AYDIN

Devrimci-Sosyalist Basın Örgütlenmesi Sorunu ve Öneriler

Son çeyrek Yüzyıldaki gelişmeler, geleceğe ilişkin eğilimleri de gösterebilecek verilerin içinde taşıyor. Sınıfsal bakışı geleceğe ve evrenselliğe taşımanın, komünist dünyanın yaratılmasının bütün toplumsal-sınıfsal alanlarda verilecek aktif mücadele ve etkinlikle mümkün olduğu biliniyor. Son yüzyılın çeyreği, ideolojik mücadelenin, enformasyon ve bilgi üretim ve taşıyıcılığının, kamu düşüncesine hakimiyetin, tarihe nasıl damga vurduğunu, son örnekleri olan mevcut sosyalizm deneylerinin çözülüş ve çöküş yaşamları ile tartışmasız bir biçimde görülmüştür.

Burjuva iktidarın, salt ekonomik ve askeri temeli bir iktidar olmadığı, kültürel, ahlaki, hukuksal, ideolojik, geleneksel birçok bilinçlenme biçimine ve toplumsal yargılara olan egemenliği ve bunu yeniden üretim aygıtları geliştirerek sürekli hale getirmesi ile de iktidar kavramını genişlettiği kesin olarak ortaya çıkmıştır.

Bu genel çerçeveler içinde, devrimci-sosyalist mücadele, mücadele biçimleri ve bunların toplumsal-sınıfsal alanda etkinliğini arttırması, taşınması, bunların uygun araçların geliştirilmesi ve etkin kılınması ile mümkündür.

Bu araçlar haber, bilgi ve enformasyon iletimi ile karşılıklı düşünsel, dolayısı ile eyleme dönük doğrudan etki sahibi olan entellektüel akışın sağlanması ve bunun yaygın bir biçimde gerçekleştirilmesi yaşamsal önem arzediyor.

Konumuza ve saptamamıza denk düşen araç ve bu araçların kullanıldığı alan olan basın, başka bir deyişle kitle iletişimi'dir. Burjuva sınıfın bu alandaki tartışmasız üstünlüğü karşısında, işçi sınıfı ve özgürlüğü sosyalizmde olan tüm kesimlerin, kitle iletişim araç ve imkanlarından yararlanma, bunları kullanma ve etkin kılmada olağanüstü bir başarısızlık sergilediği ortadadır. Kendi imkan kadro ve tabanına yönelik oldukça dar çerçevede yürütülen bu tür çalışmalar bir yandan toplumsal-sınıfsal alandaki etkisini sınırlarken, diğer yandan, kendi kendini tekrar, doğal olarak da soyut-kısmi bir etki alanı içinde sıkıştırma durumuna düşebilmektedir.

Şu anda içinde bulunan bu çerçeveler kırılmadıkça, alanın özelliklerine özgü yöntemler geliştirilmedikçe, bu sorunun aşılması olanaksızdır.

Burjuva sınıf çıkarları karşısında, sınıfsal karşıtlarımız bütünleşir ve büyük projeler üretirken, işçi sınıfı ve özgürlüğü sosyalizmde olanlardan yana olanlar teorik farkları ne denli az ve yok dense de o denli uzak ve ilişkisiz kaldıkları gibi, faaliyet alanı sağlıklı bir biçimde örgütlenmektende o denli uzaktırlar.

Bir hareket noktası, bir kesişme yakalarsak, mevcut birlikte olmayışı gösteren gerekçe ve alışkanlıkların ayırıcı özelliğinden de kurtulunarak, gerçekden somut adımlar atıp, bu gün olduğundan beş kat daha ileri bir sıçrama gerçekleştirebiliriz.

Bunun yöntemi, sosyalist ve devrimci anlayışları değil, sosyalist ve devrimci basını iş ve işlevleri ile konusuna özgü mücadele pratiklerini örgütlemektir.

Kısacası: Sosyalist basını örgütlemektir.

Bu ayırıcı nokta: Geleneksel bir alışkanlık ve bazı deneyimlerin ortaya çıkardığı imkansızlıkların aşılmasını olanaklı kılmaktadır. Buna rağmen konuya uzak kalmayı tercih edenlerin, bunu tartışma ve ilerletme yanlısı olmayanların davranışlarını hiçbir gerekçe ve açıklama ile akılcı bulmak mümkün olamayacaktır.

Sosyalist ve devrimci basının örgütlenmesi, sosyalist ve devrimci anlayışların örgütlemesi ile karıştırılmaması gereken, bir çeşit fizik örgütlenme ile işlevi ve tanımı iyi yapılmış pratik faaliyet örgütlenmesidir. Temel çıkış noktası sınıf basının sorunlarının çözümü, etkinliğinin arttırılması ve bu çerçevede billgi-haber ve enformatik görevlerin hızlı ve etkili bir biçimde yerine getirilmesi, eşgüdüm ve koordinasyon sorunun ortadan kaldırılması, burjuva basın karşısında bir güç odağı yaratılmasıdır.

Bunun için hiçbir teorik engel yoktur. Bunun için hiçbir mantıksal engel yoktur.

BUGÜN YAPILMASI GEREKEN

Yukarıdaki öneri ve saptamalar yönünde, bugün yapılması gereken "Dergiler Platformu" adıyla iş gören yapılanmanın bir hukuka kavuşması ve çalışma planı çıkarmasıdır. Platform bir yanıyla da, adını burada koymak

önemli olmasa da "Devrimci ve Sosyalist Basın Birliği (Deneği)"ni hedefleyen, kısa dönemli bir çalışmaya girmelidir. Bu tarz örgütlenmenin, iç ve dış anlamını, hukukunu, biçimini, kısaca mantığını (teorisini) tartışarak oluşturma ile, ülke çapında bunun fizibilitesini, diğer yandan burjuva yasalar çerçevesinde olabilirlik durumunun araştırılmasının yapılması... Ortak kabul gören bir tüzük ve program çalışması ile örgütsel mekanizmanın nasıl olacağının araştırılması gerekir.

Bu araştırma yapıladursun (Ki bu konuda hazır bazı düşüncelerimiz var), önümüzdeki süreçte "Platform çalışma ilkeleri, hukuku amaçları, fizik örgütlenmesi ve faaliyet planının oluşturulması gereklidir.

Bu tür bir yapılanma, siyasi çevrelerin eylem kararları ile değil, devrimci basının eylemlerinin konu olduğu bir alandır. Dolayısıyla siyasi karar ve tartışmalarla siyasi etkinliğin yansıdığı bir demokratik kitle örgütü gibi algılanmamalıdır. Bir anlamda mesleki tarzda örgütlenerek bunun önüne geçilmelidir. Bu tür siyasi kimlik ve etkinlik alanı, yine siyasi tarzda örgütlenme ve birlik zeminleri ile konusuna özgül alanlardaki örgütsel biçimler içinde yürütülür. Sapla samanın karışmaması, bu tarz bir örgütlenmenin tam anlamyla işler kılınmasının tek yoludur. Deneyimler vemantık bunu gösteriyor.

1: Devrimci-Sosyalist basın alanında etkinlik gösteren hemen bütün çevrelere bu çerçevede bir çağrı metni sunulmalıdır. Bunu takip eden on gün içinde yazılı görüşlerin alındığı bir toplantı, toplantılar birbirine konu sarkıtmadan gerçekleştirilmelidir.

2- İkinci toplantı fizik örgütlenmenin imkanları ve platformu işlevsel kılacak önerilerin karara bağlanması gerekir.

3- öneriler : a) örgütlenme biçim ve yönetimi , b) Ortak faaliyetler, c) Örgütlenme sorunu ve nasıl bir örgütlenme (içerik)

Biçiminde bugünden geliştirilip, en kısa süre içinde sonuçlandırılmadır.

4- Aynı süreç içerisinde platform örgütlenme çalışmalarına taraf olacak çevrelerin birer temsilci ve birer gözlemci (toplam iki) kişi ile bir araya gelip somut adımlar atmaya başlamalıdır.

5- Oluşturulacak bu platform ya da komite : Basın örgütlenmesi ve bu süreçte kendi faaliyetlerinin programlanması ile, işleyiş organlarının (alt organ) oluşturulmasını sağlamalıdır.

6- Bu tarz çalışma, ulaşılacak olan üst örgütlülüğün de organizması olacaktır. Böylece bir iç deneyim süreci de yaşanacaktır. Bu nedenle:

a) Teknik ve mali komisyon
b) Basın-yayın ve enformasyın birimi
c) Değişimli yürütme komitesi
biçiminde tarif edilebilecek komisyonlar oluşturulmalıdır.

Platform üyelerinden oluşan Birlik (Ya da Merkez) Yürütme Kurulu, en üst karar yeridir. Kendi içinden seçeceği 5 ile7 temsilciden oluşan bir yürütme geçici olarak yetkiler devredebilir. Bu tür bir uygulamaya geçildiğinde, rotasyon usulü temel alınmalıdır.

Kısa dönemli faaliyetlere ilişkin bir kaç örnek verilebilir: Haberlerde objektif ve sınıfsal bakış temelinde bir doğruluk taşıyan, bu temel ayrıcalığıyla anlayışların ve yorumların birbirini çelmediği bir tarzda bilgi ve haber ileten, bunun yanında üye basından birer kaleme ve üye basın organına bir sayfa yer açan, ortak redaksiyon ve çalışma ürünü yazı ve değerlendirmelerin de yer alabileceği aylık ya da iki aylık bir bülten veya dergi çıkarılması, bu yayının bütün taraflarca etkin dağıtımının sağlanması.

Panel, söyleşi, dayanışma geceleri ve tartışma platformları oluşturulması ve bunun yaygınlaştırılması.

Dağıtım sorunun çözülmesine yönelik ortak çözümler üretilmesi.

Teknik dayanışmanın geliştirilmesi.

Mevcut bir mekanın platforma tahsis edilmesi ya da mali gideri ortak karşılanan bir büronun açılması.

Ortak yayın pratiğinin başarısına göre daharetkin yayın birimlerinin oluşturulmasının hedeflenmesi.

Giderek, platformun Basın Birliği biçiminde örgütlenmesinin tamamlanması.

Bunlara eklenebilecek bir çok çalışma sözkonusudur.

Temel işlevlerinden biri de sosyalist basın üzerindeki baskıları, mali teknik ve hukuksal zorları, yaptırımlar ortadankaldırmaya yönelik gerekli her türlü faaliyetin örgütlenmesini hedeflemelidir.

Tüm bunlar için sosyalist ve devrimci basının, kendi iç meşruiyetinden öteye geçerek, her anlamda aktif, canlı, etkin ve etkili bir taraf olma, bu taraf kimliği ile her koşulda bir güç odağı olması ile mümkündür.

Bu öneriye olumlu ve olumsuz yanıtların verilmesi gerekliliğini bir sorumluluk kabuledip olumlu bakanların bir araya gelmelerini öneriyoruz.

SÜREKLİLİK VE KOPUŞ-4

Türk egemen ideolojisinin tarihsel evrimi ve bunalımı üzerine

HALUK YURTSEVER

"Irmak denize doğru akarken de kaynağına bağlıdır." Jean Jaures

Tarihin takvime sığmayan bir hızla ilerlediği bir dönemden geçiyoruz. Yüzyılın bitmesine daha sekiz yıl var. Ama bu yüzyıla rengini veren temel özellikler açısından bakıldığında, daha şimdiden yirminci yüzyılın bittiği, insanlığın yeni bir çağa adımını attığı söylenebilir.

Marx tarihin bazı kendine özgü cilveli yollardan ilerlediğini yazmıştı. Bugüne çok uyuyor. Bütün oluşum ve ilişkilerde evrenselin öne çıktığı bir dönemde dünya tarihinin tanıdığı en büyük parçalanma ve dağılma süreçlerinden biri yaşanıyor.

En başta ideolojiler dağılıyor. Bu günün dünyasının en belirgin eğilimlerinden biri ideolojisizleşmedir.Her düzeydeki insan topluluğunun düşünsel manevi ortak temeli,her türlü örgütlenme ve yönetme durumunun inanç ve meşruluk kaynağı, insanlar arasındaki en önemli manevi bağ ve iletişim aracı olan tanımıyla ideolojiler çözülüyor.Dönemin karakteristiği,de-politizasyondan öte,de-ideolojizasyondur.

Dünyanın üçte birini birarada tutan ve yöneten Sovyet-Doğu Avrupa sosyalizmlerinin çözülüşüne ideolojik bozulma ve dağılma süreçleri öncülük etti.Bozulmuş durumuyla bile bir işlev gören ideolojinin çökmesiyle birlikte ise, Sovyetler Birliği hiç kimsenin tahmin edemediği bir hızla dağılıp paramparça oldu,bu birliğin kalıntılarından,ulusçuluk islamcılık,Rus şovenizmi ve slav yayılmacılığı hortladı.

Güçlü ve avantajlı göründüğü bir zamanda emperyalizm cephesi de ideolojik bir bunalım yaşıyor. Anti-komünizm ve nükleer savaş korkusuna dayanan ideolojik argümanlar geçerliliklerini yitirdiler. Kuşkusuz bu ilkelerde burjuva ideolojisi egemenliğini sürdürüyor. Arcak bu ideoloji burjuvazinin tarih sahnesine ilk çıktığı dönemlerdeki toplumun bütün sınıf ve katmanlarını mobilize ederek aktif siyasete çeken, birleştirici bütünleştirici özelliklerini çoktan yitirdiği gibi, rakip sistem ve ideolojiye göre üstün görünme avantajlarını da yitiriyor. Anti komünizmle birlikte, anglo-sakson pragmatizmine, emperyalist "böl ve yönet" düşüncesine dayanan emperyalist ideoloji felsefesi derinlik ve bütünsellikten yoksundur. Yönetme ilkesi, büyük sayıların örgütlü eylemli desteğini değil, düzene başkaldırmayan edilgen rızasını kazanmaktır. Düşünsel felsefi derinliği, bütünselliği olmayan bir ideoloji korkunç kudretteki medya olanaklarıyla gücünün ötesinde bir etki yaratabiliyor. Tekelci burjuva ideolojisininaktif yığın desteğini değil, yığınların edilgenliğini temel ve hedef alması bu sistemin hem en güçlü, hem de en zayıf yanını oluşturuyor. Olağan zamanlarda yönetme kolaylığı sağlayan bu özellik, bunalım dönemlerinde aktif bir azınlığın dönüştürücü bir güç kazanmasına da olanak sağlıyor.

Dağılma ve parçalanma eğilimi, siyasal ekonomik düzeyde, çok uluslu devletlerin parçalanması, eski sosyalist ülkelerin kapitalist pazara açılması, emperyalist ülkeler arasındaki güç oranların değişmesi ve bütün bunların sonucunda yeni bir emperyalist paylaşımın acilleşmesi olarak ortaya çıkıyor. Emperyalistler arasında pay güce bağlıdır. Güç oranları değişiyor; paylar da değişmek zorundadır. Dünyada Haritaların yeniden çizileceği bir döneme girmiştir.

Parçalanma, dağılma ve yeniden paylaşım süreçlerinin ideoloji ve siyasette, köktenciliği, şiddeti çağıran bir yönü var. Böyle dönemlerde geçerli ve çözücü olan devrimci ya da karşı-devrimci köktenciliktir. ikisi arasında durmaya çalışan ertelemeci ve idareyi maslahatçı statükoculuk geçici olarak süreçleri yavaşlatıcı bir rol oynamaya çalışsa da hiçbir gelişmeyi tutamayan, hiçbir konumda da tutunamayan bir çaresizlik olmaktan ileri gidemiyor.

Çok kısaca, en temel yönleriyle tasvir etmeye çalıştığım evrensel parçalanma ve dağılma eğilimi dünya sosyalizminin yeniden doğuşuna uygun bir zemin, ya da "boşluk" da yaratmaktadır.

Ancak, buraya kadar söylenenler madalyonun bir yüzü ile ilgilidir. Öteki yüzü de var. Dünyanın, tarihin hızlandığı, eski ideolojilerin sorgulandığı, devlet ve yapıların parçalandığı, pazarların yeniden paylaşıldığı bir döneme girmesi, bütün bu gelişmelerin geçmişin tümüyle silinip sıfırlandığı bir ortamda gerçekleştiği anlamına gelmiyor.

Sosyalist yeniden doğuş geçmişten devralınan miras ve birikimin üzerine gelecektir. Hiçbir yeniden doğuşun kendini önceleyen birikimli, yaşanmış ve kazanılmış olanı yok sayma gücü bulunmuyor.

Devrimci marksizm, yüzelli yıldır, dünyadaki bütün savaşım ve toplumsal oluşumlara kartıkısı olan kapitalist ülkelerdeki sınıf savaşımlarına, işçi sınıfı hareketine damgasını vurmuş bir ideoloji ve

akımın adıdır. Bu dünyanın üçte biri, dünya tarihi için kısa sayılacak bir zaman diliminde, eksikli ve sorunlu denemeler biçiminde de olsa sosyalizmi görmüş ve yaşamıştır.

Tarih içinde söylenmiş hiçbir gerçek söz, söylenmemiş sayılamaz. Ekim devrimi sosyalizm adına söylenmiş ilk sözdür. Bu devrimle kurulunan Sovyet Sosyalizminin bozulması ve çözülmesiyle ortaya çıkan yeni durum köklü eleştirileri zorunlu kılmakta ama, kimseye yaşanmış olanı yok sayma hakkı vermediği gibi, böyle bir inkar temelinde sosyalizm adına ilerleme olanağı da bulmamaktadır.

Böyle bakıldığında, sosyalizmin yeniden doğuşu, hiç yoktan varolma değil, evrensel teorik mirasın yeniden üretilmesidir. Sosyalizmin yeniden üretilmesi hem evrensel, hem ulusal, hem ideolojik, hem siyasal-örgütsel bir sorundur.

Sosyalizmi yeniden üretmek bir yanıyla devrimci ideolojinin, marksizm-leninizmin sağlam özününü yeniden bilince çıkartılmasıdır. Devrimci ideolojinin üstündeki pasların temizlenmesi, teorinin siyasete kurban edilmesi nedeniyle uğradığı deformasyonlardan arındırılması, yeni ihtiyaçlara yanıt verecek biçimde geliştirilmesi gerekiyor.

Öte yandan, sosyalizmin yeniden üretilmesi ne yalnızca ideolojik birsorunudur; ne de yalnızca evrensel teorik mirasın yeniden üretilmesi sorunudur. Hele de bugünün koşullarında sosyalizmi yeniden üretmek, onu ülke özgülünde, Türkiye toplumunun bir çıkış seçeneği, işçi sınıfı ve emekçi halkın davası, siyaset ve örgütleme aracı olarak üretmek demektir.

Böyle bütünlüklü bir senteze ulaşbilmek için Türkiye topulmunun, tarihsel, ekonomik, toplumsal, kültürel biçimlenmesini, hiç olmazsa bunun bazı yönlerini ele alıp bugünden bir bakışla irdelemek gerekiyor. Bu yazı, Osmanlı-Türk toplumlarında egemen ideolojinin evrimi ve özellikleri açısından bazı saptama ve tartışma tezleri otaya atmayı amaçlıyor.

Tarihsel Evrim

12 Mart ve 12 Eylül gericilik dönemlerinde sosyalistler, daha çok da sosyalist aydınlar Türkiye toplumunu tarihi ile bugünü arasındaki köprüyü kurmaya yönelik çalışmalar yaptılar. Daha öncesinde Hikmet Kıvılcımlı'nın bir "Tarih Tezi" ortaya attığı biliniyor.

Tarih çalışma ve tartışmalarının sağladığı açıklıklardan biri, Osmanlı toplumunun, evrensel gelişme çizgisinden tümüyle farklı, *Sui generis*- kendine özgü bir yol izlediği tezlerinin çürütülmesi oldu. Osmanlı toplumunu Asya Tipi Üretim Tarzı ile özdeşleştiren tezlerin; Kıvılcmlı'nın Osmanlı devletinin kabile demokrasisi gelenek ve görenekleri üzerine kurulduğunu "devrimci bir geleneğe ve misyona" sahip bulunduğunu ileri süren "tarih tezi"nin yanlışlığı çeşitli çalışma ve tartışmalarla kanıtlandı.

Burada ATUT ve Kıvılcımlı'nın tarih tezi ile ilgili tartışmalara girmenin ne gereği ne de olanağı var. Bunlar aşılmıştır. Güncel siyasetteki bunalım ve tıkanıklıkları açıklamak ve aşmak için tarihten dayanaklar arayan, bunun için tarihi ve teoriyi zorlayan *sui generisçi* tezlerin sosyalistlerin ağırlıklı bölümü tarafından reddedilmesi önemli ve olumlu bir gelişmedir. Öte yandan, her toplum gibi, Osmanlı Türk toplumunun da, Tükiye'nin bugünü toplumsal özellikle de ideolojik siyasal yaşamında izleri ve etkileri olan özgüllük ve renkler taşıması kaçınılmazdır ve bunların ortaya çıkarılması gereklidir. Bu görevi bu gün daha da önemli ve acil kılan iki önemli neden var. Birincisi, dünyadaki hızlı değişimle birlikte, Türkiye kapitalizminin vardığı iç gelişme düzeyi de"dışa açılma", "bölgesel güç olma", emperyalistleşme hedeflerin uygun yeni yönelişleri zorunlu kılmaktadır, 1990'lar Türkiye'sinde, bütün siyasal oluşumlar, bir yana bugünkü amaç ve siyasetlerine tarihten kökler ararken, bir yandan da bugünkü ihtiyaç ve zorunlulukların dayattığı kopuşlara, yeni sentezlere yönelmektedirler. İkincisi, Türkiye sosyalizmi de kendisini Türkiye özgülünde yeniden üretmek göreviyle kaşı karşıyadır ve sosyalizmin yeniden üretiminin tarihsel bir boyutu da vardır. Tarihselliğin, sosyalist ideolojiye işçi sınıfının maddi sınıfsal zemininden öte bir etkinlik kazandıran bir gücü var.

Türkler Anadolu'ya adımlarını attıkları zaman, bu topraklarda kurulmuş iki güçlü imparatorluk vardı: Pers ve Roma imparatorlukları. Bu imparatorluklar anadolu Türk devletlerine modellik ettiler. Osmanlılar Anadolu ve Rumeliyi tamamen fethettikleri zaman, hem Yunan Roma uygarlığının mirasçısı olan Doğu Roma'nın, hem de eski doğu-Arap uygarlıklarının varisi oldular. Orta çağ boyu

"Sosyalizmin yeniden üretilmesi ne yalnızca ideolojik birsorunudur; ne de yalnızca evrensel teorik mirasın yeniden üretilmesi sorunudur."

ca bilim ve uygarlıkta öncü konumlarda olan Araplarla, "Batı"nın doğudaki uzantısı olan Bizans birbirlerini, en çok da Osmanlı Türklerini etkilediler. Daha eskiye, Selçuklu ve Osmanlı devletlerini kuruluşundan ve Türklerin Anadoluya çkışlarından önceki tarihe gidildiğinde ise, bugün Türkiye diye adlandırılan Küçük Asya ve Anadolu'nun çok uzun yıllar Avrupa'nın, batının uzantısı ve etkisi altında olduğu görülüyor. Tarihin bilinen son 2500 yılının en az üçte birinde Küçük Asya ve Anadolu batının denetimi altında kaldı. Büyük İskender'in Yunanistan'dan Asya'ya yürüyüşünden başlayarak Batı ve Orta Anadolu neredeyse 1600 yıl Avrupa'nın parçası oldu. Avrupa uygarlığı'nın temelleri Yunan ve Roma kanalıyla atılmıştı, Türklerin Anadolu'yu tümüyle fethetmeleri 200 yıl aldı. Tüklerin Anadolu'da kendilerinde önce varolan halklarla ve Balkan halklarıyla ilişkileri, karşılıklı etkileşim ve kaynaşma içinde bir halklar mozaiği yarattı.

Öte yandan, bütün orta çağ boyuca bilim ve uygarlıkta ileri bir konumu temsil eden Araplar,

Türk-İslam kültür ve ideolojisinin şekillenmesinde hegomonik bir rol oynadılar. Arap ve Bizans uygarlıkları, birlikte ve karşılıklı etkileşim içinde Anadolu Türk toplumlarının ideololjik-kültürel oluşumuna kendi renk ve karakterlerini kattılar.

Özetle, Osmanlı-Türk toplumları doğu-batı uygarlık ve kültürleriyle en başından ve aynı anda yüz yüze geldiler; bu yüz yüze geliş Türkiye toplumunun tarihsel biçimlenmesini iki yönden ve bazen birbirine zıt doğrultularda etkiledi.

600 yıllık Osmanlı egemenliği böyle bir mirasın üzerinde biçimlendi ve çok geniş bir coğrafyayı, köklerini farklı ideoloji ve kültürlerden alan çeşitli halkları imparatoluğu altında toplayarak, merkezi bir devlet örgütlemesi, büyük ve fetihçi bir askeri güç oluşturabildi. Devraldığı uygarlık ve kültür mirasından yeni ve daha üst düzeyde bir ideolojik sentez yaratmakta aynı başarıyı gösterebildi mi? Bu soruyu "evet" diye yanıtlamak mümkün değil.

"Egemen ideoloji, kendisini oluşturan çeşitli ideolojik çizgilerin tümünü kendisine katarak bir üst düzeyde yeniden belirleyen, ama kendisi bunlardan birine indirgenemeyen, toplumun o günkü aşamasında egemen sınıfların kesimsel değil genel ortak bakışını ifade eden ideolojidir."

Fuad Köprülü'nun şu sözleri bu gerçeği anlatıyor:

"Türk'un madi ve manevi sahralardaki tesirlerini mukayese edince vasıl olduğumuz netice şudur: Tarihin hiç bir devrinde manevi kuvvetimiz, maddi kuvvetimizle mütenasip olmamıştır! Fikir ve sanat sahasında tecelli eden manevi kuvvetimiz, her zaman, siyaset ve askerlik sahasında kendini gösteren maddi kuvvetlerimizden çok aşağı kalmış onunla mütevazin (uyumlu, paralel- HY) sayılabilecek bir mertebeye asla yükselmemiştir." (1) Teorik zayıflık ile aşırı siyasallık Türk egemenlik sisteminin ve idolojik biçimlenmesinin olduğu kadar, Türk toplumlarının da önemli bir karakteridir. Halk kitleleri de genel bir eğilim olarak söylemden çok eylemle ilgilidir.

Bütün bunlardan, Osmanlı-Türk egemen ideolojisinin temel özgüllüğünü açıklayabilme malzeme hazırladıkları için söz ettim.

Egemen ideoloji, kendisini oluşturan çeşitli ideolojik çizgilerin tümünü kendisine katarak bir üst düzeyde yeniden belirleyen, ama kendisi bunlardan birine indirgenemeyen, toplumun o günkü aşamasında egemen sınıfların kesimsel değil genel ortak bakışını ifade eden ideolojidir.

Osmanlı toplumunda egemen ideolojinin geçirdiği evrimin ilginç bir tarihi var.

Osmanlı imparatorluğunun ilk gelişme ve yükseliş dönemlerinin egemen ideolojisi Osmanlıcılıktır. Osmanlıcılık, emperyal Osmanlı devletinin, yalnız Müslüman Türklerin değil, çeşitli uluslardan Hıristiyanları da kendine katma ve bunları imparatorluk içinde tutma gereksinimine yanıt veren bir ideolojidir. İmparatoluk 17. yüzyıl sonlarına kadar yayılmaya devam eti ve 18. yüzyıl boyunca da konumlarını korudu. Bu dönemde nüfusun önemli bir bölümünü Hıristiyanlar oluşturuyordu, Osmanlılar devşirme yöntemiyle Hıristiyanları devlet yönetimine çektilr; ideolojikdinsel kurumlar ise Müslümanların tekelinde kaldı. Fetihler döneminin son ermesiyle birlikte, Müslüman ulemalar yönetim aygıtında da etkilerini artırmya başladılar. Bu gelişme, Osmanlı merkezi imparatorluğundan daha ileride bir kapitlist gelişme gösteren, aynı zamanda Avrupa burjuva devrimlerinden etkilenmeye daha açık durumda olan Hıristiyan ulusların ulusal bağımsızlığa yönelmeleri eğilimiyle de üst üste düştü. Hıristiyan uluslar ulusal bağımsızlıklarını ilan ederek imparatorluktan ayrılmaya başladılar. fetihler döneminin bitmesinin ve Hıristiyan ulusların imparatorluktan ayrılmalarının, bu iki yönlü gelişmenin sonucu olarak Osmanlıcılık da eski işlev ve geçerliliğini yitirdi.

Hıristiyan ulusların imparatorluktan ayrılmalarıyla birlikte, Osmanlıcılığın yerini, imparatorluk içinde kalan Müslümanları tutmayı amaçlayan *İslamcılık* almaya başladı. İmparatorluğun ideolojik-hukuksal temelinde zaten İslam vardı; İslam Halifeliğinin Osmanlı sultanlığıyla birleşmiş olması da devlete resmi-dinsel bir karakter kazandırıyordu, ancak İslamcılığın Hıristiyan ulusların imparatorluktan ayrılış sürecinde öne çıkması rastlantı değildi. Ama, dağılmayı o da önleyemedi. Türk olmayan Müslüman uluslar da hem kendi ulusal dinamiklerinin, hem de emperyalist karışımların sonucu olarak imparatorluktan koptular

İmparatorluğu kurtarmanın son çaresi olarak, Türkçülüğe, *Pan-Türkizme* başvuruldu. Dağılmakta olan imparatorluk, dünyadaki bütün Türkleri birleştirerek, "Turan"ı gerçekleştirerek kurtarılacaktı. Osmanlı-islam uygarlığının çözülüş sürecinde, yeni "kimlik" arayşları tamamen etnik temellere dayandırıldı ve saf Türk uygarlıklarının, hatta efsanelerinin yeniden keşfedilmsine girişildi. Ziya Gökalp'in ideolojik, Enver Paşa'nın siyasal önderliğini yaptığı yayılmacı Türkçülük, I Dünya savaşının sonunda ağır bir yenilgiye uğradı, Turan düşleri paramparça oldu.

Birinci Dünya Savaşının sonunda Anadolu'ya sıkışan Türk burjuvazisi, "gerçekçi" davranarak Türkiye Türkçülüğünü, *Misak-ı millicіliği* benimsedi. Kemalizm, hem ideolojik, hem siyasal olarak, hem de öncü kadrolarının tarihsel kimlikleri açısındn bu tarihsel sürecin mirasçısı ve yeni koşullardaki sürdürücüsü oldu.

Burada bir tarih özeti yapmaktan çok Osmanlı-Türk toplumunda egemen ideolojinin biçimlenmesindeki tarihsel özelliği öne çıkarmaya çalşıyorum. Bu özelliği şudur: Osmanlı-Türk ideolojisi teorik, felsefi kökleri ve sentez yeteneği çok zayıf, aşırı derecede siysal bir ideolojidir. Büyük bir impara-

torluğu yönetmenin ve korumanın ideolojisi olarak güçlü bir devlet düşüncesine dayanmaktadır.

Tarihimizin önemli ikiliklerinden biri olan Doğu-batı sorununa ve "Batılılaşma" arayışlarına da bu mercekten bakmak gerekiyor. Daha önce de söylediğim gibi, Osmanlı devleti daha kuruluşunda doğu ve batı uygarlıklarının mirasçısı durumundaydı ve bütün ideolojik-kültürel biçimlenmesinde, kültürel oluşumun da ve kurumlarında bunların izlerini taşıdı. Ama bu ideolojik kültürel unsurların daha üst düzeyde bir sentezini gerçekleştiremedi.

Osmanlı toplumu 19. yüzyılda batı etkisine girdi. Batı açısından "şark meselesi" Osmanlı devletinin denetimi, parçalanması ve paylaşılması sorunuydu. Osmanlılar açısından ise "Batılılaşma" çökmekte olan imparatorluğu kurtarmanın "çare"lerinden biriydi. Bilim, teknik ve sanayi alanlarında kaydedilen gelişmelerle tanımlanan "Batılılaşma" önsel bir model olarak alınıyordu. Osmanlı İmparatoluğunda kapitalist gelişme gecikmiş, bilimsel, felsefi, kültürel bir aydınlanma hareketi ise hiç gelişmemişti. Bu koşullarda "modernizasyon" girişimleri başta sultan olmak üzere devletin tepesindeki yönetici zümreden geldi. Bu zümre ise, batılılaşma ve reformculuk denemelerine imparatorluğun, dolayısıyla kendi çıkar düzeninin çöküşünü önlemek için sürüklendi (2) İmparatorluk çözülüyor, Osmanlı yöneticilerinin kendi düzenlerine güvenleri, inançları da çözülüyordu. Batı'da olduğu gibi rasyonel düşünceye dayanan yeni ideolojik atılımlar geliştirilemiyor, en çoğu, batılı temsili kurumların şeriata ters düşmediği savunusu yapılabiliyordu. Taner Timur'un dediği gibi, "Gülhane Hattı (1839), İslahat Fermanı (1956) veKanuni-i Esasi (1876) gibi 'reform' belgeleri, ciddi bir özgürlükçü ve laik düşüncenin ürünü olmaktan ziyade 'Şark Meselesi' adı altında özetlenen diplomatik buhranın sonucu olmuşlardır. Bu yüzden de ne zihniyetlerde ne de sosyo-politik düzeyde köklü bir değişiklik önermemişler ve II. Abdülhamit, Kanun-i Esasiyi bizzat ihtiva ettiği bazı hükümlere dayanarak yürürlükten kaldırabilmiştir. " (3)

İlginç noktalardan biri, Tanzimat hareketinin hem islamcı, hem Türkçü eğilimleri bağrında barındırması, ama her iki akmın da ideolojik bağımsızlıklarına Tanzimat'tan sonra kavuşmalarıdır. Başlangıçta Jön Türk haraketi içide bir eğilim durumunda olan İslamcılık, önemli ölçüde tanzimata tepkileri de kanalize ederek gelişen güçlü siyasal akımlardan biri oldu. Türkçülük de ideolojik kaynaklarını eskiye dönmekte buldu ve kendine geçmişten kökler armaya girişti. Aslında çağdaş bir yönelim olması gereken Türk ulusçuluk akımı da gerçek bir batılılaşma hareketinin ihtiyaçlarına yanıt vermekten uzak kaldı. Bir yandan islamcılık, öte yandan etnik yanı ağır basan ulusçuluk çöküp ve parçalanma döneminin "çare"lerinden biri olarak görülen batılılaşma arayış ve çatışmaların ideolojik öğelerini oluşturdular.

Toparlarsak:

Doğu-Batı sorunu tarihsel kökleri derinde bir sorunudur,

Osmanlı, büyük bir imparatorluk kurmayı başarmış, ancak devraldığı mirastan daha üst düzeyde bir felsefi, ideolojik, kültürel sentez yaratamamıştır. ideolojinin önünde ve ona yön veren her zaman siyaset olmuştur.

Siyasetin ideolojiyi gütmesi, yalnız Osmanlı egemen ideolojisinin oluşum ve veriminde değil, bütün ideolojik oluşumlarda kendini gösteren bir özelliktir. Batıcı-laik burjuva demokratlığı, suni islamcılık, Pan-Türkizm vb. ideolojiler her tarih döneminde, o dönemin egemen siyasal eğilimine uyum "yeteneği" gösterdi ve esnediler. Arı olamadılar. Ama bu ideolojik damarların hiçbiri de tümüyle asimile edilemedi, varlıklarını korudular ve "uygun" koşullarda yeniden yükseldiler.

Türkiye Cumhuriyeti

Kurtuluş savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu, Osmanlı İmparatorluğu'nda başlayan bujuva demokrat hareketlerinin devamı ve belli tarihsel koşullardaki son halkasıdır. Hem ideolojik olarak, hem de yeni Türkiye'yi kuran kadronun sınıfsal kaynağı açısınan kesintisiz bir geçiş sözkonusudur.

"Yeni Türkiye Devleti"nin "Osmanlı devletinin reddi temelinde kurulduğunu", "arada bir süreklilik bulunmadığını" (4) ileri sürenler; Tükiye Cumhuriyeti'ni kendisini doğuran dinamiklerden yalnızca birine indirgemiş, Doğulu-Batılı renkleri ve çeşitli ideolojik çizgileriyle eklektik de olsa bir zenginlik gösten ulus-devlete geçiş sürecinini bir anını mutlaklaştırmış oluyorlar. Kemalist hareket, Osmanlı imparatorluğunun reddi çizgisinde değil, onun kasnakları üzerinde, ulus-devleti yeniden örgütleme çizgisinde gelişti. Kendisini inceleyen burjuva demokrat hareketlerden daha farklı bir sınıf temeline, onlardan farklı ve daha gelişkin bir ideolojiye dayandığı da söylenemez. İmparatorluğu kurtarmanın imkansız olduğu bir tarih anında konjonktörün dayattığı "gerçekçi" misak-ı milli sınırlarına çekilerek Türkiye Cumhuriyeti'ni oluşturdu. Kuşkusuz ortada bir kopuş vardır. Ancak bu kopuşu tarihsel gelişmenin nesnel mantığı dayattı.

"Osmanlı-Türk ideolojisi teorik, felsefi kökleri ve sentez yeteneği çok zayıf, aşırı derecede siysal bir ideolojidir. Büyük bir imparatorluğu yönetmenin ve korumanın ideolojisi olarak güçlü bir devlet düşüncesine dayanmaktadır."

Kurtuluş savaşının önder kadroları esas olarak Osmanlı ordusu çıkışlıdır, imparatorluk içindeki burjuva demokratik hareket içinde mayalandılar. Mustafa Kemal Osmanlı paşasıydı. Son ana kadar harbiye nazırı olmaya, İstanbul Meclis-i Mebusan'ına başkan olmaya çalıştı. Yükselememiş bir

İttihat ve Teraki mensubuydu. Kurtuluş savaşını yürüten önder kadroların çok önemli bir bölmü siyasal eğitimlerini İttihat ve Terakki okulunda edindiler. Yine büyük çoğunluğu Osmanlı ordusunun subaylarıydı.

Kurtuluş savaşı önderliğinin, kendisini önceki burjuva demokrat hareketlerden ayıran belirgin bir ideolojisi, programı var mıydı? Yoktu. Savaşın başarıyla sonuçlanmasından, yeni Türk devletinin kuruluşundan sonra günmede gelen reform ve "devrim"lerin hiçbiri önceden programlaştırılmış değildi, Kemal önderliğindeki Kurtuluş hareketi

"Kemalist hareket, Osmanlı imparatorluğunun reddi çizgisinde değil, onun kasnakları üzerinde, ulus-devleti yeniden örgütleme çizgisinde gelişti."

de, tıpkı ittihat ve Terraki gibi, karışık ve birbirine zıt ideolojik eğilimleri içinde barındırdı, bunların üstüne çıkan bir özel burjuva ideolojisi geliştiremedi. Kemalci burjuva ideolojisi Osmanlının son dönemlerinden devralınan ideolojik öğelerin eklektik bileşiminden başa bir şey değildi. Batı'da, burjuva sınıf ve düşünsel hareketin gelişmesinin bir ürünü olan ideolojik oluşumun yerine getirdiği işlevi Türkiye'de kemalizm üstlendi. Türk burjuva devrimi, ideolojik olmaktan çok siyasal bir yenilenme hareketi oldu.

Türkiye Cumhuriyeti, bir ulus devleti, "Türk" devleti olarak kuruldu. Birden çok ulusun ve ulusal azınlıkların yaşadığı bir coğrafyada yeni devletin bütün yurtaşlar, Anayasa hükmüyle, resmen "Türk" sayıldılar. uluslaşma-devletleşme ilişkisinin doğal ve organik işlediği bir tarih döneminin sonlarında oluşan Tükiye Cumhuriyeti, kendisini ulus-devlet olarak yeniden örgütlenirken, başta Kürt ulusu olmak üzere ulusal toplulukları yok sayan bir ideolojiyi de resmen benimsemiş, devletin resmi örgütlenme ilkesi durumuna getirmiş oluyordu. Modern burjuva devlet anlayışıyla, kendine tarihsel kökler arayan ırkçı bir ulusçuluğun karışımı olan Mustafa Kemal Türkçülüğü, "Güneş Dil Teorisi" ve "Türk Tarih Tezi" ile, "kahraman ırkımı bir gül" diyen marşı ile yeni kimli"ğini oluşturmaya çalıştı. Bu kimlik bugün çeşitli yönlerden sorgulanmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temel taşlarından biri laikliktir.

Kurtuluş savaşı toplumsal dayanaklarını, Kemal ve arkadaşlarının feodal toprak beyleri ve Anadolu'daki dinsel örgütlenmelerle kurdukları bağlaşıklıktan aldı. Anadolu'ya çıktıklarında hilafeti ve sultanlığı kurtarmayı "programları"nın önemli unsurlarından biri olarak sunmaları bu bağlaşıklığı kolaylaştırdı ve yeni devlet iktidarına da yansıttı. İktidarın ele geçirilmesiyle birlikte sınıfsal-siyasal güçlerin yeniden guruplaşması ve kavgaları gündeme geldi. Halifeliğin geleceği noktasında yoğunlaşan tartışma ve guruplaşmalar karşısında Kemalciler savaş zamanında kurulmuş olan İstiklal Mahkemelerini işletme yoluna gittiler, TBMM'ni de oldu bittiye getirerek 4 Mart 1924 de "Hilafetin İlgası Kanunu"nu geçirdiler. Bunu, şeriata dayalı hukuk sistemi yerine Batılı-laik yasaların kabulu, "Tevhid-i Tedrisat" ilkesi ile eğitimin tekleştirilmesi vb. önlemler izledi. Bu radikal adımlar, Tükiye cumhuriyeti'nin sonraki tarihinde önemli etki ve tepkiler doğudu. Bütün bu düzenlemeler, TC'ye laikliği devlet örgütlenmesiin ilkelerinden biri yapan ilk müslüman ülke konumu kazandırdı. Ne var ki, Türk usulü laiklik de kendine göre oldu.

Türk laikliği, Batı'daki gibi, toplumun derinlilerine nüfuz eden akılcı bir aydınlanma hareketinin ürünü olarak doğmadı. Laikliği "getiren" kemalist kadroların çoğu da laik bakışı kavramış özgür düşünceli insanlar olmaktan uzak durumdaydılar. Islami akım güçlü, halk yığınları ise laik düşünceden habersizdi,

İkincisi, kemalist laiklik kendi verdiği tanımla bile tutarlı kalamadı. Laikliğin devlet işlerinin "din işlerinden" ayrılması olarak tanımlanmasına rağmen, uygulamada "dinişleri" devlet örgütlenmesinin içine çekildi. Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla İslamı, üstelik yalnızca sunni islamı resmen benimsemiş oldu. Her TC vatandaşının Türk sayılmasına benzer bir uygulamayla her TC vatandaşın nüfus cüzdanına "İslam" ibaresi yazılmaya başlandı.

Üçüncüsü, Türk usulü laikliğin güdüklüğünü yalnız bujuva devrimcilerini ideolojik zaaflarıyla açıklamak mümkün değildir. İslamiyette din ve devlet kavramları birleşiktir. İslam bu dünyaya ve öteki dünyaya, kişisel yaşama olduğu kadar devlet ve toplum yaşamına ilişkin yasalar vazeden bütünsel ve mopolitik bir ideolojidir, İslamiyetle laiklik birbirini kabul etmez iki antagonist kavramdır. Kendisiyle tutarlı kalacaksa, islamiyetin kişinin Tanrıyla ilişkisi çerçevesinde sınırlandırılması ve reforme edilmesi olanaklı değildlir.

Dördüncüsü, Türk burjuva hareketi bir aydınlama hareketine dayanmadığı gibi, sonradan da kendi kültür devrimini gerçekleştirememiştir. İslamcı düşünce ve akımların devlet zoruyla hizaya sokulmasıyla, laikliğin egemen düşünce durumuna getirileceği sanılmış, İslamcı akım ise zor karşısında yeraltına çekilmiş ama varlığını inatla korumuştur. Böyle bakıldığında, çok partili dönem laiklik açısından da bir "karşı devrim" olmaktan çok, yeraltına çekilmiş güçlü islamcı hrekctin yeni koşulardaki yükselişi olmaktadır. Temsili burjuva demokrasisinin ihtiyaçları egemen sınıfların dinsel akımla bağlaşıklığa yeniden ağırlık vermesini getirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin oluşumunda ve kapitalist gelişmesinde devlet hiç kuşku yok, önemli bir rol oynamıştır. Ancak bunu abartmak, Kemalist "etatizme" kapitalist gelişme yolundaki bütün ülkelerde olandan çok farklı ve kendine özgü misyonlar yüklemek doğru değildir. Türkiye'ye özgü olan, bu toplumunu, devlet babanın hamilik ve hakemlik ettiği "İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitle" olarak sunan, "tek parti-tek şef", "merkezi güçlü devlet" belgelerinde dillenen korporatist-faşist ve bonapartist ideolojik renklerdir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin "Son Türk devletinin varlığını

koruma ve kollama" gerekçesiyle bir yönetim el koymasının altında böyle bir ideolojik temel var.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuyla birlikte, burjuvazi doğu-batı sorununda net bir tercih yapmış, emperyalist batı ve Avrupa ile entegresyon yolunu seçmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'ne kimliğini veren ideolojik-siyasal öğelerinin tümünün egemen ideoloji kılığındaki ifadesi Kemalizmdir. ancak, kemlizmde hiçbir zaman güçlü bir ideoloji olmadı. Türkçülük, laiklik, batıcılık, devletçilik vb. temel ikelerine karşı çıkan akımlara ideolojik gücüylü nüfuz edemedi; devlet zoruyla, siyasal şiddetle pasifize etti. Kemalizmin, Türkiye toplumunun bütün sınıf ve katmanlar, bütün akımları üzerinde otoritesine meydan okunamayan bir siysal etki (hegemonya) kurduğu, egemen sınıfların ortak ve resmi ideolojisi işlevi gördüğü açıktır. Ama bu, gücünü siyasal otoriteden alan, ideolojik fermantosyan yeteneği zayıf bir etki ve işlev olmasının ötesine gidemedi.

"Türk burjuva hareketi bir aydınlama hareketine dayanmadığı gibi, sonradan da kendi kültür devrimini gerçekleştirememiştir."

Egemen sınıf ya da sınıf fraksiyonu, o tarih anında sistemin ortak çıkarlarını en iyi temsil eden, temel sorunlara çözüm programları getirebilen sınıftır. Egemen ideoloji de o sınıfın damgasını taşır. Ama hiçbir durumda burjuva egemenlik sistemi, bir fraksiyonun mutlak ve saf yönetimine, katışıksız ve çelişkisiz birliğine indirgenemez. Düzenin karşıtları tarafından tehdit edilmediği olağan dönemlerde egemen ideoloji ve iktidar bloku, kendi içindeki çelişki ve çatışmaların da anlatım bulduğu bir yelpaze özeliği gösterir. Kesimsel çıkar farklılıkları, çatlaklar ve iktidar hiyerarşisinin tepelerinde etkin olma mücadelesi vardır. Bunları kaldıracak manevra olanakları da vardır.

Devrimci durum dönemlerinde ise, "düzeni kurtarma" sorunu en acil sorunudur. Burjuvazi arasındaki çelişkiler ikincil düzeye düşer, herkes "Kapitalizmi kurtarma"nın gereklerine uyar ve uymayanlar da zorla hizya getirilir. Tersi de olabilir. Düzen karşıtı sınıf güçlerinin bağlı olarak, kriz dönemlerinde egemen ideoloji ve egemen sınıf içindeki çatlaklar büyüyebilir.

Kapitalist bir toplumda, düzeyin temel çelişkisi emek sermaye çelişkisidir. Devrimci durum ve ulusal çapta kriz, son çözümlemede bu çelişkinin keskinliğinin ve toplumu kutuplaştırma düzeyinin sonucudur. ancak, bütün devrim pratiklerinin gösterdiği bir gerçek daha var. O da, devrimci durumun yalnız sınıfsal değil, toplumsal, ulusal vb. çelişkilerin sistemi toptan sorguladığı bir tarih anında oluşmasıdır. Devrimci durumda da tarihsellik boyutu var.

1990'lar Türkiyesi, hem emek-sermaye çelişkisinin derinliğinin ve başatlığının, hem de TC devletini ve egemen ideolojiyi tarihin en ciddi bunalımlarından biriyle karşı karşıya getiren öteki toplumsal hareketlerden gelen meydan okuyuşların belirlediği bir kavşak noktasındadır.

TC'nin yol kavşağı

Bugün kapitalist Türkiye Cumhuriyeti'ne meydan okuyan, herbiri de toplumsal-sınıfsal güçlere dayanan üç idelojik-siysal akım var.

Birincisi işçi sınıfı ve işçi sınıfı sosyalizmdir. Tekelci kapitalist düzenin temel karşıt gücü Türkiye işçi sınıfıdır, Sömürü ve ezgiden kurtuluşu özel mülkiyet düzeninin yıkılmasına bağlı ekonomik toplumsal konumlanışı, nitel nicel gelişme düzeyi, düzenin karşılayamadığı güncel, acil ve büyümüş toplumsal ihtiyaçları, üretimi felç etme gücü taşıyan konumuyla işçi sınıfı Türkiye kapitalizminin baş sorgulayıcısı ve yeni düzen temsilcisidir. Türkiye gibi bir toplumda, işçi sınıfı sosyalizmi dışında bir devrimci kanal aramak büyük bir aymazlıktır. İşçi sınıfı sosyalizmi, yalnız sınıfsal-maddi temeli nedeniyle değil, Türkiye'nin tarihsel sorun ve çelişkilerine bütünlüklü çözümler getirebilen, emekçi yığınları bölücü değil birleştirici ideolojik kapasitesi ile de, toptan ve toplumsal kutuluşçu bir akımdır.

İşçi sınıfı sosyalizmin ,burjuvazinin ideolojik kuşatmasını kırmak, sosyalizmi yeniden üretmek ve organize etmek gibi çok çetin ve temelli sorunları var. Bu sorunları aşmanın başlangıç noktası, anahtarı ise yukarıdaki saptmada bulunuyor.

İşçi snıfı sosyalizmi yalnız *kapitalist* Türkiye'nin değil, "Üniter" Tükiye Cumhuriyeti'nin de anti-tezi Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin de savunucusu olmalıdır.

İkincisi, Kürt kurtuluş hareketidir. Sınıfsal olarak yoksul köylü ve kent emekçilerine dayanan ulusal devrimci Kürt hareketi yalnız tarihsel varoluşuyla değil, *pratik hareketiyle de* üniter Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini sallayan devrimci bir dinamiktir. Sınıf temelinden ve önderliğin siyasal kimliğinden gelen *devrimci* yön, Kürt hareketine 1990'lar dünyasına damgasını vuran ulusal parçalanma dalgasının tersine, bir yandan üniter Türk devletini sorgularken, bir yandan da bölge halklarının daha büyük ünitelerde birleşmesine katkı yapacak bir misyon vermektedir. Uluslararası güç ilişkileri, emperyalist yeniden paylaşımın mantığı ise, emperyalizm içi çözümlere doğru küçümsenmemesi gereken bir zorlama yapıyor. Sorunun kritik noktası, işçi sınıfı ve sosyalist hareketin bugünkü görece geri bilinç, eylemlilik ve örgütlülük düzeyi

"Egemen sınıf ya da sınıf fraksiyonu, o tarih anında sistemin ortak çıkarlarını en iyi temsil eden, temel sorunlara çözüm programları getirebilen sınıftır."

ile Kürt hareketinin vardığı daha ileri siyasallaşma ve kitleselleşme düzeyi arasındaki eşitsizliktedir. Nesnel durum budur. Bu durumdan komplekslere kapılmak, eziklik duymak ise haklı ve doğru değil. Türkiye sosyalist hareketi Kürt ulusal kurtuluş hareketini desteklemekle, bu hareketin düzen içinde açtığı yarıklardan devrimci tarzda yararlanmakla yükümlü, ama aynı zamanda Kürt sorununa da sosyalist çözümler getiren, bağımsız ideolojik, siyasal, örgütsel bir derlenip toparlanmayı hızla gerçekleştirmek zorundadır. Kürt ulusal hareketinin sosyalist bir doğrultuda ilerleyebilmesi de çok büyük ölçüde bu görevin yerine getirilmesine bağlı bulunuyor.

"İşçi sınıfı sosyalizmi, yalnız sınıfsal-maddi temeli nedeniyle değil, Türkiye'nin tarihsel sorun ve çelişkilerine bütünlüklü çözümler getirebilen, emekçi yığınları bölücü değil birleştirici ideolojik kapasitesi ile de, toptan ve toplumsal kurtuluşçu bir akımdır."

Türkiye Cumhuriyeti'nin ideolojik-siyasal temellerine meydan okuyan üçüncü akım, laikliğe karşı din devletini savunan islam radikalizmidir. Büyük burjuvalardan işçi sınıfına kadar toplumun bütün sınıfları içinde dayanakları olmakla birlikte, esas olarak orta katmanlara, çözülen; kırın kentlere ittiği islam inanç ve geleneklerine bağlı yoksul kesimlere dayanan islam radikalizmi, "Uydu değil, lider ülke" , "Batı kulüpçüllüğü değil, hakiki sanayileşme", "12 AT ülkesi değil, 86 İslam memleketi" vb. belgeleriyle, Türkiye kapitalizminin batıyla bütünleşme tercihinin karşına "İslamcı-doğu" teziyle karşı çıkmakta, "Adil Düzen" demogojileriyle yoksul halk kitlelerinin düzen karşıtı birikimine uzanmakta, şeriat esasına dayalı devlet önerisiyle tarihsel kökleri olaln bir eğilime sahip çıkmaktadır. Eylül döneminde örgütlenmesini geliştiren, "Türk--İslam sentez" inin sağladığı olanaklarla devlet ve orduya sızan, İran devrimi ve sosyalizmin çözülüşü gibi uluslararası gelişmelerden güç alan İslam radikalizmi tırmanıştadır. Önümüzdeki dönemde bu akımın iktidar denemelerine girişmesi, devrimci, sosyalist harekete karşı da eskiden faşist hareketin yerine getirdiği rolleri üstlenmesi olasıdır.

Sosyalist hareketin İslam radikalizmine karşı alacağı tutum her açıdan önemlidir ve Yalçın Atabey'in Devrim'in 3. ve 4. sayılarında söylediklerine eklenecek fazla bir şey yoktur. Komünistler, kemalist laikliğin gerisine düşemez, onunla da yetinemezler. Sosyalist laiklik anlayışımızı açıkça formüle etmek, açıkça savunmak durumundayız. İnanç ve ibadet özgürlüğü ve tanrıtanımazlık devlet karışmasının dışında kişisel haklardır. Bunun ötesinde hiçbir dinsel düşünce, gelenek yada kurum devlet ve toplum yaşamına sokulamaz.

Üniter, kapitalist ve "laik" TC devletinin bu üç temel direğinin birine ya da ötekine meydan okuyan ideolojik-siyasal akımların yarattığı basınç, burjuvazi içinde de yansımalarını buluyor. Ayrıca, tekelci burjuvazinin bazı temel yönelişleri de yeni ideolojik sorun ve çatlaklar yaratıyor.

Bir kez, uluslararası kapitalizmin serbest pazarcı liberal doğrultusu ile Kemalizmin devletçi, ithal ikameci-sanayileşmeci, otarşik ekonomik siyasetleri arasında çelişki var. Bu çelişki bugün birinciler lehine çözülüyor. Ama bu kolay ve istenildiği kadar çobuk olamıyor.

İkincisi, Türkiye tekelci sermayesinin dışa açılma, bölgenin alt-emperyalist ülkesi olma yönündeki yayılmacı siyasetleri ile misak-ı millicilik; işlevi vatanı korumak ve kollamak olarak daha çok "iç düşmana" göre tanımlanmış ordu ile dış savaşlar yürütecek bir ordu kavramı arasındaki geleneksel dış siyaset ile riskler alan daha "aktif" dış siyaset alternatifleri arasındaki farklılaşmalar giderek daha belirginleşiyor. Bütün bunlar, Türkiye kapitalizminin artık kesinleştiğini söyleyebileceğimiz tercihleri ile egemen ideolojinin birçok noktada uyumsuz düştüklerini gösteriyor. Türkiye'de egemen ideoloji de kendisini yenilemeden devam etmenin güç olduğu bir dönemden geçiyor.

Türkiye, çelişkili süreçleri, çok yönlü gelişmelere açık potansiyelleri, sivrilmiş sınıf karşıtlıkları ve tarihsel hesaplaşma dinamikleriyle sosyalist bir yeniden doğuş için son derece elverişli bir döneme açılıyor.

Sosyalist yeniden doğuşun toplumsal, ideolojik, siyasal dayanakları ve olanakları tartışmasını gelecek yazıya bırakıyorum.

Notlar

(1) Mehmet Kaplan ve diğerleri, Atatürk Devri Fikri Hayatı II, Ankara, 1981. s. 571

(2) Taner Timur, Osmanlı Kimliği, Itıl Y. İstanbul 1986. s. 162

(3) agy. s.71

(4) Doğu Perinçek, Dsmanlı"dan bugüne Toplum ve Devlet, Kaynak Y. İstanbul Temmuz 1986. s. 148.

Bir politika yapış biçimi : Makyavelizm

D. NEVZAT

Bu yazı Makyavel üzerine bir inceleme değildir. Dolayısıyla Makyavelizmin tarihsel yolculuğu,uğrak yerleri ve kimi felsefi düşünürlerin Makyavel'le ilgili düşünceleri bu yazı kapsamında ele alınmayacaktır.

Amacım kendisinden sonraki burjuva politikacılarına esin kaynağı olan Prens yazarının sosyalist kesim üzerindeki (çoğunlukla farkında olmadığımız) etkilerine işaret etmek ve burjuva politikacıları aracılığıyla sosyalist saflara sızan Makyavelizmin bu olağanüstü olarak nitelenebilecek "sızma kabiliyeti"nin nedenleri üzerine düşünmeye çağırmaktır.

"Amaca varmak için her yol mübahtır"

Makyavelizmin bir politika yapış biçimi olarak türkçeye çevirisi şimdiye kadar böyle yapıldı ve Makyavel bir politika teknikeri olarak amaçla araçlar arasındaki ilişkide -amacın içeriğiyle çelişecek de olsa -hedeflenene varmayı kolaylaştıracak her türlü aracın kullanımını onaylayan bir "ahlaksız"olarak bilindi. Ve politikacılar,özellikle sosyalist politikacılar Makyavelist bir anlayış içinde olsalarda,bilinen imajla çakışmamak kaygısıyla işe Makyavel'i lanetleyerek başladılar. Herkes Makyavel'e karşıydı,ama sözde.Sosyalist hareketin tarihine şöyle bir göz atıldığında içerdiği önemli sakatlıklardan birinin politika yapış biçimiyle ilgili olduğu görülecektir. Türkiye sosyalist hareketi makyavelizmden muzdariptir. Ve bu muzdariplik,burjuva ideolojisinin sosyalist saflarda yeniden üretimine çıkan vehamatte bir muzdaripliktir.

Bence Makyavel'in önemi "ahlaksızlığı"ndadır. Yine bence o, "dürüst bir alçak" olarak nitelenebilir. Makyavel'in kötülüğü (!)sınıflı toplumlar dünyasında egemenlik tesisi için yapılması gerekenleri ahlaki bir sınıflandırma içine sokmaksızın sistematize etmesinden gelir. Tarih boyunca başarılı olmuş hükümdarlara değinirken Makyavel'in yaptığı onların "nasıl başarılı oldukları" nı açıklamaktır. Ahlaki bir kategoriye bağlı olarak olumlama ya da olumsuzlama Makyaveli ilgilendirmez. Çünkü, "bütün insanların, bilhassa yargılayıcısı bulunmayan hükümdarların icraatında neticeye bakılır. Bunun için hükümdar muzaffer olmayı ve devleti muhafaza etmeyi sağlasın,vasıtalar daima muteber ve makbul sayılır ve herkesçe övülür, çünkü halk görünene ve olana kapılır". Makyavel'de kötülük de başkaca kavramlar ve araçlar gibi iktidar içindir,egemenliğin sürdürülmesine hizmet edecekse kullanılmasında bir sakınca yoktur.Elbette ki onur, dostluk, ahlak v.b şeyler değerlidir, ama hem bunlardan yana olup hem de iktidar olmak Makyavel'e göre mümkün değildir. İyilik ya da kötülük,cömertlik ya da eli sıkılık,vefa ya da sana yardımcı olmuş birini harcama da tereddüt gösterme...bütün bu kavramlar karşıtlık içinde ele alınmaz,iktidar için gereklilik ya da gereksizlik noktasında ele alınır.Makyavel'e göre,güçsüzlüğe iktidarın zayıflamasına yol açacak her türlü kavram ve değer yargısı gerektiğinde terkedilebilmelidir. Hedefe ulaşmak için gerekli "imaj"la iktidar sonrası yapılanlar farklı olabilir,iktidara gelmeden önce söylenenler unutulabilir,dahası iktidar için gerekliyse inkar edilebilir.Bu noktada Makyavel'in ikiyüzlülüğünü politikanın nasıl yapılacağına ilişkin söylediklerinde aramak gerekir,yoksa söylediğiyle yaptığı arasındaki farklılıkta değil.

Araçlarla anlayışlar,anlayışlarla ideoloji arasında doğrudan bir ilişki olduğundan sözedilebilir.Her ideoloji,belirli bir toplumsal zeminde kendisini üretir,o zeminin değer yargıları araç ve anlayışlarıyla karşılıklı etkileşim halindedir;karşıt ideolojilerin üstesinden gelebilmek için kendisini bir güç olarak organize etmeye ihtiyacı vardır.Bu süreç içinde konumlandığı coğrafyanın bütün yönlerine nüfuz etmeye çalışırken karşıtlarını da ideolik özden bağımsızmış gibi görünen kodlarla kendine benzetmeye,kimi araçların kullanımıyla kendini karşıt saflar içinde yeniden üretmeye çalışır.

Burjuva ideolojisiyle sosyalist ideolojinin birlikte kullandıklar,ama ayrı anlamlar yükledikleri (ya da yüklemeleri gerektiği)kodlardan biri güç ve iktidar kavramları, bu iki kavramın birbiriyle kurmuş oldukları ilişki biçimidir.

Güç ve iktidar ilişkisi : İdeoloji ve politika

Karşılıklı irdelemeye "Bir sınıflı toplum devlet yöneticisi olarak Makyavel'in amacı nedir?İktidarı ve gücü kimin için istemektedir?"sorularıyla başlamak uygun olacaktır.

Makyavel'in "Hükümdar" kitabı dikkatli bir gözle okundğunda bütün önermelerin gücün nasıl elde edileceğine ve bir azınlık yönetiminin çoğunluk üzerindeki egemenliğinin hangi yöntemler kullanılarak oluşturulabileceğine yönelik olduğu görülecektir.

Yöntemler ve araçlar!..Makyavel'in politikasında araçla ideoloji arasındaki ilişki,birbirini tamamlayan bir ivme içinde gücün oluşturulmasını hedefler.Amaç belirli bir azınlığın (kitap özelinde hükümdarın elinde gücün toplanmasıdır.Araç,bunu sağlayabildiği oranda işlevlidir. Makyavel,sınıflı bir toplumda siyaset yaptığının bilincindedir.Tavrını hükümdardan(yönetici seçkinlerden yana koyar. Bütün önermeleri hükümdar (ve çevresinin) halkı isyana sürüklemeden ülkeyi nasıl yönetebileceklerine ilişkindir. Denilebilir ki, Makyavel'in "hükümdar"kitabı önce nasıl iktidar olunabileceğine ilişkin fikir yürütür,sonra da iktidarın nasıl korunacığına...

"Bugüne kadar Türkiye sosyalist hareketinde politikanın burjuva ideolojisinin kimi unsurlarına içerilmiş olarak yapılmasında Makyavelizmin örtük savunusunun önemli rolü vardır."

Makyavel'in sınıflı bir toplumda yönetici seçkinlerin egemenliğinden yana tavır belirlediğini,"sisteminin"bunun üzerine kurulduğunu atladığımızda iktidar ve güç ilişkisini kimi yöntemlerin kullanımıyla sınırlı bir indirgemecilikte kitlemiş oluruz-ki bu, aynı yöntem ve araçların kullanımını benimsediğimiz her durumda bizi sosyalizmin bir sınıfsız toplum projesi olarak dinamitlemesi sonucuna götürecektir.

Makyavelist yöntemlerin karşı konulması zor çekiciliği,politikayı bir güç/iktidar teorisi olarak ele almasından,yöneten-yönetilen ilişkisi düzleminde kendini yeniden düzenleyebilecek bir toplamı barındırıyor olmasından gelir.Makyavel lanetleyicilerinin onun gizli sempatizanları olması bundandır.Politika ve iktidar teorisini egemenlik tesisi bağlantılı kavramak,iktidarı bir seçkinler grubunun "hakedilmiş imtiyazı"olarak düşünmek Makyaveli ahlaksız olarak niteleseler de niteleyenleri onun pratisyenleri haline dönüştürmektedir. Bu burjuva politikacıları için geçerli olduğu gibi, sosyalizm adına hareket ettiğini söyleyen kimi politikerler için de geçerlidir.

Sosyalistler, iktidarı kimin için istediklerini unuttuklarında proletaryayı sosyalizmin öznesi olmaktan çıkartan bir güç biriktirme süreci yaşayacaklar,ve o'nun yerine geçtikleri bir politikacılığı bütün bir ilişkiler sistemine (örgüt ve kadro politikası da içinde olmak üzere) ister istemez taşıyacaklardır.İşte tam da bu noktada devralma sadece burjuva politikacılığının kimi araç ve yöntemlerinin kullanılmasıyla sınırlı bir "teknik sorun"olmaktan çıkacak,devralınan bizzat burjuva ideolojisinin kendisi olacaktır. Makyavelizmin bir politika yapış biçimi olarak kendisini sosyalist saflarda üretebilme becerisini burda,iktidarı kimin için istediğimiz sorusunda,daha doğru bir ifadeyle sosyalizm anlayışında aramak gerekmektedir.

Bugüne kadar Türkiye sosyalist hareketinde politikanın burjuva ideolojisinin kimi unsurlarına içerilmiş olarak yapılmasında Makyavelizmin örtük savunusunun önemli rolü vardır.Örtük savunu birdenbire ortaya çıkmıyor tabii.Çarpık sosyalizm anlayışıyla ilgili.Politikayı ikamecilik olarak kavrayan ve tam da bu noktada kendini "seçkin yönetici"olarak adına hareket ettiği sınıfın üzerinde konumlayan kimi sosyalist, konumlanışından gelen 'ayrıcalığı'nı birlikte hareket ettiği yoldaşlarına yönelik bir "egemenlik hakkı"olarak algılamada bir mahzur görmeyecektir.Çünkü kendi egemenlik hakkı ya da yumuşatılmış bir ifadeyle söylemek gerekirse "politik doğruları"örgütlenmenin,dahası sosyalizmin bekası içindi. Örgütlenme içinde "bizans oyunları"..karaçalma ve spekülasyonlar..ayak kaydırma ve farklı düşüncelere yönelik engellemeler bir yöntem olarak fütürsuzluklarını bu "meşru "düşünce zemini üzerinde ürettiler.Sonrasını biliyoruz,yaşadık:kendisini sosyalizmi temsille yetkili tek merci görenlerin muarız gördüklerini ,ihraç etmelerinden gelen bölünmeler, fiziki şiddet uygulamalarının devrimci saflara taşıdığı kuşku..ideolojik argümanlarını sol içi ideolojik mücadele üzerine -o da başkalarının yanlışlarından hareketle -kurmanın getirdiği bir sorun olarak "başkalarına"kapalılık ve yanısıra sosyalistlerin birlikte yapabilme kapasitelerine yönelik yaygın bir güvensizlik..

İkamecilik, Pragmatizm ve Makyavel

Kaba yararcılık genetik özellikleri itibariyle Makyavelist yöntemlerle buluşmaya açık. Pragmatizmle Makyavelizmin kapı komşusu olduğunu düşünüyorum. Karşımıza "sosyalizmin çıkarı "olarak gelen vurgunun arka planında neyin olduğunun çok iyi bilinmesi gerekiyor. Benmerkezci iktidarların kendi çıkarlarıyla özdeşleştirdikleri sosyalist çıkarlar, uygulamacılarını kolaylıkla pragmatizmin eşiğinden bütün aynaların tek bir görüntüyü yansıttıları Makyavelizm dünyasına taşıyabiliyor. Örnekleri var.

Pragmatizmi Makyavelizmle buluşturan bağlantı cümlesi kimi zaman kendisini "gerçekçilik"nitelemesiyle açığa vururken kimi zaman da zorunluluk teorisinin ardına gizlenir.Zorunluluk..ama koşullar derken eşikten içeri adım atılmış olur.Sonrasında bütün yapılanlar hü-

kümranlığın meşruluğunu sağlamaya yönelik açıklamalardır. Elbette ki gözetilen sosyalizmin yararıdır,gerçekçi (X) davranılmıştır. Sosyalist politika adına yapılanlarla Makyavel'in söylediklerini yan-yana getirdiğimizde Makyavel'in kolunun uzunluğu şaşırtıcı gelebilecektir. "Hayalden çok gerçeğin ardına düşmek bana daha uygun geliyor" diyen Makyavel şöyle devam eder: "Yaşananla yaşanması gereken arasında o kadar fark vardır ki,yaptığını yapması gereken için bir kenara bırakan kişi varlığını korumaktan çok yok olmayı öğrenmiş olur. O halde varlığını sürdürmek isteyen bir hükümdarın iyi olmamasını öğrenmesi ve koşulların gereklerine göre davranmayı bilmesi gerekir. "Koşullara göre davranmak ve devrimciliğimiz..söyleneni degil söyleyeni (onun gücünü, kariyerini)dikkate alma ve devrimciliğimiz...İcraata,daha çok da neticeye bakma ve devrimciliğimiz.. Bütün bunlarla burjuva ideolojisinin kendisini sosyalist saflarda yeniden üretebilme becerisi arasında sıkı bir ilinti vardır.Tüm kavramlar,araçlar ve kodlar içeriğe bağlı olarak sorgulanmadıkça da bu etkinlik devam edecektir.Denilebilir ki:burjuva ideolojisinden kendini arındırmamış her sosyalist yönelim Makyavelist yöntem ve araçların kullanımın,sosyalizm kuramıyla (idealiyle)çelişecek araç ve yöntemlerin yararcılıktan hareketle kullanımı da burjuva ideolojisinin yeniden tesisini beraberinde getirecektir

Koşullar, zorunluluk, netice üçlemesi ya da sadece Makyavelizm

Karşılaştırmalı irdelemeye bu bağlantıdan hareketle devam edebiliriz.

Makyavele göre şiddet ve zulüm düzeni,yani iktidarı korumak için gerekliyse (kaçınılmaz bir zorunluluksa)meşrudur,açıklanabilir ve kabul edilebilirdir.

Sosyalist politika yapış biçimiyle ilgili sakatlanmıştık da bazen karşımıza Marsizmle çelişen pratikleri zorunlulukla açıklayarak gelir. Kaçınılmaz / zorunluluk vurgularıyla birlikte yapılanlar teori katına yükseltilir, öyle ki yapılanlarda bir yanlışlık yoktur, teori zenginleştirilmiş, derinleştirilmiştir. O noktadan sonra Makyavel hınzır bir gülümsemedir artık. Örgütlenmenin ve sosyalizmin bekası için tüm sosyalist muhaliflerin ortadan kaldırılmasına yönelik bir şiddet meşrudur."Sosyalizmin ana vatanının korunmasın"da İspanya, Yunanistan gibi ülkelerde iktidara yürüyen sosyalist hareketin yalnız bırakılmasında ve onun öncesinde yine anavatanının selameti için karşıt görüş sahibi komünistlerin "defterinin dürülmesinde" aynı çarpıklığın damgasını görmek mümkündür.(xx) Cezalandırmaların gerekçesi hep aynıdır: sistemi ya da düzeni korumak. Sosyalist benmerkezcilerin uygulamalarında bu kuşkusuz ki, sosyalizmin çıkarı içindir.Stalin özelinde daha "ulvi ve/ veya teorik "bir anlama sahip olduğundan bahsedilebilir:sosyalizmin ilk iktidara geldiği bir ülkede emperyalist ablukaya karşı her ne pahasına olursa olsun iktidarı korumak!..

"Bütün hükümdarlar içinde zalim denmekten kaçınmayacak olanlar yeni hükümdarlardır"diyen Makyavel,Didon'un ağzından yaptığı şu aktarmayla anlatımına devam eder:

"Res dura et regni novitas me talio cogunt/ Moliri,et late fines custode tu eri:Güç şartlar ve saltanatımın yeniliği beni bu yöntemleri kullanmaya ve böylece sınırlarımı korumaya zorluyor. (s.8O)

Çağrışımın kötülüğü!(Yapılanların kötülüğü mü yoksa!)Stalin dönemi uygulamalarını meşru gören anlayışta aynı çarpık tarih bilincinden besleniyordu:mevcut koşullar ve zorunluluk!..Yine aynı benzer bir kod nedeniyle itirazlar yanıtsız kaldı:netice!..Oysa özellikle bu sonuncusu Makyavelist yöntemlere yönelik olarak kendimize en çok dertetmemiz gereken bir önemdeydi.Çünkü amaca giden her yolun mübah olması ondandı ve başta da belirttiğim gibi amaç gücü elde etmek ya da bir azınlık gücün egemenliğini tesis etmek olduğunda araç ve yöntemlere ilişkin karşı çıkışlarda ısrarcı olunmayabilir,dahası 'kimi uygulamalar'sosyalizm kuramından yalıtılarak meşru kılınabilirdi. Bir de bu (her hoşgörmenin yeni bir yanlışı hoşgörmenin yolunu açtığı gözardı edilerek),"o tarihi koşullarda""örgütlenmenin o durumunda "gibi desteklerle beslendiğinde zorunluluklar, başka tarihi koşullarda üstelik farklı bir siyasi coğrafya da kendilerini tekrar ederken hiç bir teorik engelle karşılaşmayabilecekti.

Politikayı içerikten bağımsız bir yöntem sorunu olarak ele alma uygulayıcılarını her birini diğerine benzeyen Makyavel suretleri haline dönüştürür.Oysa hep biliyoruz ki sosyalist politikada öncelenen iktidarın kimin iktidarı olduğu ve gücün hangi sınıfın elinde ne tür yöntemler kullanılarak,hangi araçların devreye sokularak, en önemlisi de hangi kurumların esas alınmasıyla oluşturulduğudur. Yönetimin toplumsallaştırılmasındansa belli merkez ve kurumların yetkilerinin arttırılmasını savunan her eğilim kaba güç teorisinden hareket ediyor demektir. Onun (Ya da onlar) için aracın kendisi önemlidir, amaç değil. Varacağı yeri benmerkezci egilimlem despotik iktidarı olarak tarif etmek yanlış olmayacaktır.

Küçük Burjuva Zemin, Anlayışları ve Kabagüç Teorisi

Makyavel'de politika bir kullanma ilişkisidir. Azınlık durumundaki egemenler güce(ve dolayısıyla iktidara) çoğunluğun iktisadi mekani sızmalar yoluyla sömürülmesiyle ve mevcut yasalar tarafından 'garantiye alınmış'bir kullanma(kandırma) ilişkisiyle ulaşırlar. Burjuva politikacılarıyla aynı kodları aynı anlamları yükleyerek kullandığımızı görmek beni bazen ürkütüyor.Örgütsel faaliyet yürütmüşher bir unsur birilerinin "koşturulacak adam" olarak tarif edildiğine,bir diğerinin "işte kullanılmasından "bahsedildiğine tanık olmuştur.Birilerinin kullanıldığı yerde bir kullanan,bir başkasının koşturulduğu yerde ise ona kendisini

taşıtan bir başkası vardır.Bu nerden kaynaklanmaktadır?Kendini "seçkin" ve"imtiyazlı"bir konumda görerek önce yoldaşlarının,sonrasında da - ki,bu aslında öncesindedir-sınıfın üzerinde kendini konumlandırmadan...Böylesi bir politika kavrayışı küçük-burjuvacadır.Sosyalist hareketin örgütsel tarihine yönelik kaba bir gözlem,mekanizmasal yetki ve sorumluluğun bir "imtiyaz' gibi kavrandığını,yoldaşlar birliğinin nerşeyden önce bir eşitlik ilişkisi olduğunun unutulduğu,yetkinin çıkan kimi sorunlarda 'güç 'olarak kullanılabildiğini göstere-

"Açıktır ki, insana güven üzerine kurulu sosyalist politika, yeniden üretiminde güveni saygı ve sevgi unsurlarıyla birlikte ele alır."

cektir.Böylese bir yaklaşım yanlıştır,değiştirilmelidir.

Türkiye sosyalist hareketinin bastığı zemine içeriğini veren (yönelim ve potansiyel olarak) küçük-burjuvazidir. Ve küçük burjuvazi güce tapar.Onun için söylenenin içeriğinden çok, kimin söylediği önemlidir. Bu nedenle kimi doğrular (ve bunları söyleyenler) uzun yıllar bir kenarda unutulmuştur.Küçük burjuva unsurların ağır bastığı (ve çalışma alanları itibariyle küçük burjuva çalışanları hedefleyen) örgütlenmelerde 'politik tesbitler'güç odağına göre katılanılabilinir ya da kaale alınmaz olarak değerlendirilmiştir. Makyavelizmin kaba güç teorisi / ya da her nasıl olursa olsun gücün elde edilmesi olarak kendine sosyalist saflarda bir yer edinebilmesinin önemli nedenlerinden biri budur.Sözkousu küçük burjuva zemin üzerinde hareket kabiliyeti olağanüstü artan benmerkezci eğilimler, içeriklerinde saklı gericiliğe rağmen karşımıza sosyalist etiketle çıkabilmektedir.Ve işin ilginç yanı bunlar hem kendi örgütsel yapıları hem de başkaca sol yapılar tarafından ciddi bir eleştiriye tabi tutulmamaktadırlar.Çünkü sosyalistlerimiz de 'netice' ye bakmakta, karşısına "güç" olarak gelen şeyi içeriğe bağlı olarak sorgulamaktan kaçınmaktadırlar.

Bunun en açık örneğini Stalin'le ilgili yaklaşımlarda görmek mümkündür. Stalin kültü epeyce bir dönem eleştirilemedi.Çünkü Stalin bir güçtü,iktidardı ,ikinci emperyalist savaş ve onun öncesinde "sosyalizmin anavatanı"nı karşı devrimci saldırılara karşı savunmuştu,başarılıydı!..

Daha önce de vurguladığımız gibi,başarı ve gücü "neye göre ve kimin için "sorularıyla karşılamayan her değerlendirme,sınıf bakış açısına yabancılaşmış bir değerlendirmedir.Bugün kimi örgütler potansiyel-askeri güçlerine göre değerlendirilmekte,eylemliliklerindeki ivme başarılarının ölçütü sayılmaktadır.Sosyalist demokrasi tartışmalarında sol içi çatışmaları üzerine basarak kınayanlar, PKK'nın yakın döneme kadar Türkiye Solundan ve kendi yapılamasından bir çok kişiyi öldürmüş olduğu gibi bir gerçeklikten giderek daha az söz etmektedirler.Bu, yanlıştı.Şövenizm güçten/güçten yoksun olunduğu durumlarda da güçlü olmak istediğinden sevinir. Dünün şövenist örgütleri güçsüzleşince PKK'nın herhangi bir örgütlenmesiyle kıyas kabul etmez gücü karşısında doğrularını giderek susan bir tavır içine girmişlerdir. Sosyalist tavır bu değildir. Dün ulusal sorun konusunda şövenist bir tutum içinde olduğunu kabul etmek ayrıdır, PKK'nın gerek çizgi gerekse de örgütsel demokrasiye ilişkin eleştirisinden sakınmak ayrı.İkisini birbirine karıştırmamak gerekiyor.Böyle bir tavrın ne PKK'a ne de eleştirilerini susanlara bir yararı olmayacaktır.Güç karşısında susmanın baraberinde bağımlılığı getireceğini bilerek kurulacak tüm ilişkilerde açıklıktan yana olunmalıdır.

Kod Sözcüklerden Biri Olarak İNSAN

Karşılıklı ilişkilerde bağımlılığın reddi, gerçekten eşit ve özgür ilişkilerden yana olunması bizlere sosyalizmin bir kod sözcük olarak insana yüklediği anlamı verir. Denilebilir ki burjuva ideolojisiyle sosyalist ideoloji arasındaki en belirgin ayrım insanı tarif edişle başlar, insanla devlet insanla toplum arasındaki ilişkiyi tanımlayışla devam eder ve nihayet, nasıl bir insanlararası sistemin ön görüldüğüyle biter.

Makyavel insanları çıkarcı, güce tapan, zorda kalınca yan çizen bir kişilikte görür. İktidar ve güç teorisiyle ilgili politikasını da bunun üzerine oturtur. Kuşkuculuk, korku aracılığıyla yaptırım gücüne ulaşılabileceğinin savunulması, rica ve minnet-

"Küçük burjuva zemin üzerinde hareket kabiliyeti olağanüstü artan benmerkezci eğilimler, içeriklerinde saklı gericiliğe rağmen karşımıza sosyalist etiketle çıkabilmektedir."

le değil de zorla iş yaptırabilme becerisinin öne çıkartılması bununla, Makyavel'in insanı ve insanlararası ilişkiyi çözümleme anlayışıyla ilgilidir. (***)

Makyavel'in politikası insanların doğuştan kötü oldukları üzerine kuruludur. Nankör ve ikiyüzlüdürler, onlara güvenmek doğru değildir. Özel mülkiyet ilişkilerinin yarattığı doğal sonuçlardan biri olan bu gerçeklik en çarpıcı tanımlamasını "insan insanın kurdudur" ibaresinde bulur. Politika önü sonu insanlar için, insanlardan hareketle kurulmuş bir insanlararası ilişki biçimidir. Yukarıda da değindiğimiz gibi, burjuva politikasıyla sosyalist politika arasındaki farkın öze ilişkin olması, insan kavrayışlarındaki farklılığın öze ilişkin olmasındandır. Açıktır ki, insana güven üzerine kurulu sosyalist politika, yeniden üretiminde güveni saygı ve sevgi unsurlarıyla birlikte ele alır. Yoldaşlararası (sosyalistler ve insanlararası) ilişkide

sevgi saygı ve güven üçlemesini yadsıyan birinin sosyalistlerarası ilişkilere bağımsız eşit ve özgür vurgulamalarını yüklemesinin pek bir kıymet-i harbiyesi olmayacaktır. Ben merkezcilik üstencilikle birlikte başlar çünkü, bir kenarda 'unutulan' eşitlik kavramından doğan boşluk, birileri için bağımlılık birileri ya da birisi için despotluk anlamına gelecek bir pratikte doldurulur.

Makyavel için politika, elit bir kesimin bir ulusu (veya ulusları) yönetme sanatıdır. Bir politika teknisyeni olarak makyavel, egemenlik hakkını

Bunca olumsuzluktan sonra değiştirebilmek için sosyalizme, işçi sınıfının devrimciliğine ve insana inanmak gerekiyor.

(ironi yükleyerek söylemek gerekirse: İmtiyazını) başkalarını kullanabilme becerisiyle birlikte ele alır. Bu nokta; bölmek, parçalayıp yoketmek gibi yöntemleri sınıflı toplum yöneticilerinden devraldıklarının farkında olmayan kimi sosyalistimizin ideolojik sığlık sonucu yaratmış oldukları "muarızlarını" benzer bir egemenlik hakkı"ndan hareketle etkisiz kılmaya çalıştıklarından bahsetmek mümkündür.

Burjuvazi gücü, muhalif kabul ettiklerini parçalayarak ve bir elde merkezileştirerek sağlar. Bu nedenle şiddet aracılığıyla korku yayar ve böylelikle itaatsizliği önler(****) Burada önemli olan insanların tek bırakılarak, yalnızlaştırılması, devlet (ya da hükümdar karşısında kendisini güçsüz hissetmesinin sağlanmasıdır. Açıkça görülebilir ki, burada egemenlerin çıkış noktası insanın kendi varlığına, üretim içindeki konumuna, kendi yetenek, beceri ve gücüne yabancılaştırılmasıdır. Sosyalizmin öznesi olarak işçi sınıfının bir güç durumuna yükselmesi öncelikle buradan, ürettiği değerlere yabancılaşmasının kırılmasından geçer. Üretimden gelen gücünün farkına varan işçi sınıfı, kendiliğinden bir sınıf durumundan kendisi için sınıf durumuna geçer. Örgütlenir. Kendi iktidar organlarını yaratır ve onlara sahip çıkar. Burada onu bir iktidar gücü haline dönüştüren asli öge birleşik hareket kabiliyetidir. İşçi sınıfı, daha genişletilmiş bir tabirle üretenler, güce burjuvazinin aksine bölerek değil birleşerek ulaşırlar. Sosyalistler, sosyalizm kuramıyla kurdukları ilişkide bu gerçeğin ayırdına vardıkları oranda makyavelist yöntemlerin (buna politikacılığının demek daha doğru) yıkıcı ve bölücü etkisinden kendilerini arındırabilecekler dir.

Bunun için ilk önce yapmamız gerekenin kendimizi sorgulamak olduğunu bilmeliyiz. kendi kişiliğinde devrim yapmak. İlk devrimci olduğumuzda sıkça kullandığımız bu şiara içeriğinde gizli derin anlamı itibar etmemiz gerekiyor. Bu ise karşımıza sosyalistlik olarak gelen tüm kod ve kavramları aslına, yani teorinin kendisine uygun olarak düzenlemekle mümkün. Hile.. desise.. komploculuk..vitrin..abartı.. bağımlılık.. dengecilik.. zorunluluk.. içtensizlik.. kandırma ve kullanma... iktidar.. güç ve ikamecilik.. Sosyalizm adına yapılan onca rezillikle bütün bu kavramlar (kodlar) yanyana getirilince insanın "sevgili makyavel" diyesi geliyor. Hiç olmazsa o kendine karşı değildi. Bizimse makyavele rağmen, onu lanetleyerek politika yapmak gibi bir sorunumuz var!..

Bunca olumsuzluktan sonra değiştirebilmek için sosyalizme, işçi sınıfının devrimciliğine ve insana inanmak gerekiyor.

İnanıyorum!...

Dipnot:

*Siyasal açıdan Makyaveli gerçekçi olarak görenler yok değil.Makyavel'in gerçekçi olup olmadığına ilişkin bir değerlendirmede çıkış noktamız, politikaya yüklediğimiz anlam olmalı. Eğer politikadan ikameciliği, yönetebilme beceri veya gücüne ulaşabilmek için her türlü aracın kullanılmasını "mübah görme" yi anlıyorsak, Makyavel "gerçekçi"dir.

** Uyruğunu birlik ve beraberlik içinde tutmak isteyen bir hükümdar merhametsizlikle suçlanmaktan çekinmemelidir.Çünki bütün bir ülkeyi alt üst edecek soygun ve kıyıma yol açacak düzensizliğe göz yummaktansa ibret verici bazı cezalandırmalarda bulunmek daha insanca olacaktır. Hükümdarın ceza vermek için yapacağı kıyım çok az insana yöneliktir.Oysa düzensizliğin doğuracağı zarar tüm toplumu ilgilendirir.(s.79)

*** "Burada bir noktaya iyice dikkat etmek gerekir. Yenilik getirmek isteyenlerin ya bu işin altından kalkacak kadar kendi güçleri vardır ya da başkalarına dayanarak böyle bir işe girişirler. Bu girişimleri için ya rica ve yalvarma yoluna ya da zora başvuracaklardır. Rica ve yalvarma ile bu iş yürütülemez. Yalnız kendi güçlerine dayanıp zor kullanılabilirse başarısızlık ihtimali azdır. Silahlı peygamberlerin başarıya ulaşmaları silahsız olanların ise başarısızlığa uğramalrı bu yüzdendir." (s.35)

****Şiddetin politika uygulamalarında bir çekim merkezi olarak işlevini hâlâ sürdürüyor olmasının açıklamasını Makyavel'in şu sözlerinde bulmak mümkündür: "İnsanlar, sevilen kişilerin şiddetinden çok, korkulu kişilerin şiddetinden çekinirler. Çünkü insanlar, yaradılıştan kötü oldukları için bir çıkar karşısında sevgi bağları yokulur. Oysa korku ile bağlanmış insanları ceza tehditi altında oldukları için bu bağlar hiçbir zaman onların yakasını bırakmaz." (s.80)

Gençlik örgütleri ve mücadele tarihine giriş: Genç savaşçılara notlar (2)

S.YILMAZ

Örgüt ve mücadele açısından Osmanlı'da gençlik

Osmanlının son yıllarında gençlik, özellikle öğrenci gençlik, bir bütün olarak "Osmanlıyı kurtarma mücadelesine aktif olarak katılmıştır. Osmanlıyı kurtarma düşüncesi, Osmanlı aydın ve gençliğini erkin başında bulunan padişaha ve nazırlara karşı mücadeleye sevk etmiştir. Yönetime karşı muhalefeti örgütleyen ve etrafında toplayan, İttihat ve Terakki'nin ne bütüncül bir ideolojisi, ne iktidar hedefi, ne de bir programı vardı. İttihat ve Terakki, terörü ise kendisine muhalif olan kişilere yöneltti.

Rusya'da 1800'lü yılların sonlarına doğru ortaya çıkan Narodniklerin Çara ve yöneticilere karşı uyguladıkları teröre benzer bir terörü ittihat ve Terakkicilerin "Kızıl Sultan Abdülhamit"e karşı uygulamaması ilginçtir. Narodnikler önemli sorunların çözümünün Çarın öldürülmesiyle başlayacağını düşünüyorlardı. Buna rağmen İttihat ve Terakki'nin Osmanlıyı kurtarma düşüncesi devrimci olmaktan öte, reformist bir düşüncedir.Padişah Osmanlı soyundan gelmektedir, üstelik o bütün müslümanların temsilcisi olan halifedir.

Birinci Jön Türkler gibi ikinciler de monarşiye karşı mücadele ve meşrutiyeti ilan ettirme isteminin ötsine geçip padişahlık kurumunun kaldırılarak cumhuriyet düzenine geçilmesi noktasına ulaşamamıştır.

Padişahı öldürmek, Osmanlının ve İslamın temsilcisini yok etmek demekti. Sistemi değiştirmek yerine padişahı değiştirmek çözüm olarak görülünce, padişahın terör, darbe, ihtilal, baskı grupları oluşturulması vb. gibi herhangi bir yöntemle devrilerek yerine başka padişah geçirilmesi isteği ön plana çıkmıştır ve terör tek yöntem olarak kullanılmıştır.

I.Jöntürklerin, Ziya, Şinasi, Kemal ve II. Jöntürklerin, Enver, Talat vs.,nin hem ülkelerine hem de çıkarlarına bağlı olmaları, onları devrimcilikten ediyor. Çıkarlar, ülkülerin önüne geçtiğinde devrimcilik batıyor. Jöntürklerin yöneticilere ve düzene karşı yeterli kinleri de yok. Düzene ve yönetime yeterli kini olmayana da devrimci denemiyor. Bütün bunlara bakarak Osmanlı aydının reformist olduğunu söyleyebiliriz.

Gençliğin mücadele ve örgüt sorunu

1960 sonrası devrimci-demokrat yapılanmaların, öğrenci gençlikten beklentilerinin başa çıktığı görülüyor. Devrimci hareketi ayağa kaldırılması beklenen gençlik, bu ağır görev altında ezildi. Ne garip tecelli ki, gençlik bu gün altta kaldı, altta kalanın canı çıkıyor. Kendini parti, güç, yol hareket diyen birçok yapılar gençliğin üstünde oturuyorlar. Yol açması, sosyalist hareketi ayağa kaldırması gereken gençlik midir? Bu beklentinin nedenlerini sosyalist mücadele tarihimizde aramak gerekir. 60 sonrasının FKF ve ardından Devrimci Gençlik eylemliliği ve 70 sonrasının anti-faşist mücadelesi, 1980'de vurgun yiyen sol harekete nostaljik bakışı getirmiştir.

Kolaycılığı aşmak gerekiyor. İlk harekete geçen, kolay gidilebilen, önemli bir canlılık yaratabilen gençlik, her dönem kendi özelliklerini koruyor. Değişen Türkiye toprağıdır. Toprak akmıştır. Bu akışı görmeyenler gençliği kaldıraç olarak kullanmışlar ve kaldıraçın üstündeki tahta kırılmışur. Gençliğe yüklenilen önemli görev ve misyonlar gençliği aşmış 1985'ten 90'a gençlik yorgun düşmüştür. Öyle ki kendi alanıyla ilgili sorunlara karşı bile duyarsız kalmıştır.

Eylül'ün ve Eylülizmin, daha sonra da dünyadaki kapitalist ricat ve restorasyonun psikolojik etkisi, Türkiye'de burjuvazinin güçlenmesi ve devletin baskıcı rolünün arttırılması yalnızca gençlik değil, işçi ve köylülükle birlikte aydın ve öğrecileri de efsunlaştırmıştır. Devrimci hareketin kendi ayakları üzerine kalkabilmesi için kaldıracın, işçi sınıfının içine kurulması gerekir. Yapılması gereken işçi sınıfı saflarına devrimcilikle sosyalistliği birleştirerek gitmektir. Devrimci sosyalizm işçi sınıfı saflarında güçler buldukça ve sınıfı harekete geçirdikçe kendi yolunu çizme olanaklarına da sahip olacaktır. Kısaca bugün hala temel görev, devrimci sosyalizmle işçi sınıfı hareketini birleştirmektir.

Sosyalist hareket, geri çekilebileceği son noktaya kadar gelmiştir ve bu noktadan bir çıkış ve atılım yapma hazırlığı dönemindedir.

Gençlik mücadele ve örgütlenmesiyle, devrimci partiyi örgütleme düşüncesini bugün savunan kalmadı. Devrimci partiden gençliğe gitmek gerekiyor.

Devrimcilik bir yana, partiden gençliğe gitme

yöntemi (partiyi inşa ve yanında gençlik örgütü oluşturulması) Türkiye siyasi tarihinde ilk defa FKF, Dev Genç'ten 1970 yılına doğru kovulan TİP'li gençlerin kurduğu Sosyalist Gençlik Örgütü (SGÖ) değil 1920 yıllarının ürünü, TKP'nin Türkiye Komünist Gençler Birliğ'dir.

Partiden gençliğe gitme, Türkiye sosyalist hareketinde çoğu zaman tepeden inme yöntemlerle olmuştur. Bütün TKP tarihi buna örnektir.

Türkiye komsomol örgütlenmelerinin çoğu zaman geniş olması hedeflenip, sonunda daralması bu nedenledir. Gençlik örgütlenmesi ve mücadelesi gençlerden gelen isteklerden öte, parti için bir zorunluluk, olmazsa olmaz kabul edilerek hayata geçirilmiştir. Parti kurulur ve yanı sıra bir komsomol bir de Kürdistan seksiyonu oluşturulur. Kimin gençlik örgütünde kimin ana örgütün içinde olduğu bilinmez. Bütün parti çalışması gençlik örgütünün yaptığı çalışmadır. Politik çalışma da çoğu zaman gençlik çalışmasına indirgenmiştir. Gençlik çalışmalarını parti çalışmalarından ayırdığımızda geriye çok da bir şey kalmadığı görülecektir.

1925-1935 Komünist Gençler Birliği'nden, 1970 yılındaki SGÖ'ye kadar, 1943-44 yıllarında kurulan İGB'yi saymazsak, -otuzbeş yıl gençlik örgütlenmesi olarak komsomol kurulmamıştır. Bu yıllar arası TKP'nin Türkiye çalışması da oldukça cılızdır. Türkiye'de komsomollar, 1974'ten bugüne uzanan dönemde başlamıştır.

1920-1935 dönemi KGB Üçüncü entenasyonal ve Gençlik enternasyonalinin etkisi sonucu ve TKP'nin kendisini Entemasyonale uydurma çabasının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. 1974 sonrası komsomolları ise birincisi dönemin anti-faşist cephe formülasyonlarından ve bu arada gecikmiş olarak Bulgaristan KGB'nin etkilerinden, ikincisi ise anti-emperyalist cephe ve Çin, Vietnam, Küba gerilla savaşı, Halk savaşı taktiklerinden etkilenim sonucu oluşturulmuştur.

FKF, Dev Genç ise bütün bunlardan ayrılır. FKF Dev Genç, Türkiye topraklarında doğmuş ve bir dönem 1965-1968, yılları arısında bütün ilerici gençliği kapsayan tek örgütlenme olmuştur.

1965'te Fransa'da başlayan ve ardından diğer Avrupa ülkelerine yayılan, öğrenci olaylarının, Türkiye'deki öğrenci gençlik hareketine etkisi sanıldığından çok azdır. FKF, Dev Genç en çok Çin, Vietnam ve Küba'dan etkilenmiştir.

FKF, Dev Genç'te yöneticilik ve başkanlık yapmış, sonraları THKP yöneticilerinden, devrimci gençliğin önderi, bir anlamda teorisyeni olan Yusuf Küpeli, FKF Kongrelerinde sunduğu, çalışma raporlarında gençliğin mücadele tarihine ilişkin incelemelerinde, 1950'li yıllara kadar ki dönemi çok kısa geçer. Kaynakların azlığı bir yana, hala günümüzde gençlik tarihi ile ilgili yazılarda TKGB'nin İGB'nin adının bile geçmemesi, yalnız gençlik mücadele tarihine değil, aynı zamanda sosyalist birikimimize ve tarihimize karşı ne kadar yabancı olduğumuzu gösteriyor. TKP tarihinin yazımı yenidir ve boşluklarla doludur. Her örgütün Türkiye'deki sosyalist devrimci mücadeleyi kendi çıkış tarihiyle başlatmak istemesi, bundan siyasi yarar umması, genç insanlarda tarihe karşı bir ilgisizliği beraberinde getirdi. Objektif bir tarih değerlendirmesine ve bilgisine ihtiyaç var.

1990 Türkiyesinde uç dört yapı, FKF, Dev-Genç'in devamı olduğunu söylüyor. Bizler bu tartışmaların dışındayız. Türkiye gençlik örgütlerini teke indirmekten uzak durmak, bu güne şablonlarla yaklaşmaktan da uzak durmak isteğimizdendir. Fedailer Cemiyeti, İhtilalci Askerler Cemiyeti, Cemiyet-i İnkılabiye, İttihat ve Terakki, TKGB, İGB, Türkiye Gençler Derneği, SGÖ hepsi de ilerici gençlik örgütlenmeleridir. Bunlar arasında TKGB, ilk Türkiye gençlik komünist örgütü ve Komsomol tipi bir yapılanma olmasından ötürü incelemeye değer nitelektedir.

Türkiye komünist gençler birliği

Komsomol, partiye ideolojik olarak bağlı, örgütsel olarak bağımsız olan komünist gençlik örgütlenmesidir. Büyük Ekim Devrimi sonrası, 1921'de Sovyetler Birliği'nde görülen Komsomol'un görevi, bütün gençleri kendi etrafında toplayarak onlara komünist eğitim vermek ve sosyalizmin kuruluşuna gençlerin katılımını sağlamaktır. Başlangıçta bu amaçla kurulan Komsomol, sonraları beyni ve vücudu gelişkin, sağlıklı nesiller yetiştirmek, partiye yönetici kadrolar sağlamak ve İkinci Savaş döneminde vatan savunmasına katılmak gibi amaçları da benimsemiştir.

Devrim öncesi dönemin Rusyasında, RSDİP'in komsomolu yoktur. Komsomol devrimden sonra ilk olarak Sovyetler Birliği'nde kurulmuş Üçüncü Enternasyonal'in ve ardından Gençlik Enternasyonal'inin oluşturulması süreciyle birlikte bütün KP'le gençlik teşkilatlarını kurmuşlardır.

Bakü'de, 10 Eylül 1920'de Türkiye Komünist Teşkilatları I. Kongresi-ki bu TKP'nin de ilk kongresi sayılır- yapılıyor. Bu kongrede teşkilatlarının birleştirilmesinin yanı sıra Merkez Komitesi'ne bağlı bir Kadın Kolu kurulmasına karar verilir. Kongre ayrıca gençliğe yönelik kararlar da alıyor. Gençlikle ilgili alınan kararların Üçüncü Enternasyonal'de alınan kararlara paralel olduğu anlaşılıyor:

-Kapitalist işletmelerde gençlerin ağır şartlar altında sömürülmeleri bütün kapitalist memleketlerde, proleter gençlerin muntazam teşkilatlar organlaştırmasını mucip kılmıştır.

-Gençliğe verilmesi gereken komünizm terbiyesi (eğitimi) için kendilerine hususi, teşkilat vücuda getirmeleri lüzumu anlaşılmıştır.

-Proleter gençlik, hiç bir zaman komünizm esaslarından hariç, bir meslek ittihaz edemezler (bir yol kabul edemezler.sy)

-Bütün memleketlerin gençlik organizasyonlarından oluşan, Beynelminel Gençler Birliği, III. Enternasyonal'in en umut verici dayanağıdır.

-Türkiye Komünist Fıkrası, Türkiye inkılabının başarıya ulaşması için, gençler arasında faaliyet icra etmesini en mühim vazifelerinden saymaktadır.

-Kongre, Gençlik Birliği Teşkilatı'nın tam muhtariyetinin tasdik etmekle beraber, Birliğin, Fırka'nın nezareti altına girmesini gerekli sayar.

-Kongre, Fırka'nın Birlik nezdinde kendi vekillerini bulundurmasını lüzumlu sayar."(Türkiye işçi ve Sosyalist Hareketi Kısa Tarihi, Dimıtır ŞİŞMANOV, İst.1990)

TKGB, I.Kongre'de alınan kararlar sonucu, bir yıl sonra, 4 Eylül 1921'de gizli olarak kurulur. Gençler Birliği güçsüz olmasına rağmen bir başlangıç olması açısından önemlidir. Komsomol'un hedefi işçi gençliktir. Türkiye Komünist Gençler Birliği Kuruluş Bildirgesi'nde "Birlik bütün dünya proletaryasını, kapitalizm boyunduruğundan kurtarmak için savaşacağını vaad eder. Türkiye'deki bütün işçi gençliği, bu genç savaşçılar teşkilatına girmeye çağırır." denmektedir.

Bulgaristan'da yayımlanan Novo Verme dergisinde çıkan "Balkan Komünist Gençler Federasyonu ve İlk Adımları" adlı makalede, Türkiye'deki gençlik hareketleri hakkında şunlar söyleniyor:

"Türkiye'de, yani burjuva devrimleri Türkiyesinde, gençlik hareketi, Balkan devletleri içinde en zayıf olan bir harekettir. Çünkü, onlar aklın alamayacağı kadar büyük, güçlükler içinde çalışmaktadırlar, öyle güçlükler ki, bunların teferruatını, ancak bizim Ankara'lı ve İsanbul'lu yoldaşlarımız bilir"

TKGB, komünizm düşüncesini gençler arasında yaymak için düzenlediği bir kaç toplantı ve bilinen çalışmalarının dışında Balkan Komünist Gençler Federasyonu kurulması çalışmalarına katılıyor. Bu yıllarda TKGB, Bulgar, Yunan, Romen, Yugoslav komsomolları arasında en zayıf olanıdır.

Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketini yazan Dimitr ŞİŞMANOV, "Türkiye komünist gençlik hareketi, daha işin başında, doğarken boğuldu. 1923 yılında Türkiye Komünist Partisi'yle birlikte, Türkiye Komünist Gençler Birliği de hükümet tarafından yasaklandı," kaydını geçiyor.

Buna rağmen zaman zaman İstanbul ve Ankara'da, TKGB imzalı bildiriler dağıtıldığı biliniyor.

Türkiye Komünist Gençler Birliği'nin 1 Mayıs Beyennamesi "yoldaşlar" diye başlıyor. 1929 yılında TKP'nin programını kapsayacak genişlikteki bildiride, işçi sınıfının burjuvaziye karşı, bilinçli mücadelesi için geniş kitleleri TK Fırkası ve Gençler Birliği'nin bayrağı altına davet eder. Türkiye burjuvazisinin, iç ve dış siyasette geniş kitlelere ihanet ettiğini ve emperyalizmle anlaşma yoluna gittiğini açıklar. Bu yıllarda bir yandan Takrir-i Sükun Kanunu ile muhalefet ezilir, İstiklal Mahkemeleri ağır cezalar verirken, İngiltereyle de Ticaret Anlaşması imzalanmış bulunuyor. Bildiride buna karşı çıkılıyor ve TKF'nin asgari programı yazılıyor. Kuru bir laftan ibaret olan Takrir-i Sükun Kanunu'nun, yalnız kaldırılmasını değil, işçi köylü ve fakir halk kitlelerine serbest neşriyat ve içtima haklarının tanınmasını ister. TKGB fakir köylüler için, ücretsiz toprak, işçi işin TKF'nin teklif ettiği bir mesai kanunun kabülünü ister. TKGB halkı boğmakta olan, istihlak kazanç vergilerinin derhal kaldırılmasını ve yeni gümrük tarifesinin, fakir halkın menfaatini gözetmek suretiyle, yapılmasını ister.(1) Bütün bunlar TKF'nin demokrasi isteğini dile getiriyor.

1Mayıs'ın resmi gün olarak tanınma isteği ise TKP'nin tarihi boyunca yasala çıkma isteğinin bir tezahürüdür. 1929 yılı 1 Mayıs Bildirisi'nin son bölümü parti olarak yasallaşma isteğini bir kez daha gösterir. "Türkiye Komünist Fırkası'nın ve Türkiye Gençler Birliği'nin resmi bir teşkilat olarak tanınmalarını ister."(2)

Komünist partilerle, komsomollar arasındaki ilişkiler incelenmeye değer bir konudur.TKGB'nin 1929 1 Mayıs Beyennamesi 1 Mayıs'ta işçi sınıfını toplanmaya, eylem yapmaya çağırıyor. Gençliğin sorunlarından söz etmiyor. Partinin asgari programı ve yasallaşma isteği dile getiriliyor. Partiden örgütsel olarak bağımsız bir gençlik örgütü izlemini vermiyor. 1920 Bakü Kongresi'nde ise gençlik örgütünün "Muhtar" olması kararı alınıyor. 1920'li yılların sonunda TKGB'nin, partiye ideolojik, politik ve örgütsel olarak bağlı gençlik örgütü, daha doğrusu partinin kollarından biri olduğu kanısını güçlendirecek bir başka belge de Türkiye Komünist Fırkası Faaliyet Programı. TKP'nin Türkiye Komünist Gençler Federasyonu'nu bilfiil sevk-ü idare etmek sureti ile kuvvetlendirmeğe ve inkişaf ettirmeğe çalıştığını görüyoruz. Gençlik örgütünün yöneticilerinin gençlerden oluşturulması kuralının, ortadan kaldırıldığı anlaşılıyor.

Partinin gençliğe örgütsel pratik deneyimleri aktarması ve kuşaklar arası bağlantıyı sürekli hale getirmesi bir bakıma zorunlu. Parti bu görevlerini yerine getirmeye çalışırken, gençlere de bir gençlik örgütü kurup hediye ettiğinde ise artık gençlik örgütü komsomol olmaktan çıkıyor. En fazla kol olabiliyor. Partinin gençlik nezninde ve gençliğin parti nezninde birer kişiyle temsil edilmesi kuralı "amentü" değildir. Buna rağmen çoğu durumda, Komsomolun merkezinde, partinin merkez komistesinden birisinin bulunması kuralı uygulanıyor. Komsomol'un okul olması, gençlere komünizm eğitimi vermesi görevi ve savaşçılar örgütü olma isteği dün olduğu gibi bugün de, tekelci devlet ve ağır baskı koşullarında güçlükler yaratıyor. Mezun olmadan savaşa katılan savaşçılar çok çabuk kırılıyor ve parti yapısına, mücadelesine uyum sağlayamıyor. Teori ve pratikte işin abc'sini yeni öğrenen gençlerin, partinin uzağında genç savaşçıların ve tecrübesizlerin bulunduğu bir örgütsel yapıda ne derece yetiştiklerini ise bu deneyimlerden geçmiş sosyalistlere sormak gerekiyor. Pratiğin yoğun yaşandığı dönemlerde, (örnek vermek gerekirse) pratik tecrübelerle, genç insanlar kısa zamanda olgunlaşmışlar. Teorik zayıflık, pratik güçlülük bu dönemin genç kuşağının özelliğidir. 1980 sonrası sosyalizmle tanışmış olan genç kuşağın iki özelliği ise, teorik ve örgütsel sorunlara fazlasıyla kafa yorması ve pratik mücadele de zayıflık.

Bugün oluşurulacak bir gençlik örgütü, komsomol veya başka bir yapılanma, gençliğin teorik eğitimine mi önem vermelidir, yoksa savaşçılar ordusu mu yetiştirmelidir? İki görevi birlikte başarabilmesi "savaşa hayır" diyenlere kurşun sıkıldığı bir dönemde ne kadar mümkündür. Bu ikili görev devrimi yapmış ülkelerin gençliği için başarılması olanaklı bir görevdir ve Komsomollar ek görevler de üstlenmiştir. Bu ülkeler de devletin ve partinin büyük yardımları vardır. Devletin bütün olanakları sonuna kadar açıktır. Parti ve devletin amaçları ile Komsomol'un amaçları birdir. "Gençlik gelecek, gelecek sosyalizmdir" şiarı sosyalist iktidar altında gerçekleşmesi mümkün bir şiardır. Genç düşünce-

ler ve gençliğin enerjisi sosyalizmin kurulması ve yaşatılmasında vazgeçilmez bir önemdedir. Parti için devrim yaparak iktidarı almak, sonrasında sosyalizmi kurmak ve komünizme ulaşmak görevi, altından kalkılabilecek bir görevdir.

Komosomolu gençliğin yegane öğrenme okulu olarak görmek bir çok yanılgıyı da beraberinde getirir. Komsomol partiye kadro ve yönetici yetiştiren bir okuldur da. Yalnız bu yapı mutlaklaştırılmamalı. Şüphesiz partiye girmeden önce sempatizanların eğitilmesi ve mücadele için deneyimler kazandırılması gerekiyor. Genç işçi için, sendika, grev, işyeri, 1 Mayıs komiteleri, konseyler gibi değişik örgütlenmeler de bir okuldur. Bundan da önemlisi partinin çeşitli faaliyetlerine katılan gençlerin buralarda öğreneceği çok şey vardır.

Komsomol özellikle işçi gençliği hedef alır. İşçi gençliği diğer işçilerle birlikte üretim süreci içerisinde mücadeleye sevk etmek yerine genç işçileri sınıftan ayrı bir katagori olarak ele almanın, haklı gerekçeleri olduğu kanısında değiliz. İşçi için biyolojik olarak genç , orta yaşlı yada yaşlanmış olmak ayrı örgütlenmeyi gerektirmez. Genç olsun yaşlı olsun bir işçinin mücadelesinde belirleyici olanın sınıf tanımından çıkarılması gerekiyor. Sınıf ise üretim araçları karşısında alınan konuma ve üretimden alınan paya göre belirlenir. İşçinin genç olması bunları değiştirmez. Bu anlamda işçi sınıfının yapay olarak bölünmesine gerek yoktur.

Türkiye'de kurulmuş, halen de var olan komsomolların içinde, işçi gençlik çok azdır. Bunun nedeni olarak sosyalizmle işçi sınıfı hareketinin uzaklığı olduğu doğru gerekçesi öne sürülse de, komsomol üyelerinin büyük çoğunluğunun üretim dışındaki gençlik, işsiz ve öğrenci gençlik, olduğu bir gerçektir. O halde tanıma ve amaca göre yapılar kurmak gerekiyor. İşçi gençlik yerine meslek liseleri ve meslek yüksek okullarındaki gençleri koymak belki daha yerinde olacaktır.

Gençlik örgütleri güçlü bir parti önderliğinin olmadığı yerlede, öğrenci gençlikten oluşmuştur. TKP'nin gençlik örgütleri de buna örnektir. TKP'nin Türkiye Genç Komünistler Birliği, Komünist Gençlik Teşkilatı adı altında 1934 yılının sonlarında tekrar kurulduğunda, üyelerini hemen hepsi öğrenci gençlerden oluşmuştu. Teşkilatın başkanı Emin Sekun'a göre, merkezi İstanbul'da olan örgüt Ankara, İzmir, Bursa, Kayseri, Adana, Balıkesir, Aydın, İzmit, Konya, Diyarbakır, Trabzon, Sivas ve Eskişehirde'de şubeleri bulunuyor. Bir yıl kadar kısa bir süre yaşayabilen bu teşkilat yaygın eylemleri sonucu ortaya çıkartılıyor. Bursa Erkek Lisesi, İstanbul Vefa Lisesi ve İstiklal Lisesi öğrencileri üç beş yıl arası hapse mahkum oluyor. Sovyetler Birliği'ne kaçmak isteyen Ankara Ticaret Okulu öğrencileri yakalanıyor. Diğer yandan yine Ankara'da Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü öğrencilerinden Hasan İzettin (Dinamo) ile Eyüp isimli öğrenciler 1 Mayıs'ta bildiri dağıtırken yakalanıyor böylece Ankara'daki diğer hücreler ortaya çıkartılıyor. Komünist Gençlik Teşkilatı, çalışanları arasında "sempatizanlara diyalektik ve tarahi meteryalizmi öğretmek, Troçki ile olan çatışmasında Stalin lehine propaganda yapmak " şeklinde politik ve ideolojik eğitimi gerçekleştirirken öğrencilerin yanı sıra işçi semtlerinde bildiri dağıtımı ve yayınların satışını yaptırarak da pratik eğitimlerini gerçekleştiriyordu.

1935 tutuklamalarından sonra, 1973 yılına kadar TKP'nin bir "parti okulu" komsomol deneyimi olmamıştır. Zaten bu dönem TKP çalışmalarının hemen hemen yok denecek kadar az olduğu bir dönemdir. 1973 atılımını gerçekleştiren TKP, bu yıllarda belki de ismini 1944 yılında kurulmuş olan "İlerici Genç Birliği"nden alan, İlerici Gençlik Derneği'ni legal olarak kurdu. İGD, TKP'nin yaygınlaşmasıyla birlikte öğrenci ve işçi gençlik alanında TKP'nin basmış olduğu önemli bir ayaktı. İGD'nin gerçekleştirdiği etkiyi, sağladığı prestiji ve yaygınlığı, ne TİP'nin Genç Öncüsü ne de TSİP'in Sosyalist Gençler Birliği sağlayabildi. İGD incelenmesi gereken önemli bir örgüttür.İGD içerisinde çalışmalar yapanlar hala yaşamaktadır. TKP'nin kendi tarihe yabancılığı gençlik söz konusu olduğunda da ortadır. İGD'nin gün ışığına çıkartılması görevi ortada duruyor.

1973 yılına kadar.TKP'nin komsomolu yoktur dedik. 60-70 dönemine damgasını vuran, sonraki dönemde de örgütün değil ama ruhunun devam ettirildiği söylenen FKF Dev-Genç'in komsomol olmadığı biliniyor. TİP'in FKF'yi Sadun Aren gözetiminde, Nihat Sargın, Doğu Perinçek, Hüseyin Ergin gibi gençlik içinden çıkmış öğrenciler eliyle kendine bağlama çabaları var. FKF kuruluşundan itibaren bir dönem TİP'in politikalarını savunuyor. Milli Demokratik Devrim, Sosyalist Devrim tartışmalarının bir boyutu da Dev-Genç'in TİP'e mi yoksa Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı öncülüğündeki MDD savunucularına mı kalacağıydı. 71'e gelindiğinde ideolojik olarak MDD'yi savunan bir örgüt ve THKP-C sempatizanı haline gelen Dev-Genç'in bile hiç bir partiyle organik ilişkisi yoktu. Partiye ideolojik politik olarak bağlı olmayan gençlik örgütüne komsomol denemez. FKF, Dev-Genç'in ideolojisi, örgütsel yapısı ve mücadelesi ayrı bir yazı konusudur. Burada biz gençlik açısından Türkiye tarihi içinden baktığımızda, FKF, Dev-Genç'in 1965-68 yıllarına kadar tam bir Demokratik Gençlik Kitle Örgütü olduğunu söyleyebiliriz. 69-70 yıllarında ise, sosyalist harekette ayrımlar netleşirken, gençlik örgütü FKF, Dev-Genç parçalanmış, heteorojen yapısını kaybederek çizgi örgütü haline gelmiştir.

Adı "birlik"le biten bütün komsomol örgütlerin darlığına rağmen FKF, Dev-Genç bir dönem bütün öğrenci gençliği birleştirdiği gibi diğer, işsiz ve köylü gençliği de birleştirerek, anti-emperyalist mücadeleye sevk edebilmesi Türkiye gençlik hareketleri tarihinin en önemli gençlik örgütlenmesidir. Bu nedenle gençliğin mücadele birliği denilince 1965-68 arası FKF,Dev-Genç akla gelmelidir. Genç işçileri diğer gençlerle birleştirme çabası bizce gereksiz bir çabadır. Bizler gereksiz bulsak da Komünist ve Sosyalist Gençler Birliklerinde ki "birlik" birincisi ülke içinde bulunan bütün komünist gençlerin-Bazı durumlarda komünist ya da sosyalist olmasına da gerek yok- birliğini, bunların anti-faşist, anti-emperyalist cephelerde demokrat gençlerle birliğini ifade eder. İkinci olarak da dünyanın bütün ilerici gençlerinin birliğini ifade eder.

1943 yılında kurulan İlerici Gençlik Birliği'de gençliğin anti-faşist cephe etrafında birleştirilmesi

kaygısıyla kurulmuştur.

İlerici Gençlik Birliği, Faşizm ve Vurgunculukla Savaş Cephesi İGB denilince akla Mihri Belli geliyor. M.Belli, 1960'lı yılların sonlarına doğru, Türk Solu, ve Aydınlık Sosyalist Dergi adlı yayınlarda MDD tezini savunan, dönemin genç önderlerinden Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş'i doğrudan etkilemiş, devrimci hareketimizin renkili simalarından biridir FKF, Dev-Genç'e etkisi tabi ki ayrı olarak ele alınması gereken bir konudur. Yine de 60'lı yıllarda gençlik içerisinde etkin olabilmesinin etkisi araştırıldığında M.Belli'nin 1936-40 yıllarında iktisat öğrenimi için bulunduğu ABD'deki işçi ve gençler arasındaki çalışmalarla 1943 yılının sonlarında kurulan İGB'nin altını çizmek gerekiyor.

1943 yılları sonlarında kurulan İGB'nin kuruluş çalışmalarının ne zaman başladığını bilemiyoruz. Fakat M.Belli 1940-43 yılları arası askerdeydi. 1943-44 ders yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde asistanlık yapıyordu. İGB'nin kuruluş çalışmalarının uzun sürmediği anlaşılıyor. İlerici Gençlik Birliği denmesini *Mihri Belli'nin Anıları* (4) ışığında araştırıyoruz. Anılar tarihi aydınlatmaya çalışanlar için vazgeçilmez kaynaklardır. "Ne var ki anılar aydınlattığı kadar karartabiliyor da". İGB, TKP'nin komsomolu muydu, yoksa TKP'nden tamamen bağımsız bir gençlik örgütlenmesi miydi? Mihri Belli'nin Anıları'na bakıldığında polis sorgusunda bir genç komünistler örgütü olarak tasarlandığı, mahkemede ise Milli İstihbarat'ın İGB'nin Komünist Partisi'nin bir örgütü olduğu iddialarının kabul edilmediği söyleniyor. En iyisi biz Anılar'dan aktarmaya başlayalım.

"Ancak İGB'ye katılan ilerici gençlerin birinci tasası öğrenci sorunları değildi. Onlar İGB'yi bir genç komünistler örgütü, bir komsomol olarak tasarladılar. Daha azına razı değillerdi"** Gerçekten de Genç Komünistler Örgütü yalnızca tasarıydı. Bu yıllar Türkiyesinde faşizme karşı olmakla, komünist olmak aynı anlama geliyordu. Demokratlardan zorla komünist yapıldığı ve "Ankara'da iki komünist yakalanma" olayının gazetelerin birinci sayfasında sekiz sütuna manşet olarak verildiği dönemdi. Bir iki komünist yakalanması, muhalefetin içişleri bakanının hatta hükümetin istifasını istemesine yetiyordu. İGB'liler 1945 Mayısında tutuklandıklarında, örgütün gerçek Kuruluş Bildirisini vermediler. M.Belli'nin genç komünistler örgütü olarak tasarlandığını söylediği İGB'nin Kuruluş Bildirisi'nde kısaca uluslararası durumdan, bütün ilerici insanlığın, Nazizmin ve Faşizmin dünya yüzeyinden silinmesi için, mutlu bir gelecek için savaş halinde olduğundan, Türkiye halkının yarının bu yolda savaşanların safında olduğundan söz ediliyor. Gittikçe sağa kaymakta olan CHP'nin zaman zaman fiilen Nazi Almanyayı destekler durumlara düştüğü, iç politikada da bu partinin Kurtuluş savaşımızın ve onun ardından gelen reformların sağladığı bazı reformları kasıtlı olarak baltaladığı, faşizan akımların iktidarca desteklendiği belirtiliyor. Devrimcinin yurtseverlik görevinin bu gidişe örgütlü mücadele ile dur demek olduğu, İGB'nin işlevinin bu olacağı vurgulanıyordu. Bildirinin bir yerinde öğrenci istemlerinden de kısaca söz ediliyor.(5) Mihri Belli'nin Anıları'nda çıkan kuruluş bildirisinde yukarıdakiler vardı, fakat mahkemede "örgütün mesleki yanı" ön plana çıkarıldı. İGB'nin, Kemalist devrimin başlattığı süreci çağımız gerçekleri ışığında tamamlayıp ilerletmeyi hedef edinen devrimci, anti-faşist bir öğrenci derneği olduğu ileri sürüldü. Gizlenen kuruluş bildirisiyle, mahkemede ileri sürülen arasında bir farklılık görülmüyor. Mihri Belli neyi saklıyor çok net değil. "Bugün bu tutumu eliştirenler İGB'lileri askeri mahkeme önünde, gizli celsede, kapalı kapılar ardında da olsa komünizmi savunmalıydılar diyenler var. Bu dolayısıyla İGB'yi Komünist Partisi'nin bir örgütü gibi sunan Milli İstihbarat'ın kaleme aldığı iddianameyi olduğu gibi kabul etmek olurdu. İGB, Komünist Partisi'nin örgütü değildi ve olmamalıydı." (6)

İGB gerçekten de TKP'ye bağlı bir örgüt müydü? Ya da cezadan kurtulmak için mi sanıklar İGB'yi TKP'den ayırdılar, bu soru hala ortada duruyor. Mihri Belli aradan kırk yıl geçtikten sonra hala İGB, TKP bağlantısını sakılıyor mu? Bilemeyiz. Anılarının bir yerinde meşhur Parmaksız Hamdi'nin, İGB'li arkadaşlarının adlarını bir bir saydığını söylüyor. "İGB üyeleri içinde bir süre TKP hücreleri içinde bulunmuş, bir çok kişi vardı" diyor. İGB üyelerinin TKP içinde çalışmaları eğer iki örgtün çalışmaları birleştirilmemiş ise ve organik ilişkiler yoksa İGB'nin komünist gençlik örgütü olduğunu gösteren hiç bir imare yoktur. İster mahkemeyi yanıltmak amacıyla örgütün komünistliğini gizlemek için olsun isterse gerçekten komünist olsun Belli'nin anlattıklarına bakılınca bu örgüte Kemalist Gençlik Örgütü adı daha uygun düşüyor. Sorgu aşamasında önce İGB'yi toptan inkar eden Mihri Belli sonradan İGB konusunda toptan inkar tutumunun yanlış olacağı yargısına varıyor. "Legal bir öğrenci örgütünün hazırlık çalışmalarının söz konusu olduğu söyleniyor. Sorunu bütün yönleriyle düşünmek gerekirdi. Siyasi bir örgüt değildi ama dünyaya bir bakış açımız vardı. Bu da anti-faşit, ileri Kemalist olarak nitelendirilebilirdi."(7) Mihri Belli'nin 1965 sonu çıkardığı dergiler taranırsa ileri Kemalist olduğundan şüphe duymamak gerekiyor.

İGB'nin adı ilk kez 19 Mayıs 1945 yılında Süleymaniye Camii minaresine "Saraçoğlu faşisttir. Vurgunculuk ve Faşizme Karşı Savaş Cephesi" yazılı pankartla duyuldu. Pankartı asmaya çalışırken Tahsin Berken ayağı yaralanarak yakalandı ve pankartı asan arkadaşı Mihri Belli de tutuklandı. 1 Mayıs 1945'te üniversite öğrencilerinin Eyüp'te bir fabrikaya üzerinde orak-çekiç olan ve İşçiler Birleşiniz" yazılı pulları yapıştırmasıyla başlayan tutuklamalar sonunda İGB davasından toplam 55 kişiye dava açıldı. 1946 yılında sonuçlanan davada aralarında Mihri Belli'nin de bulunduğu yedi kişi iki yıla kadar diğerleri ise beş aydan bir yıl sekiz aya kadar değişen hapis cezalarına çarptırıldılar.

İGB'li gençlerin sorguları sırasında çok acı çektikleri biliniyor. Aralarında akli dengesi bozulan ve kendini yaralayanların olduğu da biliniyor. Polis İGB'yi, TKP'ye bağlamaya çalışıyor. "Aylardır Birinci Şube hücrelerindeydik. Soruşturma çıkmaza saplanmış görünüyordu. Polis İGB'yi, TKP'ye bağlayamayınca, bu kez Dünya Savaşı'nin

son yılında açıkça örgütlenmeye başlamış olan burjuva muhalefete bağlamaya çalıştı. Tutuklu iki İGB'li öğrenciden, işkence ile, "Başımızda Celal Bayar var, Halide Edip var" diye ifade aldılar."(8)

İGB davasında tutuklanmayan TKP üyeleri biri İstanbul, diğeri Ankara'da iki dernek kurdular; İstanbul'da, İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği ve Ankara'da Türkiye Gençlik Derneği. Aslında, 2 Temmuz 1946'da kurulan İstanbul Üniversite ve Yüksekokullar Öğrenci Birliği sonradan İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği adını aldı. Derneğin kurucuları arasında Adil Giray, Zekai Karataş, İlhan Başaran, Meriç Gebay, Vahdettin Barut, Cemal Güner, Nihat Sargın, Nuran Bozer, Şaban Ormanlar ve Sevinç Özgürer vardı.

Ankara'daki derneğin kurucuları ise Nezihe Araz, Şevki Akşit, Aclan Sayılgan, Enver Gökçe, Fuat Güner, Mahir Yılmaz'dı.

İstanbul Yüksek Tahsil Gençlik Derneği ve Türkiye Gençler Derneği, CHP'nin gençlik kolu sayılan Milli Türk Talebe Birliği'nden farklı olarak ilk kez kurulan demokrat nitelikte gençlik dernekleriydi. MTTB kurulduğu 1923-24 yılından itibaren Kemalist gençliği içine almış, Türk Dış Politikasının vazgeçilmez vurucu gücü olmuştur. Kemalist reformların 1930'lu yıllardan itibaren yerleştirilmesi ve düzenin oturmasında gençlik MTTB içinde örgütlenmiş, CHP'nin destek ve teşvikleriyle "Yerli Malı Haftaları", "Vatandaş Türkçe Konuş", "Hatay Türktür" gibi kampanyalar düzenlemiştir. Bu kampanyalarda sık sık mitingler düzenlenip, CHP'ye karşı olan gazeteler basılır, Rum ve ermeni mahallelerine gidilip Rumca ve Ermenice adları olan ticarethanelerin cam ve çerçeveleri kırılırdı. Gençler fazla taşkınlık yaptıklarında dernek kapatılır gibi olur, daha sonra dernek üyeleri Ata'ya telgraf çekerek özür diler ve affedilirlerdi. Razgat Olayları diye bilinen, gençliğin nümayişi sırasında Rozgrat'daki Türk Mezarlığını tahrip eden Bulgaristan'a misilleme yapmak için, Şişli'deki Bulgar Mezarlığı'na giden Milli Türk Talebeleri, mezarlık başında "erkeklik bizde kalsın" dierek Bulgar Mezarlığı'nı tahrip etmekten vaz geçtiler buna rağmen MTBB kapatıldı. Gençlerin Ata'nın yolunda yürüdüklerini belirten bir telgrafla özür dilemeleri üzerine MTTB tekrar açıldı. Biz bu çalışmamızda MTTB'nin eylemlerini tek tek anlatmıyoruz. 1923-1960 öğrenci olayları listesinden, yapılan eylemler izlenebilir.

MTTB kuruluşundan itibaren iktidar yanlısı olmuştur. 1946 yılından sonra da bu tutum değişmedi. Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun kurulduğu bu yıllardan sonra da TMTF ilerici MTTB daha tutucuydu.

"Çok eski yıllarda kurulan ve hep geri Milli Türk Talebe Birliği'nin yanında Türkiye Milli Talebe Federasyonu daha az tutucu oldu. MTTB ve TMTF eylem olarak Hatay Mitingleri, Kıbrıs Tüktür Mitingleri, Vatandaş Türkçe Konuş Kampanyaları türünden Türk Dış Politikasının kütlesel hareketleri düzenlemenin dışında bir görev bilmiyordu. MTTB fakültelerde yalnızca seçme üyeleri olan derneklerin birliği iken, TMTF fakülte ve yüksek okul düzeyinde, bütün öğrencilerin tanım gereği üye olduğu öğrenci cemiyetlerine dayanıyordu. Bu nedenle TMTF'nin "Demokrat" çizgiye çekilmesi mükün göründü.

"1950 yılların ortasında TMTF demokrat çizgiye geçişin işaretlerini veriyordu. DP yönetimi buna şiddetle karşı koymak istedi."(9)

İGB'nin İYGTD'nin ve TGD'nin hangi ortama doğduğunu Mihri Belli'den dinleyelim. "Ülkede üniversite gençliğinin sözde demokratik örgütü olarak bir tek Milli Türk Talebe Birliği vardı. CHP denetimindeydi, O'nun gençlik kolu sayılıyordu. Bu örgüt faşizan, kariyerist unsurların arpalığı durumundaydı. Öğrenci sorunlarına ilgisizdi. Eylemi CHP kadrolarının buyruğu ve polisin desteğiyle birlikte ara sıra şoven duyguları kışkırtan gerici nitelikte gösteriler düzenlemekten öte varmıyordu." (10)

İki legal gençlik derneği İYGTD ve TGD, Kemalist çizginin dışında, ilerici demokrat gençler tarafından kuruldu. Türkiye Gençlik Derneği Tüzüğü'nde "Faşistlerin, Turancıların ve ırkçıların derneğe alınmasını yasaklayan" bir madde yer almaktaydı. "Her iki dernek de aynı zamanda üniversitelilerin özel sorunlarını da ele alıyor, bütün gençlere öğrenim hakkını sağlanması, yüksek öğrenimin parasız olması için yoğun mücadele veriyordu.(11) Derneklerin üniversiter sorunlarla da ilgilendiği anlaşılıyor. Bunların dışında Ankara'daki dernek fakir köylünün ekinini biçme kampanyası, Altındağ'da poliklinik açarak hastaları ücretsiz muayene gibi çalışmalar yürütüyor.

1946 yılında çok partili hayat denilen, döneme girilirken, solcular, açık alana çıkıyorlar. Esat Adil'in Türkiye Sosyalist Partisi ve Şefik Hüsnü'nün Türkiye Sosyalist ve Köylü Partisi bu yıllarda kuruluyor. Bütün bu sol partiler ve demokrat öğrenci örgütlenmeleri 1950'li yılların başında kapatılıyor.

1945-50 arası Soğuk Savaş yıllarıdır. "Türkiye emperyalist kampa iyice yerleşme hazırlığını yapıyor. Bunun için savaş kışkırtıcılığı dahil elinden geleni eksik etmiyor. Aynı zamanda demokrat görüş ve düşünceye karşı kitlesel bir terörü uygulamaya koyuyor."(12)

Bu yıllar Mc Carthyciliğin ayyuka çıktığı zamanlar. Amerika'nın kucağına oturabilmek için Türkiye'de komünizm tehlikesinin olması gerekiyor. Demokratlardan komünist yapılıyor. Sırasıyla 4 Aralık 1945'te TAN gazetesi, 19 Nisan 1947'de İzmir'de Zincirli Hürriyet gazetesi basılarak tahrip ediliyor. Ayrıca 27 Aralık 1947'de DTCF baskını diğer adıyla solcu profesörler olayı oluyor. Bu üç olay iktidarın koruma ve kollamasıyla, ırkçı, Turancı, faşist öğrencilerin düzenlediği baskınlardır. Bir de buna Nazım'ın Af Kampanyası, Çiçek Palas Olayı'nı eklemek gerekiyor.

"Tan Olayı, Türkiye'de komünist tehlikesi olduğu konusunda İngiliz ve Amerikan yöneticilerini uyarmak için düzenlendi. Zincirli Hürriyet Olayı, Turan Doktrini'ni haklı göstermek için planlandı. Solcu profesörler olayı, Marshall Planı'ndan önemli pay almak için sahneye kondu." Aynı yıllarda Kore'ye asker gönderiliyor. Bu olaylar detaylı olarak "Tezler"den incelenebilir.

1950'li yıllar, demokrat, ilerici öğrenci hareketi kadar bütün sol hareket açısından sessiz bir

dönem oluyor.

1944-50 dönemini, ilerici gençlik hareketi açısından İGB, İYGTD ve TGD örgütleri temsil ediyor. Yoğun baskı ortamında gelişmeden boğuluyorlar. Bu üç örgütün Çiçek Palas Toplantısı dışında kitlesel eylemleri yoktur. MTTB önderliğinde, ırkçı turancı gençlik tam bir sürü güdüsüyle, demokrat basına ve öğretim üyelerine saldırılarda bulundular. Bu sokak kabadayıları CHP'nin birkaç gün önce başlattığı kışkırtma ve teşvikleriyle güruh halinde toplanır ve saldırıya geçerlerdi. Polis genellikle olay bittikten sonra olay yerine gelirdi.

27 Mayıs'a doğru-paşaların maşası

Osmanlı gençliği çoğu zaman paşaların maşasıydı. Padişahın paşalara yakınlığını, paşaların öğrencileri kendilerine bağlayabilme dereceleri belirliyordu. Öğrencilerin, şeyhülislam, sadrazam devirebildiği dönemlerde gençlik Paşaların vurucu gücüydü.Gençliğin paşaların maşası olması talihsizliği 1930'lu ve 50'li yıllarda da başgösterdi. CHP ve MHP gençliği geri ideolojilerle donatma ve sürüleştirmede hep ön sıralarda oldu. Türkeş paşa olamadı fakat İnönü'nün gençliği politik amaçlar uğruna kendisine bağlayıp kullandığı açık ve net görülüyor. DP iktidarı alıyor ve bırakmıyor. Celal Bayar ve Menderes muhalefetin sesini kesiyor. İnönü muhalefete düşer düşmez, üniversite gençliği ile yakından ilgileniyor. Bu ilgi Menderes'i kızdırıyor. CHP Gençlik Ocağı 1953 yılında açılıyor. Ardandan DP, Genç Demokratlar Teşkilatı'nı kuruyor. Ne var ki genç demokratlar Gençlik Ocağı kadar başarılı olamıyor. DP gençlerin politikayla uğraşmalarının yanlış olduğunu savunarak, partilerin gençlik kollarını kapatıyor. Kapanmasına rağmen üniversiteye siyaset girmiştir bir kez. 27 Mayıs'ın dayanağı, ordu dışında tek güç üniversite öğrencileri. Üniversiteler "Hürriyet" diye haykırıyorlar.

Hürriyeti getirecek güç ise CHP ve onun lideri İnönü'dür. İnönü'den hürriyet beklemek gibi garip bir paradoksla, mücadele veriliyor. İnönü darbeyi hazırlamak için gençleri kullanıyor. CHP üniversite öğrencileriyle el ele düzeni bozuyor ve düzeni kurmak korumak için ordu müdahalesine zemin hazırlanıyor.

27 Mayıs'a doğru gençlik olaylarını bu çerçevede ele almak gerekiyor. 1955-1960 yılları arası öğrenci liderlerinden Y.Küçük'ün üç dört kitabında dipnot olarak belirttiği, öğrenci hareketinin demokratlaşması, gerçekte CHP'lileşmesiydi. İnönü'nün konuşmaları, Atatürk'ün gençliğe hitabesi, Plevne Marşı gece CHP'de çoğaltılıp ertesi gün üniversitelere dağıtılıyor. SBF'yi basan polis kuşatmasının saldırılması için, SBF'li öğrenciler aralarında temsilci seçip İnönü'ye gönderiyorlar. 1960 Nisan'ında Ankara Üniversitesi'nden bin öğrenci toplu olarak CHP'ye üye oluyorlar. Bütün bunlar CHP ile üniversite gençliği ilişkisini açıkça ortaya koyuyor.

Türkiye Üzerine Tezler'de Yalçın Küçük dipnotta yazıyor:

"Özellikle yüksek öğrenim gençliğinin demokrat bir bilince kavuşmasında bu üç olayın önemine hiç bir kapalı dernek çalışması ulaşamaz." Yalçın Küçük'ün sözünü ettiği bu üç olay şunlardır. "Birincisi, SBF Fikir Kulübü ve Turhan Feyzioğlu'nun Bakanlık emrine alınması, ardından Muammer Aksoy, Coşkun Kırca, Münci Kapani'nin istifası, ikincisi Türkiye Milli Talebe Federasyonu Olayı ve üçüncüsü 2-29 Nisan olayları."

Demokrat bilincin CHP'li olmakla eş olduğu ortada. Diğer yandan bu yıllarda Komünizmle Mücadele Dernekleri kuruluyor. Kıbrıs'daki Türklere yapılan baskıyı protesto mitingleri gibi olay devam ediyor. Üç olayı seçerek değerlendirme çok da gerçekçi olmuyor. Sonra demokrat bilinci Yalçın Küçük neden bu kadar çok övüyor?

"İkincisi bu olayların bazısında sendikal hareket ile örgütsel ve organik bağlar vardı. Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun bir üst örgüt olarak kurduğu Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı toplantılarına bazı sendikalar katılırdı." Anlaşılan üniversite gençliği demokrat bilinçli kalmıyor ve sınıfla bağlar kuruyor.

"Üçü de artan ölçüde hükümetlere karşı, artan ölçüde siyasal iktidarın baskı aygıtlarıyla çatışmaya giriyor. Üçü de demokrat öğrenci hareketi. Hükümete karşı ve devletin inzibat güçleriyle çatışan öğrenci hareketlerine nasıl demokrat dendiğini anlamak mümkün değil. Bu mantıkla türbancıların demokrat olması gerekiyor. Dipnotların köpüğü alınarak yazılması gerekiyor.

İstanbul ve Ankara4da çatışmalar oluyor. Harp Okulu öğrencileri yürüyor. Üniversite öğrencileri yürüyor. Ordu, gençlik, CHP el ele 27 Mayıs'a geliniyor.

X T.Ü T.II, s.438

1923-1960 Öğrenci Olayları Kronoloji

16 Kasım 1924, İstanbul'da Tramvay Olayı

1 Mayıs 1925, TKP ve Komünist Gençler Birliği Tevkifatı

20 Şubat 1928, Vatandaşı Türkçe Konuşmaya Teşvik

4 Nisan 1929, MTTB'nin Yerli Malı Kullanma Mitingi

25 Şubat 1933, Türkçe Konuşma Mitingi
3 Mart 1933, Yataklı Vagonlar Şirketi
1933, MTTB kendine amblem olarak bozkurt'u seçti.
17 Nisan 1933, Razğrat Olayı ve Türk Gençliği
Nisan 1933, MTTB'nin feshi
Nisan 1933, MTTB, Ata'ya mesaj gönderiyor ve MTTB tekrar açılıyor.
Eylül 1933, Türk Bayrağına Saygı
1933, Ecnebi mekteplerde okuyanlara karşı açılan kampanya
Ekim 1933, Yüksek Mühendis Mektebi'nin Yabancı ticarethane isimlerini protestosu
8 Kasım 1933, Darülfünun'un Açılışı
28 Aralık 1933, Yerlilik Mitingi
28 Ocak 1934, Razğrat Olayları Sanıklarına Af.
22 Ekim 1936, MTTB Hatay Mitingi
31 Ocak 1934, İstanbul ve Ankara'da Hatay Mitingi
Nisan 1936, Türk Kültür Ocağı'nın Kurtuluşu
3 Eylül 1946, Türk Kültür Çalışmaları Derneği Kuruluşu
11 Aralık 1946, Yugoslavya'daki Türklere Yapılan Baskıları Protesto
1947, Türk Gençlik Teşkilatı Kuruluşu
10 Mart 1947, Öğrencilerin DP ve Celal Bayar'ı ziyareti
12 ve 24 Aralık 1947, MTTB'nin Komünizmle Mücadele Toplantıları
25 Aralık 1948, Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin "Yurtdışında Katledilen ve İşkence Gören Türkler" mitingi
21 Mayıs 1949, Atina'daki Milli Futbol Takımına Saldırı Protesto Edildi.
2 Temmuz 1949, İstanbul Belediyesinin Pasoları Kaldırması protesto edildi.
16 Ocak 1950,MTTB, Kıbrıs Mitingi.
Nisan 1950, Milliyetçiler Federasyonunun Kuruluşu.
15 Mayıs 1950, Çiçek Palas Olayı.
27 Mayıs 1950, Celal Bayar Türk Gençliğine Hitap Etti.
26 Eylül 1950, Komünizmi Telin Mitingleri, Ankara, İstanbul, Eskişehir.
9 Aralık 1950, Kore Mitingi.

(x) Bu kornoloji, Muammer Taylak'ın "Öğrenci Olayları" kitabından derlenmiştir. Taylak'ın kitabındaki bu bilgiler gazete taramasıyla elde edilmiş olduğundan bütün olayları kapsamamaktadır.

4 Mart 1951,Kırşehir'de Kırılan Atatürk büstü için miting.
16 Mart 1951, Konya'da Atatürk inkılaplarına bağlılık mitingi.
21 Ekim 1951, İnönü'nün gençlerle görüşmesi iktidarı sinirlendirdi.
13 Ekim 1952, İnönü, İstanbul Üniversitesi gençliğine hitap etti. İnönü, iktidarın ünüversitelere baskı yaptığını söyledi.
8 Ocak 1953, menderes, İstanbul Üniversitesi'ni ziyaret etti.
21 Ocak 1953 İnönü gençlere hitap etti.
29 Mart 1953, CHP Gençlik Ocağı törenle açıldı.
1954, Milliyetçiler Derneği kuruldu.
5 Ocak 1954, DP, Üniversitelileri yanına çekmek için Genç demokratlar Teşkilatı açtı.
2 Aralık 1954, DP, Genç Demokratlar Teşkilatı'nı kapattı.
2 Aralık 1956, Üniversiteler siyasetten men edildi. Ankara Fikir kulübü'nün düzenlediği toplantıda, Yavuz Abadan, Turhan Fevzioğlu, Aydın Yalçın, Muammer Aksoy konuştu. Turhan Fevzioğlu bakanlık emrine alındı.
5-7 Aralık 1956, SBF'de, Muammer Aksoy, Coşkun Kırca, Münci Kapani istifa etti. SZBF'de dokuz talebe üc ay onbeş gün ihraç edildi. SBF asistanı, Şerif Mardin istifa etti.
7 Aralık 1956, Türkiye komünizmle Mücadele Derneği Kuruldu.
17 Nisan 1957, Başbakan'ın Kıbrıs politikasının yanlışlığı için imza toplandı.
11 Ekim 1957, CHP ve Hürriyetçi Parti Gençlik Teşkilatları, DP'ye karşı mücadele kararı aldı.
1 Aralık 1957, İ.Ü.'nin 503. Ders Yılı Töreni'nde öğrenciler konuşturulmadı.
18 Mart 1958, İnönü Çanakkale Töreninde savaş anılarını anlattı.
8 Haziran 1958, İÜ Talebe Birliğinin Kıbrıs Mitingi.
16 Haziran 1958, Ankara'da, Kıbrıs Mitingi.
11 Eylül 1958, Teknik Üniversite'de bin sekiz yüz öğrenci, yemek ücretlerine yapılan zammı protesto etti.
17 Ocak 1959, MTTB Kongresinde, Birliğin, DP'den otuz bin lira aldığı iddiası üzerine kavga çıktı.
13 Mayıs 1959, MTTB, Irak'taki Türklere yapılan baskıyı protesto etti.
3 Mayıs 1959, TMTF 15. Koıngresi kavgalı geçti.
6 Haziran 1959, SBF Talebe Birliği başkanı Utku Acun, AÜ'ne kızıl ve yeşil tehlike sızdığını söyledi.
21 Ağustos 1959, MTTB ve TMTF birleşmeye hazır.
21 Ağustos 1959, MTTB başkanı Vehbi Ünal, DP'nin Birliği kapatmakla tehdit ettiğini söyledi
11 Ocak 1960, İÜ TB Hukuk talebe Cemiyeti'nin yıllık Kogresinde Başbakan menderes'e telgraf çekme önerisine 2000 öğrencinin altısı olumlu oy verirken diğer öğrenciler İnönü için oy kullandı.
19 Ocak 1960, MTTB, Ankara'da binasından çıkartıldı.
27 Şubat 1960, Meclis'te SBF'nin okul haline getirilmesi teklif edildi.
1 Nisan 1960, Ankara Üniversitesi öğrencilerinden bin kişi CHP'ye üye oldu.
18 Nisan 1960, Menderes " Öğrenciler içinde otuz beş yaşını aşmış ve evine hala bir lokma götürmemiş olanların bulunduğunu" söyledi..
19 Nisan 1960, CHP önünde 150-200 öğrenci gösteri yaptı, 22 kişi tutuklandı.
19 Nisan 1960, İnönü'nün yasaklanan konuşması teksir edilerek çoğaltıldı.
23 Nisan 1960, Gençler, CHP'yle ortak Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'ni bastırıp dağıttılar.

(Devamı 64. sayfada)

Sosyal demokrasi

S. ÖNAL

19. Yüzyılın ikinci yarısı Avrupa işçi sınıfına yeni bir siyasi örgütlenmeyi tanıştırdı.O güne dek kurulan burjuva partilerinden ideolojik -politik ve sınıfsal olarak farklı bu örgütlenmenin ismi Sosyal-demokrat parti idi. Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde kuruluşları birbirini takip eden bu partiler önceleri sosyalist düşüncenin işçi sınıfı içerisinde yaygınlaşmasında önemli işler gördüler. 1889' da ise II Enternasyonal de örgütlenerek uluslararası bir örgütlenmeye sahip oldular.

II Enternasyonali oluşturan sosyal-demokrat partiler arasında kuruluştan itibaren tam bir ideolojik birlik yoktu. Marksizm'in yorumunda her zaman bir tartışma ve farklı yaklaşım söz konusuydu. Enternasyonalin kurullarında ve sosyal demokrat yayın organlarında sürdürülen tartışmalalr I. dünya savaşı döneminde bir yol ayrımını gündeme getirdi. II Enternasyonalin yönetimine egemen olan revizyonist çizgi savaş karşısında proletaryanın çıkarlarına ihanet ederek emperyalist burjuvazilerinin yanında, onları destekleyen bir politika izledi. Bu poliltika II . Enternasyonalinde sonu oldu. Marksizmin temel ilkelerinin revizyonyu ile başlayan süreç sosyal-şovenizm olarak kendisini ortaya koydu. Bu aynı zamanda uluslararası sosyal-demokrat hareket içerisinde bir ayrışmayı da sağladı. Uluslararası sosyal demokrat hareket Lenin önderliğindeki bolşevikler, bazı sosyal demokrat parti-gruplar ve II Enternasyonalin sosyal şovenist politikasını destekleyen onu onaylayan sosyal demokrat partiler olarak bölündü.

Ekim devrimi II. Enternasyonalin iflasınıda getirdi. Çözülüş tüm direnmelere rağmen durdurulamadı. II Enternasyonalin yönetiminin Ekim devrimine karşı başlattığı saldırı daha sonraki tüm dönemlerde de sosyal-demokrat hareketin temel politikası haline geldi. Dünya işçi sınıfı hareketinin birliğinin elzem hale geldiği bu yıllarda çok ciddi bir bölünme ortaya çıktı. Bu bölünmenin sonucunda Avrupa'da işçi sınıfı hareketi üzerinde etkisini koruyan II. Enternasyonalin sosyal-şoven partilerinin politikası, Avrupa devrimlerinin yenilgiye uğramasına ve daha sonraları faşizmin iktidara gelmesini kolaylaştırdı.

II.Enternasyonal onu takip eden iki buçukuncu enternasyonal ve sosyalist işçi enternasyonali II. dünya savaşına kadar sürdü. Savaşla birlikte bu örgütlenmenin merkezi yapılanması dağıldı. Savaştan sonra ise Sosyalist Enternasyonal kuruldu.

Sosyalist Enternasyonal 1951 yıllında kabul edilen ve sosyal-demokrat partilerin ana belge olarak benimsediği frankfurt bildirisiyle kendisini "Anti Komünist-Anti-Kapitalist" olarak tanımladı.

Günümüzde varlığını sürdüren sosyal-demokrat partiler (özellikle Avrupadakiler) başkalaşımlarını, yani Marksizmden kopuş, burjuvaziyle kucaklaşma ve bütünleşmeye kadar geçen süreyi; Marksizmden kaynaklanma, onun revizyonu ve daha sonraları inkarı şeklinde yaşadılar. 1951 Frankfurt bildirisiyle de "Anti komünizm" Sosyal-demokrasinin bir ilkesi haline geldi, sosyalist enternasyonalin önde gelen partilerinde ASDP yönetimi 1971' de benimsediği belgede şunları belirtti "Demokratik Sosyalizm, gelecekte de komünizme karşı polilik bir seçenek olacak şekilde tasarlanmıştır.".

Sosyal-demokrat önderlik geçmişinden günah çıkarırcasına her belgesinde Anti-Komünizmi defalarca vurguladı. Sosyal-demokrat teorisyenler sosyalist ülkelere karşı sürdürülen kampanyalara aktif olarak katıldılar. "Esnek" ve uzun dönemli anti-komünizmi kullanma yönünde bir politika izlediler. Kapitalist politikacılara, teorisyenlere sosyal demokrat hareketin komünizme karşı "tek panzehir" olduğunu kanıtlamaya çalıştılar.

İkinci dünya savaşı sonrası kurulan sosyal-demokrat partiler yukarıda anlatmaya çalıştığımız gelişimi yaşamadılar. Bu partilerden (bazıları hariç) Asya ve Afrika'da kurulanların çoğu marjinal olarak kaldılar. Proğram olarak ileri sürdükleri ise, ekonomik ve sosyal gerilikten dolayı bir karikatürden farksızdı. Bu yapılanmalarına rağmen çoğu uzaktan yakından ilgileri olmadığı halde yaşamlarını komünist ollmadıklarını kanıtlamayla geçirdiler.

Toparlayacak olursak Sosyal-demokrat hareket geçmişinde komünizme, geleceğinde ise kapitalizme yönelmiştir. Marksizmin en temel ilkelerinin (proletarya diktatörlüğü, devrim, devlet, enternasyonalizm) reddi Sosyal demokrat partilerin bugünkü düşüncelerinin evrimini oluşturmuştur. Bu kopuş, onun, Komünizm karşısında kapitalizmin bir seçeneği, ayağı haline gelmesini sağlamıştır. Ama değişen kimliğine rağmen sosyal-demokrasi Marksizm üzerinde parazit hayatı yaşamaya devam etmiştir.

"Demokratik Sosyalizm"in "Anti Kapitalist" ilkesi aldatmaca, "Anti komünizm" ise temel ilkesidir.

Sosyal demokrasi yeni kimliği ile işçi sınıfı hareketi içerisinde reformist düşüncelirin yaygınlaşmasını ve kapitalist sistemin aksayan yönlerinin düzeltilmesini kendisine amaç edinmiştir. 1951 Frankfurt bildirisiyle komünizm ve kapitalizm karşısında yeni bir seçenek olarak "Demokratik Sosyalizm" sunulmuştur.

Frankfurt billdirisi sosyal demokratlar için bir ana belgedir. Tüm sosyal-demokrat partiler programlarında bu belgeden yararlanmış veya olduğu gibi almışlardır. Bu belge biçimsel olarak "Antikapitalisttir". Söylemden öteye geçmeyen bu antikapitalizm , geniş, işçi yığınlarını aldatmak için kullanılmıştır. Sosyal-demokratlar için ekonomik ve siyasi adaletsizliğin temeli mülkiyet ilişkisi değildir. Onları üretim araçlarının kimin elinde olduğu pek ilgilendirmemektedir. Toplumsal reformlar yoluyla işçilere sus payı vermek işçileri, ülkeleri (kapitalistler diye okuyun) için fedakarlıklara çağırmak, burjuvazinin iktidarını ve etkinliğini devam ettirmek birinci görevleridir. Sosyaldemokrasi kapitalizmin siperidir.

Sosyal-demokrat partiler "Anti-kapitalist" değildir ama "tutarlı" anti-komünisttirler. Özenle hazırlanan tüm ilkeleri komünistlere yönelttikleri salldırılarla şekillenmiştir. Sosyal-demokrat teorisyenler "işçi yığınları komünizme yönelmemelidir" Bunun için her türlü Anti-Komünist propaganda yöntemleri kullanılmalıdır tesbitinden harekete geçmişlerdir. Kuşkusuz misyonunu işçi sınıfı hareketi içerisinde burjuva ideolojisinin yaygınlaştırılmasıyla belirleyen bir partiden başka türlüsüde beklenemez.

"Demokratik Sosyalizm" 1940 ve 1950'lerde sosyal-demokrat bazı partilerin geliştirdikleri ve sosyal demokrasinin asalaklığını onaylayan bir düşüncedir. Tamamlanmamış bir doktirindir. Sosyalizm sözcüğü içi boşaltılıp, tüm anlamı yok edilerek kullanılmıştır.

Bu konuyu ele alırken şu soruyla başlayalım "Demokratik sosyalizm" müllkiyet ve iktidar sorununa nasıl bakıyor?. Yani "demokratik sosyalizm"de iktidar ve üretim araçlarının müllkiyeti hangi sınıfa ait. Bunu takip edecek olan tüm sosyo-politik soruların cevapları bu soruya bağlıdır.

"Demokratik sosyalizm" bu sorulara şöyle yanıt veriyor.

1. Üretim araçlarının mülkiyeti kapitalistlerdedir.
2. İktidarı işçi sınıfının ele geçirmesi gerekmez.

O halde sosyalizm sözcüğü neden kullanılıyor? Sosyalizmle ilgisi bululnmayan bu yarım doktirin sosyalizmi neden anmadan edemiyor. Cevabı çok açık. Sosyal-demokrasi sosyalizmin yaygın etkisini kullanmak istiyor. "insancıl sosyalizm" gibi "demokratik sosyalizm" de sosyalist öğretinin çarpıtılmasının bir sonucudur. Kapitalizlmle sosyalizmi uzlaştırmaya çalışanların bir ürünüdür. Eğer "Demokratik Sosyalizm" düşüncesi kendini savunduğu anlayışla tanımlamaya kalkarsa en uygun sözcük ve de doğrusu "Demokratikleştirilmiş kapitalizm" şeklinde olmalıydı.

Peki "Demokratik Sosyalizm"de sosyallizm sözcüğü sosyal demokratlara neyi çağrıştırıyor."özgürlüğü ve adaleti kazanma ve koruma görevini" yani "ahlaki değerlerle" sınırlı bir sosyalizmi. Demokrasi ise "işçi sınıfının gönüllü bir şekilde kapitalist sistemde güvence altına alınmış haklarını korumayı".

Kısaca "Demokratik Sosyalizm" mülkiyet ve iktidar sorununda kapitalizmin yaşamasına, onun güçlendirmeye çalışan bir politika izler ve savunur.

Oysa, iktidar ve Mülkiyet sorununda komünistler çok açık bir şekilde Marks ve Engels'in Komünist Manifesto'da formüle ettiği "komünist devrim, geleneksel üretim ilişkilerinden kopmanın en radikal biçimidir. Proletarya derece derece bütün sermayeyi burjuvaziden almak, bütün üretim araçlarını devletin, yeni egemen sınıf olarak örgütlenen proletaryanın elinde toplamak yolunda politik üstünlüğünü kullanacaktır." yolunu izlerler.

Kapitalist ülkelerde işçi sınıfının yükselen mücadelesinin iktidar ve mülkiyet sorununda, "Demokratik Sosyalizmin" çizdiği sınırları aşması karşısında sosyal-demokrasi paniklemiştir. Komünistlerin karşısına politika geliştirmek için her türlü yolu denemişlerdir. Geçmişte "Brandt hükümetinin bir bakanı olan Georg Leber komünistlerin önerdiği devrimci çözüme karşı koymak üzere, üretim araçlarının, mülkiyeti konusunda 'evrimci bir çözümün' bullunması" gerektiğini söylemiştir.

Özetlersek "Demokratik sosyalizm"in "Antikapitallist" olduğu bir palavradır. O,"Antikomünisttir" ve komünizmin karşısında kapitalizmin bir seçeneğidir, Sosyal-demokrasinin asıl görevi "kapitalist mülkiyeti ve iktidarı korumaktır."

Zaten herkesçe bilinmektedir ki sosyalldemokrasinin halen iktidar olduğu veya geçmişse iktidar olduğu İsveç, İngiltere, Almanya,Fransa, İspanya, Norveç, Belçika, Portekiz, Avusturya, Yunanistan da yani neredeyse tüm Avrupa'da kapitalizme karşı olmak bir yana emperyalist-kapitalist sömürü mekanizmasının daha rasyonal işlemesini sağlamışlardır.

Sosyal-demokrasi çözülmeye başladı.

Sosyal demokrasinin başarı grafiği 1950'lerden sonra hızlı bir tırmanma gösterdi. 60 ve 70'li yıllarda bu yükseliş neredeyse tüm Avrupayı kapsayacak boyutlara ulaştı. Sosyal-demokratların "rüyası" olan "tüm dünyanın Sosyal demokratlaşması" gerçekleşiyordu.!

Sosyal-demokrasideki bu gelişim ve kapitalist ülkelerde "ilk seçenek" olarak öne çıkması tesadüfü değildi. Bu gelişim sosyal-demokrat önderlerin becerileriyle de açıklanamazdı. Bu gelişimi sağlayan iç ve dış koşullar vardı. En önemlileri şunlardı:

1.) Dünya Sosyalist ve kapitalist sistem olarak iki kutuplu bir görünüm almıştı. Sistemler arasında ise soğuk savaş, silahlanma hergeçen gün tırmanıyordu. Savaş rüzgarları Avrupayı sarmıştı. Bir nükleer felaketin eşiğine gelinmişti. Savaşın yaralarını sarmakla meşgul Avrupa yeni bir savaşın korkunçluğu karşısında ürperiyordu.

2.) Kapitalist ülkelerde sınıfsal çelişkiler yoğunlaşmış işçi sınıfının kapitalizme karşı savaşımı yükseliyordu.

3.) Ulusal Kurtuluş hareketleri bir ivme kazanmış, Emperyalizmin nüfuz alanları daralıyordu. Bu koşullara daha başkalarıda eklenebilir. Ama genel olarak bu saydıklarımız ön plana çıkıyordu. Sosyal-demokrasi işte böylesi bir dönemde kapitalist mülkiyeti ve iktidarı korumak kapitalizme yeni bir çehre sunarak iktidara soyunmuştu. Son derece elverişli koşullara sahipti. Arkasına aldığı büyük kapitalist güçler ve işçi hareketi içerisindeki nüfuzu, onu iktidara taşımakta zorlanmadı.

Sosyal-demokratlar "Dış politikada dünyadaki güçler oranında meydana gelen değişmelere, kendinden önceki burjuva hükümetlerden daha gerçekçi ve daha hareketli bir tepki gösterdiler." Tüm tepkileri ve yaklaşımlarında ise "her zaman eylemlerini burjuva ilkeleri" belirledi.

Emperyalist-kapitallist ülkeleri yönelmelerine karşın çok gürültülü bir şekilde içi boş anti-emperyalizm nutukları attılar.

Günümüzde sosyal-demokratları iktidara taşıyan koşullar bir bir yok oldu. En önemli değişiklikleri şöyle toparlayabiliriz;

1. Reel-sosyalizm çözüldü.
2. Soğuk savaş sona erdi.
3.Ulusal-Kurtuluş hareketlerinin büyük bir bölümü eski Sömürgecilik boyunduruğundan kurtuldu. "Bağımsız" devletler olarak örgütlendi.
4. Sosyal reformlar sosyal demokratların tekelinden çıktı. Muhafazakar partilerce dahi kabul gördü.
5. Yıllardır iktidarda bulunan sosyal-demokrat partiler izledikleri ekonomik-politikayla yıprandılar.

Sıralanabilecek başka koşullarla birlikte sosyal-demokrasi "ileri" bir seçenek olmaktan çıktı.

Özellikle Avrupa'da Sosyal-demokrat partiler Muhafazakar partilerle aralarındaki ayrılığı izah edemeyecek hale geldiler. Günümüzde sosyal-demokrasinin pratiğindeki yükseliş yerini hızlı bir inişe bıraktılar.

II Sağ-sol Sosyal demokrasi ve İttifak.

Dünya Komünist hareketinde sosyal-demokrasi konusunda sağcı bir anlayış egemendir. İşçi sınıfının birliğini gerçekleştirmek ve Anti tekelci Anti-Emperyalist Cephe politikası bu anlayışın bir ürünüdür. Bu politikayla sınıfsal bakış açısının dönem dönem kaybedildiği bilinen bir gerçektir. Sosyal-Demokrasi konusunda sağ yorumlar özellikle soğuk savaşın bir ürünü olmuştur.

Bu yazımızın konusu Cephe politikasını tartışmak olmadığından sadece cephe. Sosyal-demokrasi ilişkisini ele allmaya çalışacağız. Bu bağlamda sosyal-demokrasinin geçirdiği evrim son derece önemlidir.

Sosyal-demokrasi ilk kötü sınavını I. paylaşım savaşında vermiştir. Daha sonraları ideolojik-politik düşüncelerinin şekillenmesinde alınan bu tavır önemli bir ağırlık taşımıştır. Ama sosyal-demokrasi muhalefettedir ve de kapitalizmle henüz bütünleşememiştir. Daha sonraki evrelerinde Sosyal-Demokrasi yükselen yığın eylemleri karşısında caydırıcı bir iktidar alternatifi olarak hep kızakta bekletilmiştir. Kuşkusuz bu süreç sosyal-demokrasinin kendini tanımlaması ve iktidara hazırlanmasını hızlandırmıştır. Faşizmin Avrupayı kasıp kavurması, Sosyal-Demokrasinin de faşizmden payına düşeni alması, II. Dünya savaşı döneminde faşizme karşı geniş cephe polittikaları içerisinde bir güç olarak yer almasını doğurmuştur.

1950 sonrası sosyal-demokrasinin iktidara geldiği yılların başlangıcıdır. Artık 1900' ların başındaki veya faşizmin işgali altındaki yıllardaki sosyal-demokrasi yoktur. Açıkça kapitalizmin iktidarını sürdürmeye çalışan, Sosyal-reformlarla kapitalizme dayanaklar arayan ve bunu işçi sınıfı hareketi içerisinde yaymaya çalışan bir Sosyal-Demokrasi vardır. Değişen koşullar gözönüne alınmadan bir önceki politikayı aynı koşullar devam ediyormuşcasına uygulamak doğmatizmden başka birşey olamaz. "Anti-Tekelci" cephe pollitikasında tekellere karşı sosyal-demokrasiyle ittifak anlayışıda değişen sosyal demokrasiyi, hiç değişmemiş gibi görmekten başka bir şey değildir.

Tekellere karşı cephe politikası çok yönlü eleştiriye açık olmakla birlikte, iktidardaki sosyal-demokrasiyle Tekellere karşı ittifak gibi bir saçmalığı savunmuştur. Kapitalist ekonominin doğal gelişimi tekellere yol vermiştir. Onun gelişimini kapitalist ekonomi içerisinde kontrol etmek veya frenlemek işçi sınıfının savaşımını karikatürleştirir. Tekelci kapitalizm bir bütündür. Kapitalizmin bir aşamasıdır.

Serbest rekabetçisi veya Tekelcisini savunmak Komünistlerin işi değildir. Kaldıki Sosyal-demokrasinin tekelci kapitalizme karşı bir politikası yoktur. Tekelci hegemonyaya karşı değildir. İktidar olduğu ülkelerdeki tüm uygulamalara dönüp bir bakmak yeterlidir.

O halde sosyal-demokrasiyi tekelci kapitalizmin karşıtı görüp cephe polittikasında ittifak yapılacak güç olarak değerlendirmek bir yanılgıdır. Kaldıki bu politika Avrupa ülkelerinde örneğin Fransa'da sosyal-demokrasiyle ittifak yapan komünistlerin sonunu hazırladı.

Emperyallist-kapitalist ülkelerde iktidardaki veya muhalefetteki sosyal-demokrasiyle ittifak önermek, işçi sınıfını burjuvazinin kuyruğuna takmakla eşanlamlıdır.

İkinci olarak; sosyal demokrasi Anti-kapitalist değil, anti-komünisttir. Bu anlayış sosyal demokrat hareket içerisinde yer alan tüm grupların temel politik perspektifidir. Herhangi bir pratik sorunda

(Devamı Sayfa 40'ta)

Che'yi ben öldürmedim(*)

Çev.SÜLEYMAN KILIÇ

Che Guevara, 24 yıl önce Bolivya'da kurşuna dizildi. Bunun nasıl olduğunu şimdi bir CIA ajanı anlatıyor.

Fotoğrafını hiç çektirmeyen esrarengiz adamın sahte adı Felix Ramon Mendina. Ama bazen kendisini Felix Ramon olarak bazen de Max Gomez olarak adlandırdı. Sansüre uğrayan ve konusu Birleşik Devletler Gizli Servisi CİA olan bir bestseller'de (Belli bir zaman birimi içerisinde çok iyi satan kitap S.K) adının yazılı olduğu yerde, yalnızca bir beyaz leke bulunuyor.**

Gönüllü savaşçının gerçek adı Felix Rodriguez Mendiguta idi. ABD'nin karşı -Sandinistçi direnişçilere illegal silah yardımını ortaya çıkaran Contra-Olayı. Onun asıl kimliğini de ortaya çıkardığını ifade etmek zorunda kalıyor Rodriguez.

1987'de tatbikat encümenliğinin önüne çıkarken ceketinin yakasında CİA'nın savaşlarda cesaret için verdiği nadir bir madalya taşıyordu.

Bugün 49yaşında olan Kübalı 17yaşından beri Amerikan hükümetinin emrinde komünizme karşı savaşmıştı. CİA tarafından mevzilendirilen ve sürgün Kübalılardan oluşan bir ordunun Adayı geri işgal etmeyi denediği Domuzlar Körfezi fiyaskosunda yer almıştı. Güney Amerika'da, Vietnam'da ve El Salvador'da patronlarının düşmanlarını avladı. Şimdi ise devlet hizmetinde tükenmiş olan avcı herşeyi anlatabiliyor.

Rodriguez, Arjantin-Kübalı doktor ve devrici Ernesto Che Guevara'nın Bolivya'ın balta girmemiş ormanlarında izini süren ve onu son bir kez sorgulayan kişidir. Bugün bile Küba için en büyük kahraman olan Che Guevara'yı öldüren de o muydu?

Bu sanıyı Rodriuguez'in "Karanlıktaki Savaşçı "adıyla yazdığı laf dolu müdaafanamesindeki bir paragraf doğruluyor:"Yeşil ve yer kahverengisi üniformamda Che'nin kanından oluşmuş koyu lekeler vardı."***

Bugün Küba'da Fidel Castro'nun Birlik Partisi yaşam kavgası veriken,sürgün Kübalılar da Paris'te bir karşı kongrede Adalarında komünizmin son bulması için çağrı yaptılar. Şimdi Miami'de yerleşik eski Ajan,Guevara'yı CİA adına idam etmediğini (bir kez daha) iddia ediyor."Bir başkası ateş etti ve Che'nin helikoptere bindirilmesi sırasında Che'nin kanı pantolonuma aktı"diye ileri sürüyor.

Rodriguez,Meksikalı televizyon muhabiri Jorge Saldana'ya 9 OCAK 1967'de "İncir Ağaçları" anlamına gelen Las Higueras isimli kirli ve balta girmemiş ormancıkta gerçekten ne olduğunu detaylarıyla anlatıyor.

O zamanlar devrimi kıtanın kalbinden Bolivya sınırları üzerinden dışarıya taşıyacak ve "iki. üç birçok vietnam" yaratacak girişimler başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Kumandan Che Guavera bu birliğe katılmak için bir sahte pasaportla — traşlı kafa ve gözlükler onu tanınmaz yapmışlardı— Bolivya'ya geçmişti.

Ancak silahları ve desteği eksikti. Herşeyden önce az nüfuslu ülkede Quechua dilini konuşan yerliler profesyonel devrimcinin misyonunu anlamadılar.

Hatta Bolivya'nın komünistleri bile onu terkettiler. Guevara, "sivrisinek, at sineği, keneye" kadar herşeyi özenle günlüğüne not ediyordu.

Gerilla birliğinin yeri belirlenir belirlenmez insafsız bir av başladı. CIA direktörü Richard Helms Bolivya'ya büyük yardım gönderdi. Sürgün Kübalı ajanlar gizli servisin görevini üstlendiler. Çünkü, sözde Amerakan yurttaşlarının böyle bir görevi almaları yasakmış. Yeşil berelilerin elit birlikleri, Bolivya'lı askerleri Ranger (özel eğitilmiş bir savaşçı tipi Rambo gibi S.K) olarak eğittiler.

1967'de 55 kişilik gerilla birliği çembere alındı ve imha edildi. Bolivyalı Rangerler Guevara'yı iki yoldaşıyla birlikte tutukladılar ve Las Higueras'a götürdüler. Rodriquez, burada devrimciyi (Che Guevara'yı S.K) sorgulamayı denedi.

Guevara hafif yaralı ve kelepçeye vurulmuş olarak küçücük — iki odalı— kerpiçten okulda bir bank üzerinde yatıyordu. "Guevara, seninle konuşmak için geliyorum" dedi rodriquez. Che kibirlice ona baktı ve karşılık verdi: "Ben sorgulanmam."

"Düşüncelerimiz aynı ama size hayran kalıyorum" diyerek konuşmasına devam etti Rodriquez. "Küba'da iktidardaydınız, ideallerinizi nedeniyle

* Bu yazı 21 Ekim 1991'de Almanya'da yayınlanan "Der Spiegel" dergisinde "Sanfter Blick" (Şirin Bakış) üst başlığıyla yayınlanmıştır.
** Victor Marchetti und John D. Marks: "CIA. Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart, 1974.
*** Felix ı. Rodriquez and John Weisman: "Shadow Warrior". Simon and Schuster, New york, 1989.

buradasınız. Bunun için sizinle konuşmak istiyorum." Bunun üzerine bir dakika süreyle avcısına ciddi olup olmadığını anlamak için bakmış olmalı Che Guevara. Sonra kelepçesinin çözülmesini rica etti. Ne olursa olsun, CIA ajanının açıklaması bu.

Ölüleri ve yaralıları taşıyan helikopter pilotu hava binbaşısı Nino de Guzman, Rodriquez'den bir fotoğraf çekmek için ricada bulundu. "İç güdüselce fotoğrafın iyi çıkmaması için makinenin ayarını bozdum" diyor Rodriquez. Ajan kendi Pentxi ile bir fotoğraf çektiriyor. "CIA, Che'nin o gündeki tek fotoğrafına sahip olmalıydı. Che'nin idam gününde yaşarken çekilen biricik resmi." Rodriquez fotoğraf çekerken ölümü bekleyen Che'nin yanına dikildi.

Sürgün Kübalının yapacağı daha çok şey vardı. Herşeyden önce kumandanın günlüğünün fotoğrafını çekmek zorundaydı. Günlüğün orijinalini sonradan o zamanki Bolivya İçişleri Bakanı Antonio Arguedes Küba'ya kaçırdı.

Tutsak, köyün 22 yaşındaki bayan öğretmeni ile konuşmak istedi. "korkuyordum ve vahşi bir insan bekliyordum" diyordu sonradan. "Ama hoş ve sempatik bir dış görünüşü ve alaylı bir bakışı vardı. Gözlerinin içine bakmak, benim için mümkün değildi." Guevara tahtadaki yazı hatasını gösteriyor ve şunları söylüyor: " Küba'da bunun gibi okullar yoktur. Biz bunları birer hapishane olarak adlandırıyoruz. Köylülerin çocukları burada nasıl okuyabilirler ki?

Che Guevara, Rodriquez ile Bolivya'da devrim yapmanın anlamı üzerine sohbet ediyor. Che'nin Bolivya'yı tüm kıtada devrimin başlangıcı olarak görmesinin nedeni, Bolivya'nın ABD'den çok uzakta yer almasıydı.

Che'nin Küba'ya kızdığına inanıyor Rodriquez. Çünkü, o yalnızca eski karabinalara (birçeşit silah S.K) sahipti, bir telsize bile değil. Şifreli haberleri Havana Radyosu'ndan alıyordu, yanıtları ise şifreli yazılmış mektuplarla küba'nın Meksika, Uruguay ya da Paris'teki elçilikleri üzerinden gönderiyordu.

Rodruquez, Fransız salon gerillası Regis Debray'ın tutuklanışının Guevara'nın Bolivya'daki yerinin belirlenmesinin kolaylaştırmış olduğunu iddia ediyor. Fransız'a karşı açılmış davanın yarattığı tepki Bolivya ordusunu telaşlandırdı. "Bunun, onların Che'yi kurşuna dizmelerinin nedeni olduğuna inanıyorum" diye iddia ediyor Rodriquez.

"Las Higueras'taki tek telefon bağlantısı üzerinden tutuklunun yokedilmesi emrini aldım. Ama, Birleşik Devletlerdeki hükümetinin emri ise tutuklunun ne pahasına olursa olsun canlı olarak Panama'ya götürülmesiydi.

Rodriquez Bolivyalı albay Zentano'ya emri iletiyor: "Biz burada yalnızca danışmandık. Bolivya hükümetinin emri yerine getilirldi." Öğretmen Julia Cortez'in saat onikibuçukta gelmesiyle birlikte, ajan Rodriquez günlüğün fotoğraflarını çekmeye ara vardi. "Yüzbaşı, tutukluyu ne zaman idam edeceksiniz? Radyoda, onun aldığı yaralar sonucu öldüğü söylendi." O zaman Rodriquez idamdan başka yol kalmadığın anlamıştı. Oradaki en yüksek rütbeli subay olarak emri vermek zorundaymış.

Rodriquez: "İçeriye, yanına gittim ve şunları söyledim: "Üzgünüm, kumandan emirler böyle. Yüzü bir kağıt gibi beyazlandı." Guevara, böylesinin daha iyi olacağını, aslında kendisinin canlı olarak ele geçmemesi gerektiğini söylemiş. Sonra sözde Rodriqueze piposunu hediye etmiş ve şunları yapmasını istemiş: "Fidel'e onun çok yakında Latin Amerika'da devrim zaferini yaşayacağını söyle. Ve yapabilirsen karıma evlenmesini ve mutlu olmaya çalışmasını söyle."

CIA ajanına göre daha sonra iki adam kucaklaşmışlar. Tüm dünyada sevilen ya da korkulan devrimci ile "gusano" (solucan) olarak küfredilen sürgün Kübalı ,ABD imparatorluğunun askeri arasındaki vedalaşma.

CIA ajanının açıklaması başka kaynaklarca da doğrulanıyor. Eski ajanlar Marchetti ve Marks CIA kitaplarında şunları yazıyorlar: Guevara'nın son anları CIA ajanının özel ve duygulandırıcı bir mesajda anlatılıyor. Felix Rodriquez "yakalanmasına ve böylece öldürülmesine yardımcı olduğu devrimciye açıkça hayranlık duyuyor ve ona acıyordu."

Guevara, Küba'daki zaferden sonra kısık sesiyle "Tarih şimdi Amerika'nın yoksullarını dikkate almak zorundadır" sözlerini ilan ettiğinden beri bir devrimci mit olmuştu. Fidel Castro'nun kavga arkadaşı ve yaşamı boyunca astımlı olarak yaşamak zorunda kalan Che tüm dünyada direnen gençliğin örneği ve idolü olmuştu.

Las Higueras'da Guevara'yı yıkan kurşunlar toplandı, okul binası kül edildi. Ceset sonradan bilinmeyen bir yere gömüldü.

Rodruquiz'e göre ilginç bir olay olmuştu: İdam etme görevini Sergeant teran üzerine aldı. Rodriquez eli ile boğazını gösterdi ve yalnızca oradan aşağıya ateş edilmesini emretti. Che çarpışmada vurulmuş gibi görünmeliydi. Teran korkuyordu. Che, "yatışınız, yalnızca bir insanı öldüreceksiniz." dedi. Teran, silahı iki kez ateş ederek yaptı işini, ödül olarak da Rodriquez'den Che'nin piposunu aldı.

Askerler cesedi bir helikopterin ayak kafeslerine yüklediler. son anda katır üstünde bir papaz geldi ve helikopter havalanmadan önce ölü ateisti takdis edebildi.

Ajanın düşündüğünün tersine, pilot uzaktaki bir askeri üsse iniş yapmak yerine Vallegrande havaalanına iniş yapma emrini aldı. sayılamayacak kadar çok gazetecinin içinde bulunduğu yüzlerce insan pistte bekliyordu. Rodriquez inişten hemen sonra kalabalığa karıştı.

Fidel Castro'nun yoldaşının ölümünü inkar etmesi olasılığını gözönüne alan Bolivya İçişleri Bakanı Alfredo Ovardo candia, Che'nin kafasını kestirip formaline (kokmayı ve çürümeyi önleyen bir çeşit kimyesel madde.formol) koymaya karar verdi. "Bereket versin, bunun doğru olmadığına ikna olabildi" diyor Rodriquez.

Rodriquez, Che'den geriye yalnızca bir tane parmak bırakılmasını öneriyor: "Parmak izlerine sahiptik çünkü" diyor Rodriquez. Ovanda bir subaya, her iki eli de kesmesini ve formaline koymasını emretti. Eller İçişleri Bakanlığı'nda saklandı. Daha sonra İç işleri bakanı Arguedas onları birlikte Küba'ya götürdü.

Sosyalizmin insanını devrim öncesi süreçlerde yaratma çabasının önemi üzerine

YALÇIN ATABEY

İvan Gonçarov'un ünlü romanı Oblomov'da Ştoltz kapitalizme, Oblomov feodalizme ayarlıdır. Oblomov, gerek maddi hayatın yeniden üretimi, gerekse ideolojik üretim bahsinde gerilemeyi, Ştoltz ise gelişmeyi temsil ediyor. Ştoltz, kapitalize ilişkilerin sunduğu uygun iklimde gerçekleştirilen ideolojik üretim sayesinde feodal dünyada kendine alan açıyor. Ştoltz'lar, burjuva ideolojisinin yayılmasına koşut bir çoğalma sağlıyorlar. Ştoltz'ların dünyası büyüyor. Buna karşılık Oblomov'ların dünyası küçülüyor. Kendi ideolojisini üreterek kendi insanını çoğaltan kapitalizm feodalizmi zorluyor..

Feodal kurumlaşmayı tasfiye etmek için zorunlu olan devrimden önce kendi ideolojisini ve insanını yaratan kapitalizm, bu yolla geleceğinin sahiplenicisi sınıf-özneyi yaratıyor; anti-feodal devrimlerle iktidara çıkan burjuvazi tarihin öznesi haline geliyor. Ekonomik ve siyasal açıdan belirleyen bir güç durumuna gelen burjuvazi, önceden gerçekleştirdiği ideolojik üretimin sonuçlarını iktidara taşıyor ve giderek bütün toplumu etkileyen bir ideolojik yayılma sağlıyor. Yayılma, ideolojik hegemonyaya açılıyor.

Burjuva devrimlerinin öncesinde kendi insanını yaratarak geleceğe yönelen kapitalizmin başarı grafiğini sosyalizmde bulamıyoruz; sosyalizm, kendi insanını yaratma konusunda yeterince başarılı olamıyor.

Kapitalist ilişkiler feodal dönemde kuruluyor. Yaygın bir ifadeyle kapitalizm feodalizmin bağrında gelişiyor ve bu, burjuvaziye büyük bir avantaj sağlıyordu; feodal dünyada gelişen kapitalize ilişkilerle sağlanan maddi zenginlikler burjuvazinin kendi ideolojik-kültürünü yaratabilmesini kolaylaştırıyordu.' Dünya nimetlerinden' fazlasıyla yararlanan burjuvazi, daha iktidara çıkmadan önce organik aydınlarını yaratıyor, ideolojisini üretiyor ve ideolojik yayılmayı sağladığı oranda kendi insanını çoğaltabiliyordu, fakat proletarya böyle bir avantaja sahip değildi. Ürkütücü bir cehalet içinde yaşatılan poletarya kendi organik aydınını yaratabilmek için gereksindiği maddi zenginliklerden yoksundu. Engels'in İngiltere'de kapitalizmin paçavraya çevirdiği işçi sınıfı tablosundan aktardığı 'detay' anımsansın! Okuma yazma oranı sıfıra yakın olan ve gerçek bir cehennem hayatına kilitlenen işçi sınıfının kendi organik aydınını yaratabilmesi ve kendi ideolojisini üretip yayabilmesi mümkün değildi.

Proletaryanın geleceğini karartan bu perdenin aralanması gerekiyordu. Perde aralandı. Ancak bu işi proletaryanın organik aydını değil, proletarya-dışından gelen 'burjuva aydını' yaptı: sınıfına 'ihanet' eden burjuva (ağılıkla küçük-burjuva) aydını, yeni bir kimlikle, proletarya aydını kimliği ile proletarya ideolojisinin üretilmesi gibi tarihsel bir misyonu üstlendi. Bu bir zorunluluktu. Tartışma kabul etmiyor.

Proletarya adına üretilen ideolojinin proletaryanın karanlık dünyasını aydınlatabilmesi ve ona geleceğin gösterilebilmesi için seçilmiş araçla 'müdahale' gerekiyordu. Seçilmiş araç, proletarya partisidir. Müdahale, bu araçla 'proleteryaya dışarıdan bilinç taşımak'suretiyle gerçekleşti. Böylece yaşanan süreç boyunca proletarya kendi ideolojisiyle buluşmaya başladı. Ne ki bu gelişme, hiç bir zaman proletarya çoğunluğunda sosyalist değişimi sağlamaya yetmedi.

Çok doğal; burjuva ideolojisinin kuşatması altında koyu bir cehaleti yaşamaya mahkûm edilen proletaryanın kısa sürede kendi ideolojisini özümseyebilmesi, sosyalizmi içselleştirebilmesi, yani sosyalist proleterya haline dönüşmesi mümkün değildi. Mümkün (ve gerekli) olan proletaryanın kendi ideolojik gıdasını süzülmüş bir şekilde- çoğunlukla sloganlar ya da formülasyonlar şeklinde- almasıydı. Eski zamanların proletaryası söz konusu oduğunda bundan fazlası olamazdı. Örnekse; 1905 devrimini önceleyen günlerde papaz Gapon'un arkasından durup Çar'dan ekmek ve merhamet dileyen işçi kalabalıklarının bilimsel

sosyalizmi rahatça özümseyebileceklerini hiç kimse iddia edemezdi. Buna karşılık aynı proletarya 1905 devriminden yükselen sosyalizmin sesini almaya ve parti(si)nin çizdiği doğrultuda yürümeye yetenekli olduğunu göstermiştir.Devrimci dalganın yükselme dönemlerinde hızlı bir şekilde kendi ideolojiisinden yansıyan politikalara entegre olan proleterya, etkileşimin bu boyutuyla bile iktidar mücadelesine giriyordu. Ve bu yeterliydi!

Dönemin komünistleri, gelişmenin bu aşamasında 'hele bir iktidarı alalım' düşüncesinde birleşiyorlardı. Lenin dahil bütün komünistler, proletaranın politik iktidarı ele geçirmesindeki önceliği aynı proletaryanın sosyalizmi içselleştirme düzeyindeki geriliğe yeğliyorlardı. Gerçekten de politik iktidarın ele geçirilmesi için hareket halindeki proletarya çoğunluğunun sosyalistleşmiş olması gerekmiyordu; Ekim Sosyalist Devrimi de proletaryanın sosyalist çoğunluğunca değil, 180 milyonluk Rusya'da ancak dört milyona yakın bir nüfusa sahip olan proletaryanın küçük bir kesiminin devrimci eylemine katılan asker üniforması giymiş köylü kalabalıklarınca gerçekleşti. Elbette bu eylemde proletarya ideolojisinin rolü yadsınamaz. Fakat buradaki rolün dolaylı olduğunu teslim etmek lazım; konjonktürün ürettiği barış, ekmek, toprak gibi yakıcı sorunlara yanıt arayan ünüformalı köylü kalabalıklarının proletarya ideolojisinden süzülmüş şiarlarla etkilenmesi ile sağlanan bir motivasyondur söz konusu olan. Sonuçta durumda bir değişiklik yok Ekim'le birlikte örgütlenen sosyalist iktidar, devrim öncesi süreçlerde sosyalizmi içselleştirmiş, kendi ideolojik gıdasını almış proletarya çoğunluğunca kurulan bir iktidar özelliği taşımıyordu. sosyalizm, kendi insanlarını yaratmadan doğmuştu. Bu eksiklik daha sonra giderilecekti..

Sosyalist proletarya sayısal açıdan çok yetersizdi. Ama yine de üretenlerin doğrudan yönetimini veren Sovyetler örgütlendi.Sosyalizm kendi insanını ancak Sovyetler pratiğiyle yaratabilirdi.

Toplumun ve sınıfın sosyalist dönüşümü için son derece uygun bir araç sayılan Sovyetler vardı, fakat bir yanda da muazzam bir emperyalist kuşatma ve içte hatırı sayılır bir karşı-devrimci faaliyet vardı. Bu durum, genç Sovyetlerin zaten çok az olan "sosyalist insan malzemesi"nin, kendini her şeyin önüne koyan emperyalist kuşatmanın kırılması, iç savaş ve açlık gibi yakıcı sorunların çözümüne ayrılmasını zorunlu kılıyordu. Cılız omuzlarına devasa sorunları yükleyen sosyalist proletarya Sovyetler pratiği içinde kendini çoğaltma fırsatını bulamadan yok oldu. Emperyalist kuşatmanın kırılması amacıyla yürütülen mücadele ve iç savaş, az sayıdaki sosyalist proletaryanın yok olması gibi çok ağır bir bedelle ama gene de zaferle sonuçlandı.

1921 yılının sonuna doğru, artık proletaryasız bir sosyalist iktidardan söz ediliyordu. Bu, hiç kuşkusuz sosyalizmin geleceği için çok vahim bir durumdu ve gerçekti: Lenin'in de ifade ettiği gibi, 1921 yılının sonunda, "sanayi proletaryası savaş, sefalet ve yıkım sonucu sınıfsızlaşmış (deklase) bir hale gelmiştir; başka bir deyişle, sınıf olduğundan çıkmış ve proletarya olarak varlığı sona ermiştir." (Lenin'den aktaran, Sınıf Bilinci. Sayı 3.)

Proletaryasız sosyalizm..

Dünyanın ilk sosyalist ülkesinde böyle bir başlangıç, kaçınılmaz olarak sosyalist değerlerin sakatlanmasına neden olacaktı. Böyle de oldu.

Dünya devrimi beklentisinin de son bulmasından sonra büsbütün yalnızlaşan ve içe dönen Sovyetlerde her şey tek ülkede sosyalizm politakasına göre ayarlandı.

Tek ülkede sosyalizm politikasının gereksindiği proletaryanın bile bulunmayışı gerçeği ile şekillenen zorunluluklar çok geçmeden sosyalist ilkeleri zorlamaya başladı. Tek ve üstelik nüfusun yüzde seksenini aşkın bir bölümünün feodal karanlıkta yaşadığı geri bir ülkede'olmayan proletarya' ile ya da daha düne kadar fabrika nedir bilmeyen ' müjikler'in işçileştirilmesiyle oluşturulan köycül karakterli kalabalıklarla sosyalist kuruluşu gerçekleştirebilmek için teorik öngörülerle örtüşmeyen bir pratiğe yönelmek gerekti. O koşullar da bu, kaçınılmaz bir şeydi ve kaçınılmaz olan 10. kongre'de ifade edilmiştir..

10. Kongre'den çıkan kararlar, sosyalist öğretiye yabancı bir pratiğin örgütlendirilmesine olanak tanıyordu. Hem üretim hem de yönetim süreçlerinde tek kişi etkinliğinin yolunu açarak üretenlerin doğrudan yönetimi ilkesini rafa kaldıran ve düşüncenin tektipleşmesine zemin hazırlayan Kongre kararlarının-yalnızca bu iki olgudan hareketle bile-sosyalist değerlere yabancılaşma sürecini açmış olduğunu söylemek mümkündür.

10. Kongre, fraksiyonları yasaklıyordu, Fraksiyonlar, farklılaşmış düşüncelerden doğar. Bu yüzden, fraksiyonlara konulan yasak, aynı zamanda farklı düşüncelerin kendilerini ifade etme özgürlüklerine de yasak koymak demekti. Böylece 10. Kongre, sosyalist demokrasinin içe dönük yüzündeki önemli bir ilkeyi- değişik düşüncelerin hiç bir baskılanma olmaksızın özgürce ifade edilebilmesini olanaklı kılan ilkeyi askıya almış oluyordu.

Bilindiği gibi, bu ilke hep askıda kalmış ve resmi görüş'le çelişen farklı düşünce sahiplerinin kurşuna dizilerek "tasfiye" edilmesi gibi ürkütücü bir pratik yaşanmıştır. Bu durum, düşüncenin tektipleşmesine, bağıntılı olarak düşünce dünyasında

sosyalist yabancılaşmaya neden oldu.

Düşüncenin tektipleşmesi, yalnızca politik-ideolojinin alanıyla sınırlı değildi. Politik-ideoloji zaten belirli bir merkezden, dahası tekil irade durumundaki genel sekreterden yansıyordu ve kesin olarak baskın bir karakter taşıyordu. Düşüncenin tektipleşmesinde belirleyici olan politik-ideoloji, ideolojik- kültürün üretim süreçlerinin bütününü etkileyordu. Etkilenmede 'siyasal baskı' nın rolü büyüktü; örneğin politik ideolojinin çizdiği sanatçı tipolojisine uymayanlar siyasal erkçe afaroz ediliyorlardı. Politik-ideolojinin üretim merkezinde konumlanan genel sekreter yoldaşın düşüncesine uygun sanatsal/kültürel faaliyetler kutsanırken "aykırı" sanatçılar veya kültür insanları altından kolayca kalkılamayacak bir baskılanmaya tabi tutuluyorlardı. Resmi tarihin üzerine çıkan gerçek tarihin sayfaları aralandıktan sonra, artık bütün bunların, 'spekülatif siyasetin söylemi' olmaktan çıkmış su götürmez gerçekler olarak kabul edilmesi gerekir.Sonuç olarak; sanat edebiyat alanını da kapsayacak bir tazda düşünsel üretim süreçlerinin bütününde tektipleşme sağlanmıştır.

Sosyalist öğretinin sunduğu toplum projesinde tek kişi yönetimi yoktur. Üretim ve yönetim süreçlerinde tek kişi etkinliği sosyalist demokrasinin ortadan kaldırılması demek. 10. Kongre, fabrikalardan başlayarak devlet idaresine kadar her yerde seçmenlerine hesap vermekle yükümlü olan ve her an görevden geri çağrılabilen ayrıcalıksız 'vekiller' ce oluşturulan kollektiflerin yerine parti merkezinden atanan 'kişi' lerin yönetimini geç irmiştir. Tek kişi yönetimi kaçınılmaz bir şekilde toplumsal eşitsizliğin üretilmesine neden olan bürokrasiyi yaratmıştır.

Bürokrasi, sosyalist toplumun kabul edemeyeceği bir şeydir.Sosyalist toplum, ancak üretim araçlarının gerçek sahipleri olarak üreten ve doğrudan yöneten proletaryanın kendi (geçici) 'yöneticileri' ni seçmesi, seçimle göreve çıkan yurttaşların denetlenmesi, hen an görev den geri çağrılabilmesi, eşitlenmiş ücretlerle bütün ayrıcalıkların ortadan kaldırılması tarzındaki önlemlerle bürokrasinin tırnak içinde bir bürokrasi haline getirilmesini kabul eder. Fakat (pratikte) böyle olmadı. Tek kişi yönetiminin üretim ve yönetim süreçlerinde etkinlik kurmasıyla birlikte, ileride her türlü toplumsal eşitsizliğin kaynağı haline gelecek olan bürokrasi gelişti. Proletaryanın denetimine uzak duran ve atanarak yönetmenin avantajlarını kullanarak toplumun ayrıcalıklıları durumuna gelen tek kişi yönetiminin bireylerince oluşan bürokrasi, çok geçmeden sınıfa ve genel olarak sosyalist değerlere yabancılaştı. Bunun, toplum bilincine (yine) yabancılaşma biçiminde yansıması kaçınılmazdı; 'sosyalist toplum' giderek bürokratik sosyalizme yabancılaşmaya başladı.

Teorik bir seçim olmamasına karşın pratikte parti ve devlet özdeşleşmiş ve parti, her şeyin üzerinde duran bir erk görünümü kazanmıştı. Ayrıca partinin, genel sekreterde ifadesini bulan tekil iradeye kilitlendiği gerçeği vardı. Genel sekreter yoldaş hapşırdığında bütün partililer nezle oluyorlardı! Tekil irade durumundaki genel sekreter partinin, dolayısıyla parti ile özdeşleşen devletin ve 'doğal olarak' toplum yaşamının üzerinde belirleyici bir etkinliğe sahipti. Böylesi bir partide kastlaşma kaçınılmazdır. Parti, kast sistemine dayanan ayrıcalıklı bir alandı ve partili olmak ayrıcalıklı bir "yoldaş" olmaktı! Siyasal/ yönetsel açıdan eşitsizliği üreten bürokratik kastlaşma parti-toplum ilişkisinde yabancılaşma demekti: parti topluma, toplum partiye yabancılaştı. Kuşkusuz, sosyalist iktidarla özdeşleşen partiye yabancılaşma, toplumun'sosyalizme' yabancılaşması gibi negatif bir gelişmeyi anlatmaktadır.

Partinin sosyalist değerlere yabancılaşmış bürokratlar örgütü haline dönüşmesi, komünist politikacı tipinin ve politika yapış tarzının değişmesine neden oldu. Parti bürokrasisinin kadro kişiliklerinde yoldaş-insan ilişkisi yozlaştı; komünist partisinin politikacı tipi, kaçınılmaz olarak siyasal eşitsizliği üreten bürokrasinin ruhuna uygun bir şekillenmeyle makyavelci özellikler edindi. Karda yürüyüp iz bırakmamak, düşünce- paratik ilişkisinde açık olmamak, kariyerizm vb., komünist ahlak normlarına ters düşen 'yetenekler' piyasa bulmaya başladı. Yukarıdan, parti merkezinden (daha doğru bir ifadeyle, genel sekreter yoldaştan) yansıyan düşünceleri tartışmasız kabul eden, genel sekreterin düşünceleriyle oluşan 'resmi düşünce' ile çelişen "muhalifler"e yaşam hakkı tanımayan, kendine ait bir düşüncesi olmayan, olsa bile-farklı düşünce sahiplerinin başına gelenler çok iyi bilindiğinden olsa gerek!-bunu ifade etmeme "uyanıklığını" gösteren, hiyerarşik dizilişin üstündeki 'önder yoldaş'ları ayakta alkışlarken 'yaşa!.' diyen ama içten içe lanet okuyan politikacı tipi çoğaldı. Ve bunlar 'en iyi komünist politikacı' tipolojisini oluşturdular. Stalin'i, ölümünden önce her vesileyle yüceltten ama ölümünden sonra aynı Stalin'e lanet yağdıran bu politakacı tipini her yerde - örneğin Romanya'da-görmek mümkündü: Kurşuna dizilmeden kısa süre önce gerçekleşen Kongre'de yüzde doksan dokuzluk bir oy oranıyla yeniden genel sekreterliğe seçilen ve ayakta alkışlanan Çavuşesku'yu, ölümünden hemen sonra lanetleyen ve böylece kendilerini 'kurtarma' kurnazlığını gösteren Romanya Komünist Partisinin Kongre delegeleri ve MK üyeleri de komünist politikacı tipoloji-

sinde "en iyi" olanlardı!.

Sosyalist yabancılaşma ilkin proletaryasız bir başlangıç yapmak zorunda kalan SB'nde yaşandı. Ancak bu,SB ile sınırlı kalmadı; yabancılaşma virüsü, Komintern aracılığıyla uluslararası komünist hareketine taşındı.

Hiç kuşku yok; sosyalist yabancılaşmanın kökeninde, devrim öncesi süreçlerden başlayarak sosyalizmin her durumda kendi değerlerine sahip çıkacak oranda gelişmiş insanının/ sosyalist proletaryanın yaratılmamış olması gerçeği var.

Kendi insanını yaratmamış olmanın da ötesinde proletaryasız bir başlangıç yapmak zorunda kalan sosyalizmin Rusya toprağındaki talihsizliği uyarıcı olmalıydı. Olmadı; sosyalizmin ilkindeki olumsuzlukların arka planını sorgulayıp gereken derslerin çıkartılması bahsinde duyarsız kalındı. Böylece Ekim Sosyalist Devriminden sonra gerçekleşen devrimlerde de, proletaryanın devrim öncesi süreçlerden başlayarak geleceğe hazırlanması ya da kendi geleceğinin sahiplenicisi durumundaki bir sosyalist proletaryanın yaratılması için kayda değer bir çalışma yapılmadı; ağırlık yine 'hele bir politik iktidarı ele geçirelim' düşüncesine verildi.

Politik iktidarın ele geçirilmesinden sonra nasılsa sosyal izmin insanı yaratılabilir düşüncesiyle uyum içinde pek çok devrim gerçekleşti. Bu devrimlerin çoğunluğunda işin merkezinde proletaryanın, hele de sosyalist proletaryanın, bulunduğunu söyleyemiyoruz. Emperyalist işgalin kırılması ve feodalizmin saltanatına son verilmesi amacıyla örgütlenen köylü ağırlıklı devrimlerde ve ikinci emperyalist paylaşım savaşının sonunda Yalta'da çizilen harita üzerinde kızıl Ordu erlerinin düzenledikleri 'resmi geçitler' sayesinde gerçekleşen "devrim"lerin çoğunluğunda proletaryanın tali bir rolü vardı.

Sınıfın kendisini değil ama 'sınıfın temsilcileri'ni iktidara taşıyan bu devrimlerden sonra örgütlenen sosyalizmin gereksindiği sosyalist proletarya bir türlü yaratılamadı; proletarya kendini egemen sınıf şeklinde örgütleyemedi. SB'ndeki modeli alarak sınıfın üzerinde konumlanan bürokrasi yüzünden, üretim araçlarının gerçek sahibi olarak hem üreten hem de (doğrudan) yöneten proletarya düşüncesi kitaplardan çıkıp gerçek hayatla buluşamadı. Sınıf adına iktidara çıkan ve giderek sınıfa yabancılaşan "partili memurlar örgütü" bürokrasi (ya da bürokratik sosyalizm), proletaryanın tarihin öznesi haline gelmesini engellemiştir..

Dahası var; çok yönlü bir yabancılaşma ortamında yaşayan "sosyalist ülkeler" in emek güçleri,zamanla kendi değerlerini yadsımaya ve 'sosyalizme' tavır almaya başlamışlardır. Bu, burjuvazinin kapitalizme tavır almasına benzer bir paradokstur, ama işte bir realitedir ve anlaşılmayı beklemektedir.

Her durumda kendi geleceğinin, sosyalist değerlerin sahiplenicisi olabilecek sosyalist insanın devrim öncesi süreçlerden başlayarak yaratılması görevine gereken önemin verilmeyişiyle yaşanan pratiğin trajik sonuçlarına tanıklık ediyoruz. Artık, yalnızca politik iktidarın ele geçirilmesi eyleminin gereksindiği 'insan malzemesi'nin yaratılması ile yetinilmemeli; politik iktidarın ele geçirilmesinden sonra, her koşulda sosyalist değerleri koruyacak (sosyalist yabancılaşmaya izin vermeyecek) oranda gelişmiş bir 'insan malzemisi'nin bugünden başlayarak yaratılmasına önem verilmelidir.

Engellenemez bir şekilde kendini tüketmeye başlayan 'var olan sosyalizm'e benzemeyecek olan gerçekten sosyalist bir gelecek için sosyalist dünyanın her yerinde-sosyalist bireyde, örgütte/ örgütsel iç süreçlerde, sosyalist (örgüt)ler arasındaki ilişkilerde vb.- sosyalist yabancılaşmanın aşılması ve sosyalist değerlere uygun ilişkilerin yaratılması lazım.

Sosyalizmi, sosyalist çalışmanın bütün boyutlarında yansıtmak lazım. Kapitalizm cehennemini gösterirken sosyalizm cennetine bir ok çıkartabilmek, "işte sosyalist bir ülke" diyebilmek mümkün değil. Bu yüzden sosyalistler, emek güçlerine kişisel ve örgütsel duruşlarıyla sosyalist geleceği vermek, sosyalizmi yansıtmak zorundalar. Bugünün sosyalistlerine, sosyalistlerarası ilişkilere ve genel olarak sosyalist yaşam tarzına bakıp " geleceği görmek" mümkündür. Elbette bunu bir işçi de görebilir. İşçiler, sosyalist ilişkilerin bugününe bakıp bir değerlendirme yapabilirler; bugün sosyalist değerlere yabancılaşmış insanların kurdukları örgütlerin ya da "sosyalist dünyacıklar"ın devrim sonrasına taşınacağını ve sonuçta ortaya "Polpotvari bir sosyalizmin" veya en iyi ihtimalle "Romanya sosyalizmi"ne benzer bir şeyin çıkaracağını bilirler.

Hiç kimsenin kuşkusu olmasın; kapitalist Türkiye'nin işçisi bile Romanya'da işçi olmak istemez!.

Uluslararası komünist hareketince yaratılan gelenekte içerili olan sosyalist (değerlere) yabancılaşma, söz konusu gelenekten gelen bu günün sosyalistlerini etkiliyor. Yabancılaşma virüsü, sosyalist ilişkilerin bütününe nüfuz etmiş durumdadır. Parti içi ilişkiler de, sosyalist örgütler ya da bireylerde, kısaca sosyalist dünyanın hemen her yerinde bir düzeyde ama kesinlikle sosyalist değerlere yabancılaşma vardır ve fakat proletarya sosyalist yabancılaşmanın uzağındadır; çünkü sosyalist (örgüt)ler, sınıfa rağmen sınıfın uzağındadırlar. Bu kötü duruşu avantaja çevirmek gerekiyor.Sosyalizme, onun evrensel değerlerine

yabancılaşmış sosyalistlerle fazlaca hasır neşir olmamış proleterya henüz bakirdir! Bu durum, sosyalizme güvenli bir gelecek hazırlayabilmek için gerekli olan sosyalist proletaryanın yaratılması görevini görece kolaylaştırabilir.

Bu görevi artık proletaryanın kendisi de üstlenebilir/üstlenmelidir. Proletarya kendini kendi geleceğine, sosyalizme hazırlayabilir; kendi organik aydınlarını yaratıp proletarya ideolojisinin üretim süreçlerinde yer alabilir; ideolojik yayılmayı gerçekleştirip sosyalizmin sınıf insanını çoğaltabilir. Bunun koşulları vardır. Proletarya, eski zamanların 'cahil kitlesi' olmaktan çıkmıştır; proletarya kalabalığının en az orta dereceli okullardan geçmiş olan genç nüfusu hiç de azımsanmayacak bir orandadır. Lise ve dengi okulardan geçmiş proleterlerin bilimsel sosyalist öğretiyi almaları, sınıfın organik aydınları haline gelmeleri mümkündür. Mümkün ve gerekli olan yaratılmalıdır. Sosyalist yabancılaşma illetinden muzdarip olanlar 'proletaryanın kurtarılması' işinden vazgeçmeli, yabancılaşmanın uzağında durmayı başarmış bütün sosyalistler proletaryanın kendi organik aydınını çıkartabilmesi için seferber olmalıdır!

Sonuç olarak :

Sosyalizm kendi insanını 'hemen şimdi' hazırlamaya başlamalıdır. Sosyalizmin geleceğini ancak ve ancak devrim öncesi süreçlerden başlarayarak 'işin merkezinde konumlanan' ve devinimi sağlayan sosyalist proleterya güven altına alabilir.

Sosyalizmi içselleştirmiş ve onu her türlü yabancılaşma tehlikesine karşı korumaya hazır hale gelmiş bir proletarya, hükümet biçimi ne olursa olsun burjuvaziden kendi geleceğini isteyen, ideolojik donanımıyla bunu başaran bir proletarya, kendini egemen sınıf şeklinde örgüleme bilincine ve kararlığına ulaşmış bir proletarya.

Böyle bir proletarya yaratılmazsa, aynı proletaryanın tarihin öznesi haline gelebilmesi olanaksızdır.

SOSYAL DEMOKRASİ

(Baştarafı sayfa 33'te)

aralarında başlayan tartışmaları veya sandalye kavgalarını değerlendirerek sosyal-demokrat politikacıların demeçlerine bakarak sosyal demokrasiyi sağ ve sola bölmek subjektivizmdir. Aynı zamanda eksik ve yanlıştır.

Üçüncü olarak; sosyal-demokrasi antiemperyalist değildir. Yakın tarihle biraz ilgisi olan herkes sosyal-demokrat iktidarların işbaşında bulunduğu Emperyalist-kapitalist ülkelerin izlediği ekonomik poliltikaya bakarak bu sonucu görebilir.

Sosyal-demokrasinin özellikle soğuk savaş döneminde sosyalizmin artan gücü karşısında takındığı gerçekçi politikaya bakarak anti-emperyalist konumunda değerlendirenler yanılgı içerisindedirler.Çünkü bu politikalar bir sınıfsal bakış açısının ürünü olmuştur. Burjuva ilkeler bu politikayı belirlemiştir.

Emperyalistler arasındaki çelişki, ve bir emperyalist-kapitalist ülkenin izlediği saldırgan politikanın bir başkası tarafından onaylanmaması o ülkenin iktidarda bulunan sosyal-demokrat partisini anti-emperyalist yapmaz.

Dördüncü olarak; işçi sınıfının birliği ve uluslararası dayanışması Emperyalist kapitalist sisteme karşı yürütülen savaşımın başarıya ulaşması için zorunludur.Bununla birlikte "kapitalizmin ayırıcı, bölücü ve köreltici koşulları altında, bu birliğe doğrudan doğruya değil, ancak ısrarlı çabalar ve muazzam bir sabır sonucunda ulaşıldı" diyor Lenin.

Elbette dün olduğu gibi günümüzde de işçi sınıfının birliğine kestirme yollardan ulaşmanın imkanı yoktur. Burjuvalaşmış Sosyal-Demokrat önderlikle, onların dayattıkları koşullara teslim olunarak yapılacak birlikler işçi sınıfının birliğini sağlayamaz. Özellikle kapitalist ülkelerde bu birliğin sağlanması ideolojik savaşımla, burjuvalaşmış sendika yönetimlerinin, sosyal-demokrat önderliklerinin aşılmasıyla mümkün olabililr. Oysaki kestirme yoldan birlik kurmak isteyenlerin tüm bu saydıklarımızı atlayarak çaba sarfettikleride bir gerçektir. Hatta bu birlikler sosyal-demokrat bir hükümetin işbaşına gelmesini hedefleyecek kadar sıradanlaşmıştır.

Lenin işçi sınıfı adına konuşan fakat aslında burjuvaziyle işbirligi yolunda uzlaşmacı bir politika izleyen sağ unsurlarla ilkesiz birliği kesinlikle teşhir etmiştir. Bu nedenle sınıf birliği komünistler için, sosyal reformizme, sağ ve sol oportünizme karşı tutarlı ilkeli bir savaşım verilmesi anlamına gelir.

Bu yöntem terkedilerek, burjuvazinin sosyal demokrat partileri veya hükümetleriyle kestirmeden birlikler kurmak düşü, tutarsız ilkesiz ve sınıf kavgasını reformlar uğruna mücadeleye hapsetmek olacaktır. Sapla, samanın birbirine karıştığı bu birlikler ölü doğan birliklerdir.

İRADE VE ETKİNLİK II

İradenin gücü

MESUT HASTÜRK

Kapısını çaldığınız Tanrıdan, kapınızı çalan Tanrı dönemine mi giriliyor?

İnsan iradedir. İrade, kendini ve kendi dışındaki dünyayı anlama ve bilme ile edindiği bir müdahale biçimidir insanın. Bütün şeylerin dışsal ve kendiliğinden olduğu durumlarda (hayvan ve bitkilerde olduğu gibi) irade maddi dünyanın güç ilişkilerinin bir toplamıdır. Oysa maddi dünyanın konusu olan her birim ve bu anlamda canlı "şey," özneler olarak bu toplamın içinde "bir biçimde sürekli oluş halinde" yer alır. Burada; kendi ve dışındaki maddi dünyanın rastlantı ve zorunluluklar biçiminde tezahür eden kendiliğinden sürecine irade denirse, bu aynı zamanda iradesizliktir. İçinde sapma olmayan her süreç, sürecin maddi yapıcılarının ortak çatışma-çelişki ve hareket konumlarının ortaya çıkardığı (oluşturduğu) kendiliğinden bir akıştır.

Kendiliğinden akış, iradelerin katılımlarıyla, ancak iradelerin kendi katılım biçimlerini bilmemeleriyle tesbit edilebilir. Dolayısıyla tarihsel oluşlar, gerçekte iradeler toplamı iken, bu toplamda yer alan iradelerin kendi katılım biçimlerini bilmemeleri nedeniyle kendiliğindedir. Tarihsel oluşlar karşısında kör irade durumundadırlar.

Kör irade Tanrı fikrinin kaynağıdır.

Geçmiş tarihte doğasal olayların ve bilinmezliklerin, kör iradeyi Tanrı yaptığı, Tanrının ise ister istemez gerçek dünyada tek tek iradelerle bir karşılaşma biçimini ifade ettiği söylenebilir. Din, bu karşılaşmayı sağlıyor.

Din tanrı pratiğidir.

Dolayısıyla Kör iradenin insan tarafından bir kabul aracıdır.

Gerçek dünyada yer alan ve yaşam ilişkilerinde gerçek faaliyetleri ile bir ilişki biçimi ve buna kaynaklık eden bir üretim biçimi sahibi olan insanların, bu ilişkilerdeki gerçek faaliyetlerini, "kör iradenin", bilme ve anlama yerine geçen "kör iradenin" aldığı ideolojik biçimlerle kabullenir olmuşlardır.

Bir kez, doğru yanlış demeden, her ideolojik form bir kabul biçimidir. Din bir tanrı formudur. Tanrı da bir din formu olarak biçimlenmiştir. Bu özdeşlik, yüzyıllardır kör iradenin, insan aklını infilak ettirmeden içinde bulunduğu gerçek ilişkileri kabul aracına dönüştürülmesinin bir olanağı olmuştur. İnsanın, eksikliklerinin basıncıyla sıkışmış, bir bedene depolanmış, görümünü. Sürekli verisi olduğu, ama kendisi olamadığı bir alanın (evren) parçası olarak bu zorundalığı pekiştiriyor.

Zihin ile beden arasında bir orantısızlık vardır. Zihindeleşen şey'ler, beden'in faaliyet sınırlarını aşıyor. Oysa zihin bedenin bağımlısı olarak vardır.

Aradaki mesafe sonsuzdur, bir çeşit mistiktir. (Ütopik)

Bu mesafe, gerçek dünyanın doğrudan zihinsel kontağı olan irade'nin güç alanını aşıyor. Bilinmeyen bu sınırdan ötede; başka, "kendi" sınırları olan iradeler ile onların bilinmeyen sınırları yer alıyor. Bilinmezliği bilinebilir kılmak sonsuz bir uğraştır, hatta bunu sağlamak bile mümkün olsa, süreklilik mefhumu dolayısıyla, bu kez bir "edim basıncı" altında kalmak sözkonusudur ki, bu tüm söylediklerimiz içinde vardır zaten. "Edim sınırı" ya da "edim olanağı", süreklilik mefhumunun bir kesitini geçemez. O kesit, içindeki zaman ve mekan alanıyla belirlenmiş bir oluş biçimidir. Yani: Yıl 1992. Ay Mayıs. Gün Pazartesi. Saat 17. Saniye beş ve bunun milyonda (sonsuzda bir burada sonsuzluk bir kolaylık ifadesi olarak bulunsa da) zaman birimi. Donduruldu. Mekan bir otobüs koltuğu. O an ve mekan sizin edim sınırlarınızı verir. (Felsefi koordinatlarınız bu değildir.) Niçin daha çok bir yer değil? Niçin yalnızca bir zaman biriminde? Niçin birçok olasılıktan herhangi, bir bakası değil? Niçin o anda bir başka yerde değilsiniz? Her yerde ve her zaman, herkesle ve her şeyle ilişki halinde değilsiniz? Niçin baka bir şey değilsiniz? (Felsefi koordinatlarınızdır)

Bu soruların bilimsel yanıtları var. Ek olarak bir çok mantıksal yanıtlarını da bulmak mümkün. Ancak tüm bunlar, sizin niçin öyle olmadığınızı-olamadığınızı ve olamayacağınızı açıklar. Nasıl olabileceğinizi değil. Burada söz konusu olan kör iradeddir. Kör irade, yani irade gücünüzü kullanamayacağınız, kullanmadığınız ya da kullanamadığınız alan (irade gücünüzü hiç sınadınız mı? Kabul biçiminizden uzaklaştınız mı?) dolayısıyla bilgi ve mantık yoluyla gidemediğiniz alandır. Gidebilirsiniz ancak mutlaka geriye doğru bir gideme durumunuz olacaktır. Size niçin tanrı olmadığınızı anlatmak kaygısında değilim. İradenin, bağlı olarak bilim ve aklın bu alanını kör kabul etmek zorunda kaldığını da söylemeyeceğim. Söylemek istediğim şey: Bilim ve akıldışı olan, olduğu söylenen, bu nedenle gevezelik olduğu ve spekülatif saçmalıklar dışında hiçbir anlamı olmayan tartışmalara sürüklediği söylenebilecek olan bu so-

ruların, gerçek sorular olduğudur. Gerçek sorular, bizim bedenimize ve onun sınırlarına sabitlenmiş zihinsel aktivitemizle ters orantılı bir yaşam içinde olduğumuz için soruluyor. Bu alanı, iradeyi aşkın bir evren tarafından zaten doldurulduğu da bir gerçektir. Bu çelişik durum, kimi iradelerin olduğundan daha zayıf (ekarte) ya da olduğundan daha sapkın olmasına, tanrı fikri, ya da mekanik materyalist, pozitivist veya diyalektik mistizme yol açtığı da bir gerçek. Kaba Marksizmin, pragmatizmin ve her tür burjuva dualizminin, özünde bu olan ideoloji ve düşünce biçimlerinin beslendiği ya da yol verdiği alan burasıdır.

"Engels'in irade ve tarihsel olay (oluş) saptaması, iradenin gücünü en çok bileşkeye bir katkı olarak gösteriyor. Bundan farklı bir şey söylemek zorlama olur."

Konunun öneminin anlaşılmış olması gerekir.

Marksist düşünce bu noktada ikileme düşmez. Pozitivist ya da kaba determinist yorumu, kör iradeyi; değişimi ve edimi maddeci mekanik tarzda dondurur ve yaşam alanını (oluş alanını) günlük felsefi bilince yakın bir noktada dondurur. Örtüsünü kaldırdığımızda dinsel (mistik) özü ortaya çıkar. Tarihsel süreçten labaratuar gibi yararlanacağını ya da geleceğin gün gibi aşikar olduğunu da bu deneyler ışığında göstermeye çalışır. Bu teneke zırh yırtıldığında bütün inanç sistemi iflas eder ve nesneler (şeyler) için asla boşluk yoktur, ya da düştüğü boşluk karşıtı olduğu yerdir.

Belli bir dönem büyük bir hızla reaksiyoner taraf tutan iradenin, pratik süreçte büyük bir basınç karşısında başına gelen bu durum, ancak ve ancak, günlük felsefi bilinci aşan kimseler dışında iradeyi körlüğe teslim eder.

Tanrı kör iradedir ve pratiğin uzağında olduğu kadar, taşıyıcısı kafanın, pratiğin içinde olmasıyla bir ikilemdir: Taşınır. Bu ikilem tutarsız iradeler ortaya çıkartır.

Konuyu Engels'in Joseph Bloch'a 21-22 Eylül 1890'da yazdığı mektuba taşıyalım. Uzun bir alıntıya ihtiyaç var. "...tarih, sonal sonuç her zaman, her biri bir sürü yaşam koşulları tarafından oluşturulmuş büyük bir sayıdaki bireysel iradenin çatışmalarından çıkacak biçimde yapılır(*); öyleyse birbirlerini karşılıklı olarak engelleyen sayısız güçler, güçlerin sonsuz bir paralelkenarlar grubu vardır tarihte, kendisine bir bütün olarak bilinçsiz ve kör bir biçimde hareket eden bir gücün ürünü gibi bakılabilecek bir bileşke -tarihsel olay- işte güçlerin bu sonsuz paralel kenarlar grubu içinden çıkar. Tarih günümüze değin işte böyle doğanın bir süreci biçiminde oluşur ve özel olarak, aynı hareket yasalarına bağlıdır. Ama -herbiri kendi fizik yapısı ve son kertede iktisadi dış koşulların (ya da kendi öz kişisel koşullarının ya da genel toplumsal koşulların) kendisini ittikleri şeyi isteyen -çeşitli iradeler yüzünden, bu iradeler istedikleri şeye erişemez, ama genel bir ortalama ile, ortak bir bileşkede kaynaşırlar, (gene de kimsenin bundan-) bu iradelerin sıfıra eşit oldukları sonucunu çıkarma hakkı yoktur. Tersine herbiri bileşkeye katkıda bulunur ve bu nitelikte, bileşkede içerilir." (Seçme Yapıtlar, Sol Yay., s.593)

Brumierre'de olduğu üzere örneklerine rastlayacağımız, ya da benzerleri tarihte çok iradeler toplamının aktif hareket sürecindeki etkinlikleri evrimsel sürecin reorganizasyonu oluyor. Engels bu kompleksi "bileşke" olarak ifade ediyor. Bireysel ya da tek iradelerin gücünü ihmal etmiyor. Bu yazıda Kör İrade, Engels'in kullandığı kör kavramından daha farklı ifade edildi, bileşkenin ruhu diyebilirsiniz.

Devrim'de, ilk sayıda, Emine Güneş imzalı Kötümser Bilgin yazısında; "her genellemenin kapalı" olduğu yazılıyordu. Engels de irade'yi kilitleyen bir genelleme yaparak diyalektini kuruyor. Engels'in irade ve tarihsel olay (oluş) saptaması, iradenin gücünü en çok bileşkeye bir katkı olarak gösteriyor. Bundan farklı bir şey söylemek zorlama olur.

Ekim Devrimi bütün tarihsel sürecin evrimsel yapısında bir reorganizasyona yol açmıştır demek yanlış olmaz. Reorganizasyon tarihsel süreçtedir: İçinde.

Ekim Devrimi de iradenin gücünü göstermesi açısından önemlidir.

Ancak, her iradi müdahale, kendi varlık koşulları dışında var olan bir büyük evrenin son tahlilde öznel bir alanına hitap eder.

Engels'in irade kavramını ve yukarıdaki alıntıyı bütün olarak ele aldığımızda ortaya özünde bileşkeyi haklı çıkartan bir yan çıkıyor. Bu haklılık yanlışlığı üstün gösterme anlamına gelmiyor kesinlikle. Hatta doğru. Ancak Engels bu noktada anlayan filozof konumundadır. Başka bir türlü olmasını beklemek saflık olur. Engels'i anlayan filozof konumundan çıkaracak olan da iradedir. Çünkü, Engels her bireyin verili koşullarda girdiği başka iradelerle çatışmasında ortaya çıkan ve sonal olarak bileşkeye katkı olmaktan başka bir şey olamayan irade tanımı, tek tek iradelerin kendi varlık koşullarını her zaman haklı çıkarma olanağı veriyor.

"Hayattan kaçan komünistleri günlük yaşam içerisinde gereken çabayı göstermeye onu hayat alanını işgale çağırmak gerekiyor."

(*) Oluşur demek daha uygun (doğru) olur kanısındayım. Kastedilen anlam edilgin, gösterilen anlam etkin. Kasdelen anlam edilgin olmasaydı, yapmak fiili gereği tarihsel olayların bilinçli iradeler tarafından yapıldığı anlamı çıkar. Bu her durumda sözkonusu olmadığı gibi geçmişte çok daha zayıf bir iddiadır. Bu nedenle kasdedilen anlamı dikkate alarak yapmak fiilini "oluşur" biçiminde anlamak gerekir.

Bizim burada beklememiz gereken her iradenin bir çeşit intihar eylemidir. Son tahliller birer sığınma-kaçma noktası olmaktan çıkarılmalıdır. Bir çeşit intihar eylemi, iradenin bütün çatışanlar içinde kendi hayat alanını ve varlık koşullarını dışındaki verili (gerçek) dünyaya rağmen temel alması ve öngörüsünü orada gerçekleştirme eylemidir. Doğal olarak kendisinden daha çok ve güçlü iradeler toplamının müdahale istemini kışkırtan bir tavır alış gerektirmektedir. Sözkonusu olan budur. Sonal hedefi ve genellemeyi, günlük yaşama pratiğinin içine sindirmek çabası ile bu mümkündür.

Şimdi yazı başlığındaki soruya geçebiliriz. Tarihsel süreç irade açısından en verimli dönemi 18. yy. ve 20. yy. başlarına kadar olan dönemde geçirmiştir. Bu dönemde insan eylemi gerçek yaşamda doğrudan karşılığını (yansımasını) alabilmektedir. Bunun öncesinde Tanrının doldurduğu Kör irade alanı, yirmibirinci yüzyıla doğru farklı bir çoğalma göstermiş, iradeler gelişmeler karşısında yeniden güçsüz hissetmeye başlamıştır kendini. İnsan eylemliliğin günlük yaşam ve verili ilişkiler çerçevesine çekilmeyi sağlayan bu gelişmeler, insanın, kendi etkinliğinin doğrudan yansımalarını bulacağı ve buna göre uyarlanacağı bir tarzda yaşam alanı edinmesi ile ortadan kaldırılabilir. Belki birçokları Tanrı öldü diyebilir, ancak ben burada onun da yeşerdiği bir alan ile, insanın günlük-gerçek faaliyetlerinden sözediyorum. Bu mesafe şu ya da bununla, hatta eylemsizlik-nihilizm gibi düşüncelerle de doldurulabilir.

İradelerin çarpışması, dünyasal karmaşanın da oluşturduğu bir çeşit uzaklama ve dolayımlama ile

"Tipolojik yaklaşımlar hâlâ bir standartın, pozitivist bir geleneğin kabaca izsürümünden başka bir şey değil. Tip yaratmak Marksistlerin işi de değil."

bileşke'ye tabiyeti getiriyor. Çoğalma ve karmaşıklaşma insan iradelerinin yeni tabiyet alanı olarak çıkıyor karşımıza.

Bu noktada, bu koşul dikkate alınarak bir komünist öngörü geliştirilebilir. İnsanların günlük yaşam içerisinde gerçek varoluşlarına (ancak iradelerinin doğrudan sonuçlarını verebileceğine göre), uygun bir hayat alanı yaratmak komünistlerin işi olmaktadır.

Günlük felsefi ve bilimsel bilinç ile günlük yaşam içerisine sıkışmış insandan; tarihsel, bilimsel felsefi bilinç ile günlük yaşamda kendini var eden insana geçiş ancak iradenin etkin olmasını sağlayabilir. Pasif iradeler her durumda aktif iradelerin etki alanı içinde kalacağı varsayımı ile, asfolanın gerçek ilişkileri ve bu ilişkilerin üreme varolma ve gelişme zeminlerinin, yeni maddi koşullarının eşitlenmesi hedeflenmelidir.

Şimdi. Bir: Yaşam ve insanın varlık durumu (fiziği) arasında, geçmiş, gelecek ve şimdi'nin sınırsız olasılıkları ve pozitif duruşu ile, kendini ifade, bunun dışında kalan tüm gerçeklikler (maddi dünya) ile bunun aynı derecede sınırsız (geçmiş-gelecek ve şimdi) olasılıkları ve duruşu (elinize batan toplu iğnenin acısını kimse sizin kadar hissedemez, siz bu acıyı ancak anlatabilirsiniz, ifade yolunuz bu acıya gittikçe yabancılaşan bi çeşitlilikle gerçekleşir, aynı araçlarla dışınızda bir bireyin o acıyı algılaması, hem araçlar -dil,

"Bizim burada beklememiz gereken her iradenin bir çeşit intihar eylemidir. Son tahliller birer sığınma-kaçma noktası olmaktan çıkarılmalıdır."

yazı, yüz ifadesi vb.- ve tasavur etmesi arasında büyük uzaklıklar vardır) arasındaki mesafenin açtığı alan.. İki: Tek oluş ama bir biçimde olamayış.. Üç, gittikçe karmaşıklaşan ve aynı derecede iradeler çoğalımına, baskın iradelerin yönlendirmelerine daha açık hale gelen insanın itildiği ufuksuzluk (daralma); hepsi birden günümüz insanının iradi davranışlarının kuşatma alanını oluşturur.

Engels, bireysel iradenin, bileşkeye katkısının önemini tanımı arasına sıkıştırıp vurgularken, son tahlilde bileşkenin bir kilit olduğunu gösteriyor. Burada durursak; iradi davranışın her koşulda gösterilmesinin zayıflaması sözkonusu oluyor. Onun engellenmesinin doğruluğuna inanarak yazıyorum. Çünkü, öğrenciler (öğrenen herkes) bu genellemenin kilitlediği bir oda içinde huzura kavuşuyor, bu nedenle saptamayı başka bir uçtan sivriltmek, belki düzeltmek gerekiyor. Hayattan kaçan komünistleri günlük yaşam içerisinde gereken çabayı göstermek, onu hayat alanını işgale çağırmak gerekiyor. Bu da, ancak onun, tarihin belirsizliğine ve uzak genellemelere istinaden iğreti bir mücadele tarzı benimsemesindense, bütün topluma diyetini ödeyebileceği, vazgeçemeyeceği bir yaşam tarzını sokağa taşımasıyla mümkündür. Romanlarına, şiirlerine, oturma odalarına, afişlerine almaları ile mümkündür...

İradenin bütünüyle sınanmayan gücü ile iradenin var olmakla imkansızlaştırdığı başka varoluş biçimleri arasında bir konuda geziniyoruz. Biri, bilimle değil, ancak anlama ile, diğeri, anlama ile değil bizzat yaşam ile sınanan, her iki biçimiyle de bilime doğruluk katan kategorilerdir. Biri iradeye, kendini aşkın bir maddi biçim halini almış yanlışlıklar yüklenmesini engellenen mistik bir alan, diğeri canlı bir gerçekliği gösteriyor. Ben ikisinin de Marksizme ters olmadığını göstermeye çalışıyorum.

Engels'i konu edinirken de, anlık ya da günlük yaşam içerisinde irade'nin gücünü bütünün bir parçası olarak, güne içerilmiş tarzda kullanılması gerekliliğini öne çıkarmaya çalışıyorum.

Aksi halde kapitalist bir toplumda komünistçe davranılamaz ve düşünülemez gibi uzaklaştırıcı düşünceleri öne sürenleri kısırlaştırıcı öngörüleri ile politika alanında tekerrüristler olmaktan çıkmak mümkün değil. Mesele koşulların varlığını

meselesi değil, insanın ve iradenin varlığı meselesidir.

Bir çokları, mütvazi davrandığını saarak, oysa çok da ukela bir mütevazılıkla kendi durumunu sürekli haklılaştıran bir savunma ve erteleme mekanizmasına sahip. Marksizmin genellemeleri daha çok bu işe *yararıtılmıştır*.

Maddi koşullar sorununda önümüzde bir takım denemeler var. Hiç değilse insanların temel yaşam gereksinimlerinin boyunduğundan kurtuldukları ve ortalama bir rahat düzeyini fizik olarak sağladıkları bu denemelerde, temel gereksinimlerinden sonra hiç de iradelerine sahip yeterlilik gösteremedikleri ortaya çıkıyor.

Birilerinin çıkıp da, sosyalist kafalı insanlar yetişmedi demesi kadar garip bir gerekçe bulunamaz bu konuda. Niçin sorusunun ağırlığı altında ezilecek boş yanıtlar ve soyut hedeflerle "durum" kurtarılamaz. Tipolojik yaklaşımlar hâlâ bir standartın, pozitivist bir geleneğin kabaca izsürümünden başka bir şey değil. Tip yaratmak Marksistlerin işi değil. İhtiyaca göre insan yetiştirmek değil, insanların ihtiyacına cevap vermek eğiliminde olmak gerekir. Bu da iradelerin "sonsuz paralel kenarların" çatışmalarını göze almak kadar; orada, onun maddi hayat alanını ifade edebilmeyi gerektiir. Unutulmaması gereken bir nokta da, her halükarda ilerleme, biriktirme ve genişleme ile mümkündür.

Çıkarsanması gereken iki nokta var: Birincisi, kaba maddeci yaklaşımın gerçek mistik pratiğine karşı, iradenin yaşamsal süreçle girdiği ilişkide karşısına çıkan kendi dışındaki bütün süreçlerle ilişkisini, bilimle üzerine gidilmek anlamını da içerecek biçimde ütopya alanını, başka deyişle (din vb.'ne benzeşmesi pratik bir mücadele gerektirir) ona mistik alanını tanımak gerekir. Kavramsal içeriği nedeniyle "mistik"i "ütopya" alanı diye tercih etmenin doğruluğunu belirtmek isterim.

İkincisi, bilimsel ve akılcı bulunmayacağı varsayılan bu eğilimlerle, iradinin güç alanını daraltan genişlik-gelecek ve erteleme ile, günlük felsefi bilinç'in bütün olumsuzluklarından büyük ölçüde kurtulmanın bir yolu olarak da, iradeye kendini ifade alanını, yani, gelecek ve şimdi arasıda yapabileceği her türlü etkinliği, pratik sürece sokma mücadelesini zorlamak, buna taraf olmak gerekiyor.

Birbirine çelişik gibi duran bu konumlanışları ancak böyle bir doğrusallıkla ifadeye kavuşturabiliriz.

GEÇİŞ SÜRECİ VE AÇILIM

(Baştarafı kapakta)

Bugün uygulanan politika budur. Demokrasi talebinin faturası devrimci ve Kürtlerin infazıdır. DYP ve SHP hükümeti ile ortaya konan demokrasi paketinin içindeki infaz ve savaş yürürlüktedir.

Türkiye aydınında egemen olan şey: Kişiliksizliktir. Silik, vurdumduymaz, sisteme entegre olmuş, cinayet işleyen, işkence yapan, işçi düşmanı, Kürt düşmanı, her kademesinde insani değerlerin posasını çıkaran bir sistem içinde; dürüstlüğü ile bir vurgu farkı olması gereken aydı tipolojisi, Osmanlı geleneğini sürdüren çıkarcı ve dalkavuk aydın duyarlılıını yaşatmaktadır. Yaşanan ikiyüzlülüktür. Bu tipolojiyle savaşmak gerekiyor.

* * *

Yeni Dünya Düzeni olarak adlandırılan, tekelici kapitalizmin glabal-merkezi egemenliği ve bu egemenliği sağlayacak yeni statüko döneminin açılması mümkün gözükmüyor. Bunun yeine; dağınık, ancak kapitalist egemenliği sürekli rahatsız eden eğilimler güç kazanıyor. Bu eğilimlerin başında yine sosyalizm geliyor. Sosyalizmin yeni dönemde açılım politikaları, geçiş süreci ile birlikte yeryüzünde sınısal kurtuluşu gerçekleştirmenin de olanağı olacak.

Geçiş sürecine sağlıklı müdahaleler geliştirememe sonucunda; statüko kazandırılmak istenen tekelci dünya'nın yeni bir konjonktürel üstünlükle gireceği ve dünyanın kurtuluş umutlarını onlarca yıl erteleyeceği unutulmamalıdır.

Geçiş süreci; konjonktürün bugünkü özelliğidir. Sanıldığı gibi tarihsel olgular artık yüzyıllara değil, onyıllara bağlı kesinti ve süreklilikler arzediyor.

Sosyalistlerin yeni döneme açılımının bir ilkesi de: Güç odağı olmaktır.

Güç odaklığının ilkesi ise; devrim sürecini, sınıfsal kimliğine bağlı bir süreç olarak örgütleme işidir. Birlik perspektifinin önemi ve ciddiyeti, kendini amaçlaştırmayan anlayış ve örgüt yapısının yaratıcı aktivitesi bunun içindeve çok önemli bir parçasıdır.

Mecbur olduğu için ya da koşullar dayattığı için perspektifini birlikçi olarak çizenlerin bu anlamda sosyalizmden yana değil, kendinden yana bir bakışı sürdürdüğünü gösterir. Bilerek ya da bilmeyerek, alışkanlıkla ya da gelenekle ilgili olması, bu objektif durumu değiştirmiyor.

Açılım gerekliliğinin dört dinamiği burada ifade edildi.

Beşinci dinamik: Yürümek.

DEVRİM YAYIN KURULU

Fidel Castro'nun, Jose Marti'nin 137. Doğumgünü, 28 Ocak 1990'da, Kübalı İşçilerin 16. Kongresi'ndeki Konuşması.

Doğu Avrupa'daki değişimlerin yolaçtığı mevcut ulusal ve uluslararası duruma ilişkin

Çev. YILDIZ TAN

Sayın Konuklar!

Yoldaşlar!

XVI. Kongre Delegeleri!

..zıları kendilerine, bu kürsüye çıkarken çok heyecanlı olup omadığımı sormuş olabilirler, ama bu doğru değildir, çünkü bugünlerde yaşadığımız duygulardan daha fazlasını yaşamak mümkün değil.

Tüm Kongre'nin, dün gece işçi, öğrenci ve tüm halkın,ünversite merdivenlerinden başlayıp, Jose Marti'nin anıtına varan yürüyüşünde doruğa ulaşan, taşkın duygularla dolu olduğunu söyleyebiliriz. Hepinizin bildiği gibi, bugün Jose Marti'nin doğum gününü kutluyoruz. Olanlar üzerine sakin ve soğukkanlı konuşmayı yeğliyorum. Devrimin zaferinden bu yana tüm işçi kongrelerini birlikte yaşadık, yani değişimleri değerlendirebilecek durumdayız ve bu kez, devrim tarihimizin en belirleyici safhasında gerçekleşen bu Kongre'ye bilinçli olarak katılıyoruz.

Diğer kogreler normal koşullar altında gerçekleşti, ancak bu Kongre olağanüstü koşullar altında yapılıyor. ilk andan itibaren algıladığım şey, delegelerin olağanüstü mücadeleci tavrıdır. Milis üniformalarınız içinde gelmenizin, harika bir fikir olduğuna inanıyorum. Devrimimizin bu safhasında, olabildiğince daha iyi hazırlanmış, çok daha iyi bilgilenmiş, çok daha iyi eğitilmiş ve çok daha politik, çok daha bilinçli ve devrimci, yeni kuşak bir sendika kadrosunun varlığı da saptanabiliyor.

Dünya çapındaki şaşkınlığın ortasında

Dün de söylendiği gibi, bu Kongre, dünya çapında bir şaşkınlığın ortasında yapılıyor ve böylesine bir evrensel şaşkınlık anında, net bir kafaya, net bir ruha ve net düşüncelere sahip olmanın önemi ne kadar vurgulanırsa azdır. Dünya çapında bir şaşkınlıkta söz etmenin doğru olup olmadığı konusunda emin değilim, çünkü bu şaşkınlık, temel olarak ilerici güçler arasında, gerçek demokratik düşünceler arasında, sosyalist ve devrimci düşünceler alanında bulunuyor. Emperyalistler ve kapitalistler neden şaşkın değil? Onlar ellerinde ne olduğunu çok iyi biliyorlar, insanlık tarihi bakımından bu dönemde neler olduğunu çok iyi biliyorlar.

Dün, bir fırsatta, konuklarımız henüz gelmemişken ve sonra geldilerinde düşündüm ve kendime sordum: Acaba bu Kongre'yi doğru anlıyorlar mı? Burada ne olduğunu kavrıyorlar mı? Acaba burada kocaman bir budallar grubu, kritersiz, düşüncesiz bir insanlar grubu, tasarı ve düşüncelerini ifade etme yeteneğinden yoksun, belirli hak ve ayrıcalıkları ısrarla talep etme yeteneğinden yoksun olan bir korkaklar grubu topladığımızı mı düşünüyorlar? Kongremizin demokratik olduğuna inanıyorlar mı inanmıyorlar mı?

Kimi Politbüro üyeleriin bu Kongre'de hazır bulunmasını bazıları sakıncalı, diğerleri takdire değer gördü. Bazlı kendilerine, bu nun, düşüncenin özgürce ifade edilmesini kısıtlayıp kısıtlamayacağı, düşünceyi özgürce ifade etmeyi engelleyip engellemeyeceği sorusunu sordular. Elbette, burada olanlar, dünyada, hele konuklarımızın çoğunun geldiği kapitlist dünyada, alışılmış şeyler değildir ve bir şey unutulmamalıdır: Kapitalist dünya derken, iki kapitalist dünyadana sözediyorum. Bir yanda, kendi işçi sınıflarının sömürüsüne ek olarak, yüzyıllar boyunca yeryüzünü yağmalayarak zenginleşmiş olan, gelişmiş tüketim toplumları. öte yanda, yüzyıllar boyunca sömürülmüş olan - daha fazla gelişmelerini olanaksız kılan budur-, eski kolonilerden oluşan, azgelişmiş kapitalist dünyadan sözediyorum.

Bu ülkelerde, işçilerle konuşmak için tüm bakanlar toplanmıyor, oralarda, işçi delegeleri önünde hesap vermek ve her delegenin her sorusunu yanıtlamak için tüm hükümet bir araya gelmiyor. Böyle bir şey, kapitalist bir ülkede yoktur ve hiç-

bir zaman olmayacaktır ve esas üzücüsü, kendi kitlelerinden uzaklaşmış olan sosyalist ülkelerde de hiç görülmedi. Yönetimdeki partilerin Merkez komiteler, hesap vermek için, açıklamak için ya da her delegenin her sorusunu yanıtlamak için, bir işçi kongresinde bulunmazlar. Bu alışılmamış tavır ilgi uyandırdı, bazılarında tam hoşnutluk, diğerlerinde belirli bir kuşku, az sayıdaki diğer bazılarında ise aşırı kuşku uyandırdı, ama dünya çapında bir güvensizlik çağında bu normaldir.

Küba'da işçiler, tüm ülke zenginliklerinin sahibidir.

Alışılmamış çok şey daha vardı: İşçilerin ve onların temsilcilerinin, üretimin en ufak ayrıntısıyla beraberce ilgilenişleri. Bu, yalnızca şu basit nedenden dolayı alışılmamış görünüyor: çünkü bu, kapitalist üretim araçlar sahiplerinin bir kongresi değildir.

Kapitalist bir cumhuriyette, kapitalist işletme sahiplerinin toplantısına, orada bulunanlar, üretimin ve teknolojinin tüm ayrıntılarını ve sorunlarını tartışırlar. Hammaddeden nasıl tasarruf edilebilir, enerjiden, araçlardan, bir yedek parçadan nasıl tasarruf edilebilir, üretimin ve hizmetin disipline edilmesi ve kapitalist randıman kurallarına göre işlemesi için ne yapılabilir.

Sosyalist bir cumhuriyette, mülk sahipleri toplantısında da, kapitalist mülk sahipleri toplantısında olduğu gibi davranmak gerekir, çünkü burda, bu ülke zenginlilerinin sahipleri oturuyor, çünkü burada bu ülkenin sahipleri bulunuyor!

Bu Kongre'de hiç kimse United Fruit Company adına konuşmadı, hiç kimse bi zamanlar nikel ocakları, elektrik santralleri, telefon ve demiryolu şirketlerine sahip olan kuruluşlar adına konuşmadı. Hiç kimse, ne şeker fabrikalarının sahipleri olan düzinelerce şirket ve tekeller adına, ne de toprağımızın, maden ocaklarımızın veya fabrikalarımızın sahipleri olan bir kaç bin büyük topak sahibi adına konuşmadı. Onlardan hiç biri burada söz almadı!

Kapitalist bir üledeki işçi kongresinde, saatlerle hesaplanan bir artıdeğeri sağlamak zorunda olan sömürülenler konuşur. Orada sefilleştirilmişler, ezilmiş, köleleştirilmiş olanlar konuşur. Çünkü yalnızca bir sosyalist devrimden sonra, bir ülkenin işçileri ve mülk sahipleri, işçiler ve zenginliklerin sahipleri, bir ve aynı kişilerdir. Hem de bazılarının sosyalist düşünceye gizlice sokmaya çalıştıkları gibi, "bir fabrikanın sahipleri" veya "bir fabrikanın kollektif sahipleri" anlamında değil, bilakis "bir ülkenin tüm fabrikalarının, tüm zenginliklerinin sahipleri" anlamında -sosyalist mülkiyet kavramının tek ve gerçek anlamı budur, yoksa bir işçi kollektifi tarafından belili üretim araçlarının sahiplenilmesi değil!

Tüm üretim araçlarını bütün halkın mülkiyetinde bulunduğu biçimden başka bir sosyalizm tasarısı tanımıyorum ve gelecekte de tanımyacağım. Ve bu Kongre gibi bir kongre gerçekleştirmek de yalnızca böyle! Eğer böyle olmasaydı, örneğin taşıma araçları sahiplerinin, fabik sahiplerine karşı mücadelesi gibi çelişkilerimiz doğard. "Liman-Taşımacılık- iç ekonomi gibi bir zincire sahip olamazdık. Sahip olacağımız şey, liman, taşımacılık sektörü ve üretim yerleri arasında savaştı. Grupların özel mülkiyti bizce asla sosyalizm değildir ve olamaz. Bu, hiç bir zaman "grupların kapitalizmi"nden başka bir şey olamayacaktır, bunu böyle görüyoruz! Buna rağmen, sosyalizmi farklı yorumlayanlara saygı duyuyoruz. kognre'nin nasıl geliştiğini ve her bir delegenin -tek tek kişilerin nasıl ifade ettiği veya edebildiğinden bağımsız olarak-, tüm halkın, tüm toplumun çıkarları için nasıl mücadele ettiğini konuklarımız görebildiler. Burada, örneğin taşımacılık sektörü taşımacılığın üretime yararlı olması halka yararlı olması için nasıl örgütlenmesi gerektiği gibi, belirli sektörlerin özellikleri ve problemlerinin tartışılması sözkonusuydu. Ya da inşaat,tarım, bilim ve teknik alanın problemleri sozkonusuydu. Burada tahlil ettiğimiz tüm konuları saymak uzun ve yararsız olurdu. Dünyada, köklü bir sosyalist devrimin ortasında olduğundan başka nerede, burada, o kadar çok duyduğumuz şu cümle duyulabilir: "Bir şey istemek için burada bulunmuyoruz... Talepler koymak için gelmedik." Ne kadar garip bir yer! Hangi gezegende, bu dünyanın hangi köşesinde, bir işçi kongresinde hiç talep getirilmediği, evet: Biz, vermek için geldik!, dendiği duyulabilir. Bu durumda, bazı konularda, kendilerinin, uçak yerine rokete bindirildiği ve herhangi yabancı bir gezegene fırlatıldığı izleniminin uyanmış olması anlaşılır bir şeydir.

Tüm üretim araçlarını bütün halkın mülkiyetinde bulunduğu biçimden başka bir sosyalizm tasarısı tanımıyorum ve gelecekte de tanımayacağım.

Bizim Kongremiz böyleydi. Ama daha da fazlası vardı. Bu Kongre, enternasyonalizm ruhunu, devrimci ruhu soludu. Her gözeneğiyle yurtseverlik, mücadeleye hazır oluş ve kararlılık soludu. Halkımızın birliğini tüm biçimlerinde gösterdi. BİRLİK -bugünkü dünyada ne kadar tuhaf bir mesele. Bu da konularımıza dünya dışı bir şey olarak görünmüş olmalı.

Emperyalist devletlerde, gerçekte tek bir parti yönetir.

Basını okuyan herkes, çözülen ya da çözülmekte olan toplumlarda yaşanan gelişmelerin içine, batılı ve kapitlist felsefenin düşünce zincirinin işlemiş olduğunu kavrar. 10,15,25,35 ve 40 partinin seçimlere nasıl katıldığını gören herkes için, bu çok sayıda partinin, toplumu gerçekte tek bir noktadan, yani ekseninden, yüreğinin tam ortasından parçaladığı, görülmemesi mümkün olmayan, açık bir şeydir. Yankee-emperyalizmi için bu, düşsel bir durumdur: Çünkü kendisine arma olarak, bazen eşek bazen fil ya da herhangi başka bir şey seçse de -ben pek iyi bilmiyorum, bunlar için

uzmanlar vardır-, kendisine, yalnızca bir parti bulunur. Gerçekte sözkonusu olan hep ayn partidir, emperyalizmin, kapitalizmin, tekellerin, uluslar ötesi konserlerin partisi. Gerçekte bu patiler, politikalarında hiç bir farklılık göstermezler, çünkü büyük suçları hepsi destekler: Grenada'nın işgalini ikisi (2) ikisi de sevinç nidalarıyla karşılamış, Panama'ya karşı canice savaşı ikiside alkışlamıştır. Soğuk savaş, silahlanma yarışı ve bütün bu uzun süre içinde diğer tüm illetler, gerçekte kapitalizmin ve emperyalizmin bu tek partisinin desteğini her zaman almıştır.

Ve böylece, bizim toplumlarımızın, bizim halklarımızın bin parçaya ayrılması, onlar için harikadır. Çünkü geriliği, bağımlılığı, sömürüyü, egemenliği sürdürmeyi kolaylaştırır.

Halkımızı iki, üç ya da yüz parçaya bölmek için emperyalistler neler vermezdi. O zaman buraya çıkartma yapmak ve halkımızın yüreğini çizmeleriyle ezmek onlar için çok kolay olacaktı. Bu kadar enerji, bu kadar cesaret, bu kadar kararlılıkla uzun yıllar direnmiş olan bu küçük ülkenin, bu kadar kolay işgal edilebilmesi, emperyalizm için ne mutluluk olurdu.

Bu kadar enerji, bu kadar cesaret, bu kadar kararlılıkla uzun yıllar direnmiş olan bu küçük ülkenin, bu kadar kolay işgal edilebilmesi, emperyalizm için ne mutluluk olurdu.

Gücümüz bilgimizde yatıyor

Bu nedenle birliğimizde ısrarlıyız ve bu nedenle bir kaç gün önce, bu konuya değinen Avrupalı parlamenterlerle bir konuşmada şöyle dedim: Bizim "Varşova Paktı"mız, bizim NATO'muz, halkın birliğidir. Bu küçük ülke geçmişte ve şimdi kendisini birliğiyle savundu ve -gerici emperyalist deve karşı, karşı çıkmak zorunda olduğumuz ve halkımızın birliğini zayıflatmasına, halkımızı bölmesine asla izin vermeyeceğimiz bu saldırgana karşı, gelecekte de bunu yapacak. Bu yüzden devrimci düşünceleri, insanlık tarihindeki en haklı toplum tasarımını, sosyalizmi ve komünizmi desteklerken sahip olduğumuz bu birliği, ne pahasına olursa olsun koruyacağımız ve savunacağımız konusundahiç bir kuşku olamaz.

Sosyalizmden söz etmenin bir suç, komünizm sözcüğünü ağıza almanın ise daha büyük suç sayılıyor gibi göründüğü zamanımızda, bunu daha yüksek sesle söylemeliyiz.

Bir kaç dakika önce Ross, tüm delegelerin komünist olmadığını söylediğinde, şöyle düşündüm: tüm delegeler komünist Parti'nin ya da Komünist Gençlik Birliği'nin üyesi değil ama nasıl bütün halkımız, yalnızca belirli bir sayısı Parti ya da Gençlik Birliği üyesi olsa da, komünistlerden oluşuyorsa, burada gördüğüm tüm delegeler de, öyle komünisttir.

Komünist bir işçi sınıfı olmaksızın, komünist bir partinin hali ne olurdu? Sorunları böyle tahlil ettik. Buraya, yararsız bir gösteride bulunmak için gelmedik. Bütün süre boyunca işçilerimizin nasıl düşündüğünü, kendilerini nasıl hissettiklerini, ne istediklerini ve sorunların hangi tarzda çözülmesini arzuladıklarını görmek için Kongre'ye katıldık. Çalışma planımızı, gelecek yıllar, aylar ve günler için, burada sunulan raporlar, kararlar ve tartışmalardan hareketle hazırlanmış terimin takvimimizi almak için buradayız.

Tam da bu nedenden dolayı -mantıksal olarak hepsi olmasa da- parti yönetimi buradadır. Tam da bu nedenden dolayı ülkenin hükümeti buradadır - tek bir bakan, yürütme komitesiin tek bir başkan yardımcısı eksik değildir. Tam da bu nedenden dolayı, yanıtlamaları gereken bir konu söz konusu olduğunda onları bürolarından çağırmak gerekmedi.

Bu kadar önemli şeyi ve bu kadar çok kitle örgütünü içinde barındıran, ülkemizdeki bu işçi kongresinden daha önemli ne olabilirdi?

Çok normal zamanlarda yaşıyormuşcasna, sorunları ve alınması gereken önlemleri de tartıştık ve tahlil etik. Tabii her gün, her saat normal zamanlar için çalışmak, programlarımız ve planlarımızı yapmak zorundayız, ama bütün bunlar, normal zamanlarda olduğumuz anlamına gelmiyor. İçinde yaşadığımız zamanın normal olmadığının ve olmayacağının bilincindeyiz. Bu gerçeğin bilincindeyiz ve güvensiz zamanlarda yaşadığımız bilinci, her gün güçlenmek zorunda. Burada, o akümülatörle ne yapacağımızı, mazottan nasıl tasaruf edilebileceğini, herşeyden nasıl tasaruf edilebileceğini, planların nasıl gerçekleştirilebileceğini tartışıyoruz. Ancak bu tasaruf önlemlerinin yeterli olup olmadığını bilmiyoruz. Mevcut uluslararasıl durumdan hareketle, gerek ekonomik gerekse askeri açıdan nelerle karşlaşacağımızı kim söyleyebilir.

Düzeltmeler gereklidir

İşimizi iyi yapmak için en büyük çabayı göstereceğimizden en ufak bir kuşkumuz yok ve doğru tarzda: acele, düşüncesizce, anlık değil ülkemizin yaşam ve gelişimi için önemli olan her alana sağlam adımlar atılarak, sayısız düzeltme yapmak gerektiğinden de hiç kuşkumuz yok. Çabaların, daha önce hiç olmadığı kadar büyük olacağından kuşku duymuyoruz. Ama aynı çalışma ve aynı uluslararası koşullar altında, son beş yıl içinde olduğu gibi, gelecek yıllarda, önümüze koyduğumuz her şeyi yapabileceğimizi de biliyoruz.

Son yıllar başarısız oldu diye birşey kesinlikle yok. Elektrik sektöründe baz basit verilere bakarsak, bugün nüfusun %90'ına yeterli elektrik sağlatıldığını saptarız ve bu yıl % 90'lık oran aşılacaktır. 700.000 tonluk çimento üretimimiz -tasarruf üzerine dün burada tartışıldı-, ekonomik ve sosyal gelişim alanlarında dört milyon Pezo yüksekliğinde yatırıma girişmek için yeterlidir.

Bir çok alan hakkında ve: bir kaç küçük gemi, bir kaç şalupadan, bütün bir filonun -gemiler hala

az da olsa- ortaya çıktığı ticaret filasunda yapılanlar hakkında benzer şeyler söylenebilir. Yol yapımında bu yıllarda 30.000 km'yi geçtik, burada eski rakamları veriyorum. Barajlar ve hidroelektrik santraller kurduk. Biriktime kapasitesi yüz kat arttırıldı ve şimdi yoğun bir çabayla her zamankinden daha çok baraj, daha çok kanal, dha çok sulama sistemleri vs. inşaa ediyoruz.

Bunlar asla yitirilmiş yıllar değildi. Tersine: bugün pratik olarak hiç bir önemli sanayi -veya hizmet işletmesinde, ama onikinci sınıfı bitirmemiş gencin işe alınmasını kazanımı sayabiliriz. Ve bu, önceden bir milyon okuma yazma bilmeyenin bulunduğu bir ülkede gerçekleşmiştir. 300.000 öğretmen ve profesörümüz var, ve bu, önceden okula gitme çağındaki çocukların yarısı için ne sınıfın ne de öğretmenin olmadığı bir ülkede gerçekleşmiştir. Ya da nüfusumuzun sağlık hizmetleriyle ilgili verileri düşünelim. Bu gün, çocuk ölümleri oranının, her bir canlı doğumda 10'un altında olduğu iller vardır, veya aile doktoru sisteminin yürürlüğe konmuş olduğu ve çocuk ölüm oranının her bin canlı doğumda yalnızca 5 olduğu Guinnes'e bakalım (3)

Sosyalist devletler birliği artık yaşamıyor

Bir çok alanda hataların, yanılgılarn ve olumsuz gelişmelerin üstesinden gelinmesinde muazzam ilerlemeler kaydettik. Ama tam yanılgıları aştığımız, hataları ortadan kaldırdığımız ve her şeyden önce kendi kafamızı kullandığımız ve devrimci düşünceleri kendi kafamızla yorumladığımız anda, tam perspektiflerin devrimci çabalarımız için, devrim herhangi bir döneminden daha sağlam ve umut vaadeder olduğu anda, tam bu anda, devrim yılları içinde, uluslararası çerçevede yaşadığımız en güvensiz problematik bir dönemle karşı kaşıya kalıyoruz.

Onlarca yıl boyunca planlarımız -yıllık planlarımız ve beş yıllık planlarımız-, sosyalist bir kampın varlığı, anlaşmalar, sözleşmeler ve sıkı ilişkilerle bağlı olduğumuz, Sovyetler Birliği'nin yanısıra, Doğu Avrupa'da çok sayıda sosyalist ülkelerin valığı üzerine kuruluydu.

Ürünlerimiz için güvenli pazarların varlığına, önemli makinelerin ve çeşitli ticari malların sağlanacağına güvenebilirdik. Çabalarımızı buna yönelttik, ekonomimizi entegre etmeye ve tamamlayıcı olmaya uğraştık. Ve şimdi bu sosyalist kamp artık politik olarak yaşamıyor.

Şimdi kendi kendimizi kandırmak ve öncülerimize hala, sosyalist bir kampın olduğunu ve bu ülkelerde her şeyin harika yürüdüğünü anlatmak mı istiyoruz? Bu devletleri gelecekte de herhangi bir biçimde tanımlamak zorundayız. Onlara hala sosyalist kampın ülkeri diyorsa, bu yalnızca yeni bir sözcük ekleyip şöyle dememek içindir: Eski sosyalist kampın ülkeleri. Gerçek bir sosyalist kamp, ortak politik pozisyonlarla, gelişme programlarıyla, uzak geleceğe işaret eden kooperasyon perspektifleriyle entegre olmuş devletlerin bir birliği olurdu.

KEYK'in (Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi) artık yaşamadığını -tanrı yardımcım olsun- söyleyip, aynı zamanda karşıda başkanlık masasında oturan Carlos Rafael'e (4) bakabilirmiyim? Hayır, KEYK yaşamaya devam ediyor. Biçimsel olarak bakıldığında varlığı sürüyor. Bu, bu kurum varlığının devamı için mücadele edilmesini içerir. Bu kurumu, en azından yıllar boyunca oluşturulmuş olan ortak çıkarların bilinciyle, bu devletler arasında var olabilecek ortak ekonomik gerekliliklerin bilinciyle, belirli bir tarzda ekonomik olarak birlikte çalışan bir grup ülke biçiminde korumak için mücadele veriliyor ve ülkemiz de bunun için mücadele veriyor.

Böyle bir birlik oluşturulabilir veya korunabilir veya korunması için mücadele edilebilir. Ekonomik örgütün varlığının sürmesi için çaba göstermek görevimizdir. Ama KEYK'te ne tür değişiklikler olduğunu kavramalısınız. Toplantılarda birbirimize "Yoldaş" diye hitap etmeye alıştık ve şimdi artık "yoldaş" sözcüğü bazıları tarafından ortadan kaldırıldı. Diğerlerine hitap ederken artık "Yoldaşlar!" demiyorlar, "Baylar!", "Bayanlar!" ya da tabii hala varsa "Hanım Kızlar!" diyorlar. Terminoloji böyle değişti.

Özel mülkiyet + pazar ekonomisi= kapitalizm

Bu devletlerin bazılar, kapitalizmi yerleştirme niyetlerini açıkça ilan ettiler, bazıları kapitalizmi artık yerleştirmek üzereler ve çoğunda güçlü prokapitalist eğilimler var. Özel mülkiyetten ve pazar ekonomisinden çokca konuşuluyor. Özel mülkiyet ve pazar ekonomisi birlikte ele alındığında, ortaya kapitalizm çıkar veya çıkacaktır veya orada kapitalizm yerleştirilmek üzeredir. bu ülkelerin bazıları artık açıkca ilan ettiler ve buralarda kapitalizmin inşaasını teşvik etme için şimdide Kuzy Amerikalı danışmanlar bulunmuyor.

Bu devletlerin bazılarında anti komünist duygular gelişiyor. Şu söylenebilir: Bu devlelerin, SSCB hariç hemen hepsinde anti komünizm yükseliyor. Hemen hepsinde, anayasada komünist partinin öncü rolü saptayan madenin kaldırılması birinci sırada yer alıyor.

Komünist partinin öncü rolü üzerine

Komünist Parti'nin öncü rolünün bir anayasada saptanmış olup olmaması önemsizdir. Yoksa bu, neoliberal ya da burjuva akımlara taviz verdiğim anlamına mı geliyor? Hayır, çünkü böyle bir madde bizim anayasamızda başlangıçta yoktu ve buna rağmen devrimi ve devleti uzun yıllar yöneten ve daha da yönetecek olan bir hareket ve daha sonra bir parti vardı. Benim tavrım ne olursa olsun, Partiye rolünü veren tarihti, mücadeleydi. Cumhuriyetin anayasası, tarihin anası değildir. Anayasa, devrimin de nası değildir. Daha çok, sosyalist anayasamız tarihin çocuğu, devrimin çocuğudur. Eğer isterseniz, çocuğa başa bir isim verebilisiniz, bir süs takabilir veya onu şu ya da bu renkte giydirebilirsiniz; bütün bunlar, anayasanın

çocuk ve devrimin, tarihin ise, ana olması gerçekliğinde hiç bir şey değiştirmez.

Bizde parti, sosyalist anayasa tarafından oluşturulmadı, bilakis partimiz sosyalist anayasayı yarattı. Aynı şekilde Küba'da, anayasada böyle yazdığı için sosyalizm yok, bilakis, Küba'da, önce sosyalizm yaratıldığı için sosyalist bir anayasa vardır. Bütün bunlar anayasal bir düzenin sorunudur, ama salt taktik bir sorun. Bugün Parti'nin öncü rolü anayasamızda var ve bugün onu oradan çıkarmayı düşünmüyoruz.

Tekrarlıyorum: Partimin rolü anayasada bulu-

İnsanın insan tarafından sömürüsünün kalktığı gün sosyalizmin ilkeleriyle, daha da ötesi komünizmin ilkeleriyle yönetildiği gün, insanlığın ilk çağını aşacağına inandım ve hep inanacağım.

nabilir veya bulunmayabilir, bugün ise bulunmuyor. Yankeeler, emperyalistler ve gericiler, sosyalizme karşı mücadelede silah olarak ilkin talebi kullanıyorlarsa, yapamayacağımız ilk şey budur. Emperyalizm orada ortadan kalktığında veya herhangi başka bir şey olduğunda, yıllar geçtiğinde ve geleceğin yasa koyucuları yeni, daha iyi bir anayasa yapmak istediklerinde, bu noktayı -daha çok biçimsel nedenlerle değiştirilebilirler. Ama bir şey açıktır: biz hiç birşey değiştirmiyoruz, çünkü geleceği eskisi gibi Partinin öncü rolünün gerçekliğinde görüyoruz.

Ne Marx ne Lenin ne de Engels, partinin varlığının ne zaman biteceği konusunda bir şey söylemediler. Partiden öte birşey olan devletin bir gün ortadan kalkacağını söylediler. Gödüğümüz gibi, devletin yok olacağı o an çok uzaktır ve henüz bu cihazla cebelleşmek zorundayız -başka ne yapabiliriz? Söylenenler, teorik olarak ve teorinin ötesinde pratikte, devletin yok olacağı gün ve dünya için geçerlidir. O zamana dek, bu gezegeni değiştirmiş olmaksızın, başa bir gezegene gitmek için bir rokete binmeliyiz.

Kapitalizm insanlığın uygarlığını hala önlüyor

Karl Marx; insanlığın o gün, ilk çağını atlamış olacağı görüşündeydi. Sanıyorum, insanın insan tarafından sömürüsünün kalktığı gün sosyalizmin ilkeleriyle, daha da ötesi komünizmin ilkeleriyle yönetildiği gün, insanlığın ilk çağını aşacağına inandım ve hep inanacağım, çünkü insanlık bugüne kadar gerçekten tarih öncesi bir durum içinde bulunuyor. Günbegün gördüğüm her şey prehistorik, emperyalist, kapitalist bir toplumdur. Gördüğüm, kimi kavimlerin kökünün kazınmasına dek varan korkunç suçlarla dolu yüzyıllardır.

Yankeeler, kızılderili yerli halkını ortadan kaldırdılar ve bugün halkların ulusal haklarını savunduklarından söz ediyorlar. Kendi tarihleri kızılderililerin imhasıyla başladı. Onları, hayvanların zooloji bahçelerine gönderilmesi gibi, rezervasyonlara gönderdiler. Yerli halkı sürdüler ve sözcüğün tam anlamıyla onların kökünü kazıdılar. Kapitalistler, kolonyalistler ve emperyalistler, uluslaş;maya zaman bulamayan ulusları ve insan topluluklarını ortadan kaldırdılar. Yüz milyonlarca insanı köleleştirdiler.

İşlenmiş olan ve hergün işlenen suçların tümünü bile bilmiyoruz: bir kaç hafta önce Panama'da olanlar, uygar bir toplumun, uygar bir dünyanın eseri değildir -gerçekten, böyle bir şey insanlığın ilk çağna aittir.

Bu yüzden şöyle düşünüyorum: Yaşam bugüne dek, bilimsel sosyalizmin kurucularının ve büyük devrimcilerin en güncel hedeflerinden, yalnızca bazıların bile ne zaman gerçekleşmiş olacağına yanıt vermedi. Bu nedenle, bu araçlar bizim için vazgeçilmezdir ve kimbilir ne kadar süreyle öyle kalacaklardır.

Öte yandan, bizden, anayasanın her hangi bir maddesini çıkarmamız isteniyor, aynı zamanda da komünist partilerin tasfiyesini talep ediyorlar ve dünyanın bazı yerlerinde, hâlâ mevcut olan parti lokallerine şimdiden saldırıda bulunuluyor, başka yerlerde ise partiye el konuluyor. Tasfiye talep ediyorlar ve partilerin bazıları gerçekten artık kendilerini tasfiye ettiler. Bazıları tasfiye etmek üzereler, diğerleri yakında tasfiye edeceklerine söz veriyorlar. Ve bütün bunların gerisinde hiddetli bir anti komünizm var.

Anti komünizm faşizme yolaçar

Anti komünizm bayrağı çekilirken sosyalizmden sözedebilir mi? Anti komüzim anti sosyalizmle eş anlamlıdır. Özel mülkiyetin egemen olduğu yerde sosyalizmden sözedilebileceğini kimse bana söylemesin, bu kavramın beylik bir safsata olarak kullanıldığı haller hariç, Kapitalizm ve üretim araçlarının özel mülkiyeti egemenliği altında, sosyalizmden sözedilemez. Sosyalizmin hiç bir teorisyeni böyle birşey iddia etmedi; ve karışıklık o kadar ileri gitti ki, en vahşi, en şiddetli kapitalizmin egemen olduğu ülkeler bile kendilerine sosyalist diyorlar. Bu aldatmacadır. Bunlar sosyalizmi, incir yaprağı olarak kullanıyor.

Bugün artık anti komüzim bayrağının çekildiği bazı Doğu Avrupa ülkelerinde, komünizm, özel mülkiyeti ortadan kaldırmak istediği için, zorunlu olarak gericiliğin nefretini üzerine çekiyorsa, sosyalizmden nasıl sözedilebilir?

Bu tür masallarla kimin kafası karıştırılmak isteniyor? Eğilim güçleniyor ve her seferinde anti komünizm güç kazanıyor. anti komünizm, her zaman faşizmin şiarı olmuştur. İyi, Karşılıklı Ekonomik Yardım Konseyi'nin (KEYK) tüzüklerine göre olması gereken şey için: sosyalist hedeflere sahip bir sosyalist devletler topluluğu için değil de, bir burjuva hukuku toplumu olması için mücadele edebiliiz. Eğer bu kurum sınırlı sorumlu topluluk olarak kalırsa, tüzük değiştirilirse ve bütün bunlar bize herhangi bir avantaj sunarsa, bu kuru-

mun içinde kalırız. Tekrarlıyorum: eğer bunun herhangi bir yararı ve anlamı olursa. Ve bu ülkeler arasında bazı önemli çıkarlar gelişmiş olduğundan, anlamı olabilir.

Bir burjuva hukuku topluluğu olarak KEYK?

Sovyetler Birliği'yle bu ülkeler arasında bir çok büyük petrol boru hattı, gaz-boru hattı ve demiryolu hattı bulunduğunu biliyoruz ve bir ülkede, günün, büyük enerji tüketilen saatleri geçtiğinde, elektrik enerjisi, tüketim saatlerinin yeni başladığı bir başka ülkeye aktarılır. Bugün kapitalizmi yerleştiren ya da bu yolda bulunan bu ülkelerin, başka yerden alamayacakları, petrol-ve gaz temin hatlarına, iletişim hatlarına, elektro hatlarına ve ham maddelere büyük bir gereksinimleri olduğundan kuşkum yok. Her halükarda, bir zamanlar sosyalist topluluğun parçası olan ülkeler arasında belirli ekonomik ortaklıklar var. Bu koşullar, bu ülkeler arasında belirli ilişkilerin korunmasına yol açabilir. Ama kendi kendimizi kandırmamalıyız: biz ne büyük petrol-ya da gaz boru hatlarının ne de şehirlerarası yüksek voltajlı şebekelerin ve demiryolu hatlarının sahibiyiz. elbette aranan, ama enerji, yakıt, petrol, gaz, elektrik vs. ile aynı önemde asla olmayan, bazı hammaddeler ve gıda maddeleri ihraç ediyoruz.

Bu ülkelerde hangi hükümetlerin egemen olacağı konusunda, içinde bulunduğumuz 1990 yılı için bile kehanete bulunamayız. En azından 1990 yılı için, eski planların sonucu olan mevcut ekonomik anlaşmalara uyulmasını umuyoruz, ama emin değiliz ve olamayacağız. Bu devletlerden bazılarında, grevler, üretim yavaşlatmaları ve kayıplarıyla öylesine bir kaos yaşandı ki, geleneksel olarak onlardan aldığımız ürünleri gelecekte de onlardan alıp alamayacağımızı kesinlikle söyleyemeyiz.

Bu 1990'la ilgilidir. Ya 1991 1991-95 beş yıllık planını gözünüzün önüne getirin. Bu planı hangi temeller üzerinde, kiminle yapacağız. Hangi ürünleri bize garantileniyor? Ürünlerimiz için hangi pazarlar kullanmamıza sunuluyor? Şeker için hangi fiyatı ödeyecekler? Belki de, sözümona dünya piyasasının çöplük fiyatına satın almaya çalışacaklar? Dünyada şekerin büyük bölümü, sözleşmeyle düzenlenmiş fiyatlar üzerinden dağıtılıyor.

Dünya piyasa fiyatı, çöplük fiyatıdır

Birleşik Devletler'in, hala kalmış -çünkü Birleşik Devletler şeker sektöründe otarşi yönünde, kendi gereksinimini sağlama yönünde gelişti- az sayıdaki müteahhitlerden aldığı şeker, dünya piyasasının üzerinde bir fiyata sahiptir. AT'nin, kendine bağlanmış Üçüncü Dünya ülkelerinden satın aldığı şekerin tümü, dünya piyasa fiyatlarını bazen iki-üç kat aşıyor. Dünya piyasa fiyatları, deyim yerindeyse, şeker çöplüğünün, şeker fazlasının fiyatıdır.

Ve şimdi şekeri çöplük fiyatına satmamız ve karşılığında tapon mal satın almamız mı isteniyor? Çünkü onlardan satın aldığımız tüm mallar kesinlikle en iyi kalitede değildir. Kısmen önemli eksiklikleri bulunan makine ve araçların kullanımında ustalaştık. Bu yüzden mucit, bu yüzden uydurmada uzman oldluk, çünkü bazen bir vida eksiktir ve yerine bir başkası konulur. Donanımlar gelende yararlıydı, ama her zaman sözkonusu olan en iyi kalitede mükemmel aletler değildi ve buna rağmen onları satın aldık ve kullanmayı bildik.

Başka seferle, satın aldığımız, bazı yararlı, değerli kimyasal ürünlerdi. Hayır demiyoruz, her şeyden biraz satın alıyoruz. Bu tür değiş tokuşun yararlı olduğunu anlıyorum. Ve şimdi, bir yıldan ötekine, 1990'da ticaretin nasıl gelişeceği konusunda hiç bir güvencemiz yok. Tükettiğimiz ürünlerin önemli bir bölümü, o bölgeden geliyor. Ve eğer 1990 için hiç bir güvenceyi hesaba katamıyorsak, 1991-95 dönemi için tümüyle bir belirsizlik mevcuttur.

Küba ile SSCB arasında mevcut ilişkiler

Şimdi Sovyetler Birliği'yle ekonomik ilişkilerden sözetmiyorum. Bu ilişkiler şimdiye dek bu süreçlerden pek etkilenmedi. Tersine, şunu tüm içtenliğimle söylemek zorundayım: Sovyetler bu dönemde, bizimle ekonomik ilişkiyi, hem de ülkelerimiz arasında şimdiye kadarki ticari alışveriş ilkelerinin aynısı veya benzerleri korunarak sürdürmek için güçlü isteklerini tekrar tekrar ifade ettiler. Ve Sovyetler Birliği bizim için önemli bir rol oynuyor.

Yenileride bizi uğraştıran sorunlar, Sovyetler Birliği'nin iç zorlularından kaynaklandı. Tekrarlıyorum. Bunlar iç sorunların sonucudur. Sovyetler Birliği'nde, sosyalist topluluğa dahil olan, diğer Doğu Avrupa ülkelerindeki değişimlerden kaynaklanan sorunlar da ortaya çıkabilir. Tabii ki Sovyetler Birliği'ndeki her sorun, her ciddi zorluk, kaçınılmaz olarak ülkemize yaplan teslimatı etkilemek zorundadır. Bu yüzden, Sovyetler Biliği'ndeki istikrarın ülkemiz için son derece önemli bir faktör olduğu bilinmelidir.

Sovyetler Birliği'nde istikrarsılık üzerine haberler bize ulaştığında derin kaygı duyduğumuz açıktır. Sovyetler Birliği'nde iç çatışmalarla ilgili haberler bize ulaştığında derin kaygı duyduğumuz açıktır. Sovyetler Birliği'nin parçalarının ondan ayrılmak istediğini öğrendiğimizde derin kaygı duyduğumuz açıktır. Sovyetler Birliği'nin güvenliliğinin, bizim için ve dünya için de sahip olduğu büyük önemi gördüğümüz açıktır. Çünkü Sovyetler Biliği'nin varlığını gerçekten tehdit edebilecek olan her türlü ulusalcı hareketin alevlenme tehlikesini açıkca görüyoruz. Oradan gelen gazeteleri ve haberleri hepimiz okuyoruz.

Başka bir fenomen daha var: Sovyetler Birliği'nde, şu anda Sovyetler Birliği'yle Küba arasında varolan ekonomik ilişki tarzına karşı çıkan akımlar görülüyor. Bazı basın organlarında, bazı haksız, çok haksız makalelerde, Sovyetler Birliği'yle Küba arasndaki ekonomik ilişkilere karşı kamuoyu oluşturulduğu algılanabiliyor.

Sovyetler Birliği bize bir şey armağan etmedi

Sovyetler Birliği'nin Küba'yla ekonomik ilişkilerinin bizim için çok önemli olduğunu, devrim yıllarında Sovyetler Birliği politikasının ülkemiz karşı çok cömert olduğunu tüm içtenliğimle ve dürüstçe söylüyorum. Ama biz, dilenciler ülkesi değiliz. Biz, kendisine bir şeyler armağan edilen bir ülke değiliz. Büyük petrol ihracatçısı olan en zenginleri dahil, bütün diğer Üçüncü Dünya ülkeleri gibi krediler aldık. Örneğin Latin Amerika'nın en büyük petrol-ihracatçısı Venezuela, 30 milyar dolardan fazla kredi aldı. Belirli ürünlere sahip olma ayrıcalığından kaynaklanan, yüksek gelirleri bulunanlar dahil, dünyada kredi almayan hangi ülke vardır? Tüm Üçüncü Dünya ülkelerinin herhangi bir devletten kredi aldığı gibi, Sovyetler Birliği'nden kredi aldık. En fazla kredi alan ülkelerden biri, örnek vermek gerekirse, Birleşik Devletler'dir. Ve ABD dünyanın en borçlu ülkeleri arasındadır. Eğer gelişmiş ülkeler kredi alınıyorsa, Küba'nın, dostu ve müttefiki olmuş hâlâ da olan birinden, kredi almasından garip olan nedir? Burada, birbirine çok sıkı bağlı dostların ve ülkelerin söz konusu olduğu anlamında, düşünce akışını doğru ifade etmek için, geçmiş kipini birinci sırada kullandım.

Sovyetler Birliği'ne, ne bir ton şeker üretmek kaça mal oluyor? Biz Sovyetler Birliği'ne milyonlarca ton şeker sağladık. Fiyat, SB'nin bu şekeri kendisi üretmek için harcayacağından daha yüksek değildi. Nikel ve Kobalt üretimi, Sovyetler Birliği'nde kaça mal oluyar? iki taraf için de yararlı olanbir karşılıklı ticari alışveriş içinde, Sovyetler Birliği'ne ve diğer Doğu Avrupa ülkelerine milyonlarca ton Nikel ve Kobalt ihraç ettik.

Yalnızca şeker değil, örneğin narenciye gibi, gıda maddeleri üretiyoruz ve son yıllarda başka mallar ihraç etmeye başladık. İçinde bulunduğumuz 1990 yılında, Sovyetler Birliği'ne ihraç edeceğimiz farmakoloji sanayi, bioteknoloji, tıbbi aletler ve tıbbi mefruşat ürünleri, 200 milyon Ruble'yi aşacaktır. Sovyetler Birliği'ne ihraç edilecek başka önemli ürün türleri ortaya çıkıyor.

Bize hiç bir şey armağan edilmemiştir. Satın alıyoruz ve ödüyoruz. Ve eğer şekerimiz, dünya çöplük fiyatından daha yüksek bir fiyat aldıysa, bu, eşitsiz değişimi sona erdirdiği için, yine de adil bir fiyattı. İlk yıllada Sovyetler Birliği bize aşağı yukarı dünya piyasası fiyatını ödedi, ta ki, Küba'ya ihraç ettiği sanayi ürünlerinin fiyatı sürekli artarken, genelde Üçüncü Dünya'nın ürünlerinde sözkonusu olduğu gibi, Küba'nın ihraç ettiği ürünlerin fiyatının dünya piyasasına gittikçe düştüğünü -bu, hırsızlıktır, sömürüdür-, kendisi kavrayana dek bu sürdü. Biz Sovyetler Birliği'yle Küba arasında kurulmuş olan adil ekonomik ilişkileri bir çok kez savunduk.

Bugün Sovyetler Birliği'nde -hükümette değil, Parti'de değil ama kitle iletişim araçlarında ve parlamentoda, Sovyetler Birliği'yle Küba arasında varolan bu tür ekonomik ilişkileri feshetmek isteyen kişiler var. Bu yüzden iki tehlike odağı görüyoruz. Bir yandan, Sovyetler Birliği'nin kendi zorluklarından kaynaklanan ve ortak anlaşmaları yerine getirmek istese de, sözleşmelere mümkün olduğunca uymak için elinden gelen herşeyi yapsa da, onu engelleyen tehlikeleri görüyoruz. Öte yandan, gericiliğe ve emperyalizme bağlı olan ve bu tür ilişkilerin sona erdirilmesini açıkca savunan akımlardan gelen tehlike var. Güvensiz zamanlarda yaşadığımızı bu yüzden söylüyorum.

Yankeeler zorluklarımıza güveniyorlar

Sovyetler Birliği'nin belirli toplumsal alanlarında, gittikçe önem kazanan, büyük demogojinin belirtilerini de görüyoruz. Bu eğilimlerin olumsuz gelişimi, mantıksal olarak, ülkemize gelen teslimatlar üzerinde büyük ve kötü bir etkide bulunacaktır. Yankeeler bunu biliyor ve bu zaferden emin sarhoşluk ve coşku döneminde, karşılaşacağımız zorluklara çok güveniyorlar. Sosyalist topluluk ülkelerinde olanlar ve daha da olacaklar yüzünden bu sorunlarla kesinlikle karşılaşacağız. Sovyetler Birliği'nin, zorunlukların altından kalkacak durumda olmamasına veya ekonomik zorlukların, Sovyetler Birliği'yle Küba arasındaki ekonomik ilişkilere doğrudan etkide bulunacak kadar fazla olmasına büyük umutlar bağlıyorlar.

Bunu yüksek sesle söylüyorlar, gizlemiyorlar.

Eski saldırganlık planlarından, megalomanlıklarından, kendini beğenmişliklerinden, Panama'nın istilası gibi korkunç eylemler yapmalarına yol açan coşkunlularından bağımsız olarak, planlamada bunlar var. Uluslararası hukuka ve yasalara karşı korkunç bir suç, ama aynı zamana uluslararası ve özellikle Latin Amerika devletleri kamuoyunu tümüyle yok saydığını gösteren politik bir canavarlık sözkonusudur. Gerçekleri biliyoruz ve onları -gerçeklik için büyük bir duyarlılıkla- kendimize tekrar tekrar açıkca göstermeliyiz.

Dünya gericileri ve emperyalistleri ayrıca, karşılaşacağımız zorluklara başedemeyeceğimize inanıyorlar umutları bu. Halkımızın içinden doğmuş olan bu bağımsız devrimi, uluslararası, durumda, konjonktürel akımlardan olağanüstü güçlü etkilenmiş olan başka devrimci ve politik süreçlerle karıştırıyorlar. Onlar bir çok şeyi bir birine karıştırıyor. Belki de, bu sorunlarla başa çıkabilecek bir halkın, yalnızca başka bir gezegende bulunabileceğine inanıyorlar. Zaferden emin, soyutlanamayacağımızdan, tek başımıza kalacağımızdan, büyük sorunlara sahip olacağımızdan sözediyorlar ve bütün bunlarla başa çıkamayacağımızdan eminler.

Bazı dostlar şimdiden başsağlığı diliyor

Ama Küba'nın içinde bulunduğu durum yalnızca düşmanları değil, bir çok dostu da meşgul ediyor. Bunlar ciddi biçimde kaygılılar ve kendi kendilerine soruyorlar: Buna nasıl dayanacaklar? Dayanmamızı içtenlile isteyenler, bunu kendilerine soruyor. Hatta şimdiden bazı başsağlığı dileyenler, bizim için daha yaşarken gözyaşı dökenler ve burada devrimin, son aylarda başka politik sü-

reçlerin yıkıldığı gibi yıkılacağına inananlar var.

Elbette, düşmanlar gece gündüz bunun düşünü görüyor. Küba devriminin varlığını sürdürdüğü geçen her gün onlar için, uyanıkken gördükleri bir kabus olduğuna inanıyorum. Daha önce de söylediğim gibi, Küba'daki sorunlarla ve durumla ilgili içten kaygı duyanlar var, ama sözkonusu olan her zaman basit dayanışma sorunu değildir. Hata bunların arasında Küba'nın geleneksel dostları olmayan, sosyalizmle ve komünizmle hiç ilgisi bulunmyan kişiler çoktur. Demokrat ve ilerici, hatta demokrat ve ilerici olmayan bazı insanlardan söz ediyorduk. Ama kuşkusuz, dünyada tüm demokrat ve ilerici insanlar arasında Küba için kaygı duyuluyor ve bir çok insan arasında da, başka bir bakış açısından hareketle -Üçüncü Dünya'yla bağlantılı olarak- olayların gidişi üzerine kaygı duyuluyor.

Almanya'da yayınlaan AL KARAMAH adlı derginin 1990 yılı, 13. sayısında çevrildi

Yer sorunu nedeniyle konuşmayı iki bölüm halinde yayınlıyoruz:

-LATİN AMERİKA VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÜLKELERİNİN KÜBA'YA GEREKSİNİMİ VAR

-KÜBA DÜŞERSE...

-HALK SAVAŞINA HAZIRIZ

-TOPYEKÜN ABLUKAYA HAZIRLIK

-KÜBA'YA EN YENİ ASKERİ SALDIRILAR

-BUGÜNÜN VE TARİHİN BİRLİĞİ

-TÜM BUDALALARA KARŞIN-HALA MARXİZMİ-LENİNİZMİ SAVUNUYORUZ

-EMPERYALİZMİN ZAFERİYLE BİRLİKTE OLUMSUZ YOKOLUR

-LATİN AMERİKA'NIN VE ÜÇÜNCÜ DÜNYA'NIN ÇIKARLARI İÇİN SAVUNME BENDİ OLARAK KÜBA

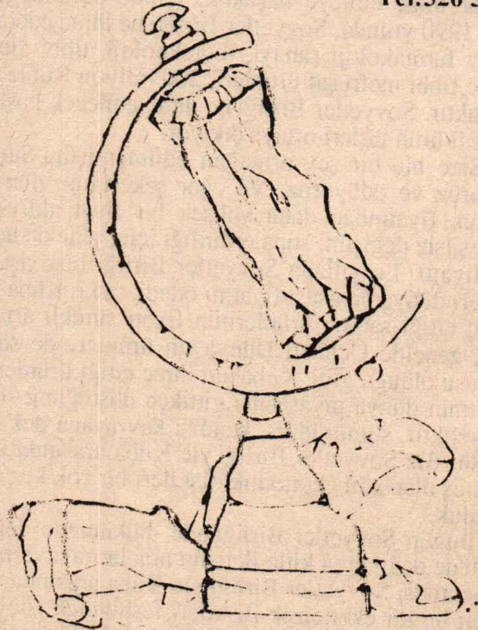
NOTLAR

1) En büyük ABD-Konsernlerin değişken adlar altında, Latin Amerika'da ve Üçüncü Dünya'da sayısız mülk ve yerleşime sahip olan, meyve ve muz (Chiquita) alanında, United Fruit Company.

2) Ekim 1983'te ABD, Maurice Bishop yönetimi altında Küba'yla iyi ilişkiler sürdüren Grenada'yı sudan sebeplerle işgal etti. Bu Latin Amerika'da öylesine bir panik yarattı ki, örneğin Surinam, o zamana dek Küba'yla iyi olan ilişkilerini anında kesti.

3) Karşılaştırma için: FAC'da çocuk ölüm oranı, her bin canlı doğumda 8,3'tür.

4) Carlos Rafeal Rodriguez, Devlet Konseyi Başkan Yardımcısı

"Silahlı tasfiye" geleneğinin tasfiyesi

Y. TAN - Y. ATABEY

'Sosyalist dünya'nın aşina olduğu bir haber:.
"... örgütü, ajan, provokatör, komplocu (vs) olduğu gerekçesiyle örgüt üyesi x'i cezalandırdığını açıkladı.."
Ve yorumlar:
"Komplocuydu, öldürüldü."
"Provokatördü, öldürüldü."
"Ajandı, öldürürler tabii!.."
"Ajan, Provakatör, komplocu falan değildi; farklı düşünceleri vardı, ifade ettiği için tasfiye edildi!.."
"Örgüt çizgisine zarar verebilecek düşüncelerine taraftar toplamak için hizip faaliyeti yürütüyordu, bu yüzden öldürülmüş olabilir..."

Giriş yerine söylenebilecek birkaç şey var:

I- Haberlerin ve yorumların doğruluğu-yanlışlığı tartışılabilir, ama 'kesin doğru' olduğuna inanılan verili düşüncelerle çelişen farklı düşünce sahiplerinin tasfiye edildikleri ve bu tasfiyelerde yalnızca 'kalem'in değil 'kılıç'ın da kullanıldığı gerçeği tartışma kabul etmiyor

II- Sosyalistlerarası ilişkilerde ve örgütsel iç süreçlerde açığa çıkan kaçınılmaz çelişkilerin 'halinde' şiddet yönetimini kullanmak konusunda Türkiye ve Kürdistan sosyalist (örgüt)lerinin sicili temiz değildir; geçmişte söz konusu çelişkilerin 'çözümünde' şiddet kullanılmıştır, bugün de kullanılmaktadır.

III- Türkiye ve Kürdistan sosyalist hareketi uluslararası komünist hareketince yaratılan geleneğin dışında kalamazdı. Uluslararası komünist hareketince yaratılan geleneğin olumsuz yanlarından biri, örgütsel iç süreçlerde ve örgütler arasındaki ilişkilerde açığa çıkan sorunların çözümünde şiddet (ya da 'kılıç') kullanmayı 'meşru' gören düşüncelerdir. Türkiye ve Kürdistan sosyalist hareketi bu düşünceyi de içeren bir mirası devraldı.

Devralınan mirasın öyküsü oldukça uzun. Özetlemek gerekiyor.

'öykümüz' iki bölümden oluşuyor. 20'li yılların öncesindeki süreç boyunca yazılan birinci bölümün terisi yoktur. Bu sürecin baskın karakteri şiddet unsurunu dışlayan 'tasfiye eylemleri'dir. Komünist partilerindeki iç çelişkilerin çözüm yöntemi olarak tasfiyelere başvuruluyor fakat tasfiyelerde 'kılıç' değil, komünistlerin başlıca iç ideolojik mücadele aracı sayılması gereken 'kalem' kullanılıyordu. 20'li yılların öncesinde Sosyalist Devrimciler'in beyaz teröründen yansıyan ve Lenin dahil diğer Bolşevik önderleri hedefleyen silahlı saldırılar ve bunun gibi birkaç örnek sayılmazsa, genel olarak sol içinde silahlı tasfiye örneklerine rastlanmaz. Bu durum örgütsel iç süreçlerde de geçerlidir. Bu konuda Bolşeviklerin örnek bir tutum sergilediklerini söyleyebiliriz. Mutlak bir gizliliği gerektiren ayaklama kararını ayaklanmadan önce kamuoyuna, dolayısıyla karşıt güçlere açıklayan Zinovyev ve Kamenev'e karşı bile şiddete başvurma gereği duymayan Bolşevik Partisi'nin bu tutumu bugünün komünistlerine çok şey anlatmalıdır.

20'li yıllardan sonra yazılan öykümüzün ikinci bölümü ise 10. Kongre'de üretilen ve pek çok şeyin yanında farklı düşüncelerden kaynaklanan fraksiyonları, doğal olarak da farklı düşüncelerin kendilerini özgürce ifade edebilmelerini yasaklayan Konjüktürel politikaların bir süre sonra "teori" katına yükseltilmesiyle yaratılan "uygun iklim'de yazıldı ve bu bölümde gerçekleştirilen tasfiyeler ağırlıkla şiddet unsurunu içermeye başladı. Eski bolşevik geleneğe yabancılaşanlarca "çelişkisiz birlik" isteğiyle gerçekleştirilen "30"lu yılların "ünlü" tasfiyelerinde merkez komite üyeleride dahil binlerce komünist komplocu, ajan vs. benzeri suçlamalarla bugün bile tartışılan ilginç yargılamalar'dan geçirilip kurşuna dizildi. Tam bir irade birliği isteğiyle şekillenen resmi düşünceye ters düşen bir düşüncenin insanı olan Troçki kalemle susturulmayınca kılıçla susturuldu! Uluslararası komünist hareketine yön verebilme yeteneğindeki

"Konjüktürel politikaların bir süre sonra "teori" katına yükseltilmesiyle yaratılan "uygun iklim'de yazıldı ve bu bölümde gerçekleştirilen tasfiyeler ağırlıkla şiddet unsurunu içermeye başladı".

Komintern merkezinde konumlanan "tekil irade"den çıkan emirlere uygun olarak uluslararası komünist hareketinin "muhtalif" addedilen çok saydaki kadrosu öldürüldü.

SB'den başlayarak, Komintern aracılığıyla uluslararası komünist harekctine geçen "yok etme"

mantığı giderek gelenekselleşmiş ve bugüne kadar taşınmıştır. Komünist hareketin tarih sayfalarına "lanetliler" şeklinde kaydedilenlerin trajik sonları - örneğin Yunanistan'da Aris'in ya da Arnavutluk'ta Mehmet Şehu'nun öldürülmesi gibi pek çok olay-uluslararası komünist hareketince yaratılan sözkonusu geleneğin dışında tutulamazlar. Emperyalist işgale karşı savaşımla bütünleşen anti-faşist mücadelenin Yunanistan coğrafyasında beşon partizanla başlayıp kısa sürede yüzbine yakın silahlı gücü örgütleme başarısını gösteren Aris'in bir muama yaratılarak öldürülmesini değerlendirirken YKP genel sekreterliğinin suç dosyasına takılıp kalmamak gerekiyor; Aris'in öldürülmesi olayında Siantos veya Zakariadis suçludur ama "gerçek suçlu" Aris'in öldürülmesine kanal açan düşüncedir! Aris'in öldürülmesine neden olan düşünce, eş deyişle örgüt içi çelişkilerin çözümünde şiddet kullanmayı "doğal" karşılayan gelenek sürdükçe daha çok Aris'in ölümüne tanıklık edilebilirdi, böyle de oldu. Örgütsel iç süreçlerde açığa çıkan çelişkilerin çözmünde şiddet kullanmayı meşru gören bir geleneğin içinde büyüyen Arnavutluk komünistlerinin seçkin bireylerince oluşturulan politbüronun bir toplantısında öldürülen Mehmet Şehu olayını da bu şekilde değerlendirmek lazım.

"Sosyalistler, örgütsel iç süreçlerde açığa çıkan çelişkilerden kaynaklanan öldürme olaylarını "öldüren örgüt"ün iç sorunu olarak değerlendiremezler."

Şehu'nun öldürülmesinin gerekçesi, yaşadığımız trajedinin vehametini anlatan tipik bir örnek sayılabilir. O güne kadar, on yılların mücadele insanı, seçkin komünist olarak bilinen M.Şehu, birden bire "beş ülkenin ajanı ve komplocu" oluvermişti!

Kuşkusuz sosyalist adeletçe cezalandırılan gerçekten karşı-devrimci unsurlar vardır. Ne var ki hiç de ikna edici olmayan "acaip gerekçeler"le öldürülen sosyalistlerin oranı, birincilerin hakkettikleri cezaların üzerinde kuşku tohumları bırkabilmiştir. Bu durumu artı bir negatif sonuç saymalıyız.

Gayri ciddi suçlamalarla öldürülen sosyalistlerin trajik sonları karşısında hep bir suskunluk yaşanmıştır; bu tür olaylar "onların iç sorunudur" sorumsuzluğuyla geçiştirilmiştir. Bu ciddi bir hatadır. Giderek inandırıcılığını yitiren gerekçelerle öldürülen sosyalistlerin kanlarıyla çizilen tablodan devrimci/sosyalist adalete gölge düşürüldüğünü görmek mümkündür. Dahası bu tarz "tasfiyeler'le yaratılan tablo, dünya kamuoyuna "kendi insanlarına bile terör uygulayan sosyalizm" imajını taşınması gibi olumsuz bir işlev görmüş, bağıntılı olarak emperyalizmin "sosyalizm eşittir demokrasiyi ve insan haklarını hiçe sayan bir sistem" propagandasını işleyebilmesi için çok uygun bir malzeme sunmuştur.

Sosyalistler, örgütsel iç süreçlerde açığa çıkan çelişkilerden kaynaklanan öldürme olaylarını "öldüren örgüt"ün iç sorunu olarak değerlendiremezler; bu genel olarak bütün sosyalistlerin, dolayısıyla sosyalizmin sorunudur. Sosyalizmin mimarları savındaki bugünün sosyalistlerinin iç ilişkilerini izleyen emek güçleri, bugün ideolojik farklılaşmalardan ya da pratik-örgütsel faaliyetin ürettiği sorunlardan kaynaklanan çelişkileri şiddet kullanarak/silahla çözen sosyalist (örgüt)lere bakıp, kurulacağı söylenen sosyalizmin nemenem bir şey olacağına kolayca karar verebilirler.

Günümüzde burjuvazinin siyasi örgütlenmeleri içinde açığa çıkan çelişkilerin çözümünde şiddet yöntemi neredeyse kullanılmaz bir hale geldi. Burjuvazi akıllandı! Burjuva demokrasisinin iç ve dış denetim mekanizmaları burjuva partilerinin yaşadıkları iç çelişkilerin şidet kullanılarak çözümlenmesini engelliyor. Geri toplumların siyasi örgütlenmelerinde veya burjuva fraksiyonları arasında yer yer kullanılan şiddet yöntemi biryana genel olarak bujruvazi bu yöntemleri kullanmıyor.

Tükiye'nin burjuva siyasetinde de durum pek farklı değil. TBMM'nin kuruluşunu takip eden ilk yıllarda, iktidara çıkmak için kardeşlerini boğazlayan Osmanlı'dan ve itihat ve Teraki geleneğinden gelen Türk burjuvazisi iç çelişkilerini şidet kullanarak çözüyordu; Meclis koridorlarında bile muhalif addedilenler kurşunlanarak öldürülüyorlardı. Ama bir süre sonra durum değişti. En son '60 hükümet darbesiyle yasal bir görüntü verilerek kullanılan şiddet yöntemi var. Artık burjuvazinin siyasal örgütlenmelerinde iç sorunların halinde veya burjuva fraksiyonları arasındaki çelişkilerin çözümünde şiddet yöntemi kullanılmıyor; Makyavelizmin iğrenç yöntemleriyle birbirlerinin ayağını kaydırıyorlar, ama birbirlerini öldürmüyorlar, öldürüp ardından "komplocu, ajan vs." demiyorlar, diyemiyorlar. Bu durum hala, çelişkilerin çözümünde şiddet yönetimini kullanan sosyalistlerin ciddi şekilde düşünmelerine neden olmalıdır.

Uygulanagelen "silahlı tasfiye" yöntemlerinin zaten ciddi şekilde prestij kaybına uğramış olan sosyalizme daha çok puan kaybettirdiği gerçeği bir yana, sosyalizme yaraşır, onun felsefesine/dünya görüşüne uygun, gerçekleştirmek istediği toplumun/o toplumun "ahlak"ının aynası olan düşünce ve davranış biçimlerinin bugünden iç ve dış ilişkilerde egemen kılınmasının zorunluluğu tartışma kabul etmiyor. Artık genel olarak burjuva dünyasında bile silikleşmeye başlayan silahlı tasfiyesi yöntemleri sosyalistlerin dünyasından uzaklaştırılmalı, bu yönde bir ideolojik kültür, bir gelenek yaratılmalıdır.

Gençliğin hayat içinde yeni yaşamı temsil sorunu ve örgütlenme sorununa giriş

M. KARASENİRLİ

Gençlik, belirli ortak özellikleri olan toplumsal bir fenomenin kategorik ifadesi olarak anlaşılabilir. Gençliğin önemine atfedilen genel, soyut ve popülist vurgular, gençlik olgusunun önemini kavramayı engelleyen metafizik ele alış biçimlerinden öte bir şey değildir. Politik arzunun reaksiyoner davranışı gerekli görmesinin bu bakışta etkisi çoktur. Ancak, sınıfsal köken itibarı ile de, "geleceğin yapıcısı yüce gençlik" mesajını alımlayan bir kültürü temsil eden köylü-lümpen ve küçük-burjuva gençlik kesimleri de bu söylemin hem özneleri hem nesneleri olagelmiştir.

Devrim'de yayınlanan gençlik yazıları, tarihsel ve toplumsal yeri açısından gençliği, alabildiğince gerçekliğinde yakalama çabasını gösterdi. Bu çaba sürecek. Çığırtkan ve popülist bir tarzda politika yapmak ve bunu ulvi amaçlara "mübah" saydırtmak biz Marksist-Leninistlerin işi değil. Ulvi amacımız da yok. Amacımız sınıfsal, gerçekçi ve insanidir.

Türkiye'de gençlik, toplumsal-sınıfsal yapısının özgül ve özgün bir tarihsel ürünü olmuştur. Bu da kendisine, toplumun diğer sınıf ve katmanlarında bulunmayan olanaklar sunmuş ve Türkiye gençliği yakın geçmişin politik mücadelesine damgasını vurmuştur. O gençlik, bu günün önemli siyasal ve sınıfsal açıdan arılaşmış, bir başka kategorinin (yaşlı ve olgunların) yerini almıştır.

Bugün Türkiye gençliği tarihsel mirasının olumlu ve olumsuzluklarını kendi kuşağında devralmıştır. Ancak, genel olarak, örgütsel, politik, entellektüel ve başkaca faaliyetler açısından bir kesinti döneminin farklı yoğrulmuş bireyleri olarak tarihte yerlerini almış durumdadır.

Bu kesintinin; 1980'e kadar olan tarihte aktif roller almış gençliğin, hiç değilse aktiflik yeteneğini ve onlarca yıllık toplumsal-siyasal pratiğini devralmasını engellediği söylenebilir.

Yaklaşık on yıldır süren devletin ve sistemin ideolojik, siyasi, ekonomik, yönetsel zoru altında eğitilen, toplumsal kurumlarca böyle olması da olanaklı hale getirilen ve yakın gençlik tarihini lanetleyen bir kuşatma altında genç insan irade zaafiyetine uğramış, öznel çabalar ve grupsal davranışlarla, sistemin çeşitli süreçlerinde tıkanmış ve girdiği Eylül labirentinden bir türlü çıkış yolu bulamamıştır.

Gençlik dışında kalan, sınıfsal ve siyasal odaklar ise, ideolojik ve politik alanda aktivitesini yitirmiştir. Dolayısıyla gençliğin uğradığı bellek kaybı bir ölçüde gerçek sınıf ve onun politikacılarında da yaşanmış, nesnel süreçten tecrid olunmuştur. Durum böyle olunca gençlik için kendine dönük süreçler de yol açıcı olmaktan uzak kalmıştır.

Sürdürülecek çalışmalarda bunun teorik temelleri de gösterilecek ve yazının eksikleri giderilecek. Gelmek istediğim nokta şu:

1. Gençlik olgusunu değerlendirme, bunu kendi dinamiklerinde görme, sağlıklı ve yeni açılımlar getirme ortak sorunumuzdur. Dolayısıyla gençliği hamasi politik jargonla duyarlılığa davet etme anlayışı tarihsel olarak saf dışı kalmıştır.

2. Yeniden başlayacağız, ancak yeni başlamayacağız. Hayatın içinde birer güzellik yaratmayı deneyeceğiz. Sınıfsız toplum amaç ve bilincini tazelerken yeni ve güzel değerler üretip, arzulanan insan toplumu bireyleri olmayı deneyeceğiz. Bu çerçevede yönümüz eylemli değerler yaratmaya dönüktür. Kişiliğinde, günlük sorunlarından, tarihsel meselelerine değin, üreten, yapan, yaşayan ve cezbeden bir gençlik: siyasal, örgütsel, ahlaki, entellektüel bilinci ile yeni kimliğini hedefleyeceğiz. Dolayısıyla bu kimlik savaşan, kendini ve geleceğini topluma dayatan bir kimlik olmalıdır.

3.Gençlik, öğrencilik potansiyeli belirleyici olan bir toplumsal kategoridir. Ancak temelde, ya bir sınıfsal kökeni temsil eder, ya da bir sınıfsal

"Çığırtkan ve popülist bir tarzda politika yapmak ve bunu ulvi amaçlara "mübah" saydırtmak biz Marksist-Leninistlerin işi değil. Ulvi amacımız da yok. Amacımız sınıfsal, gerçekçi ve insanidir."

konuma geçerek; kendi çağını tamamlar. Bu süreç gençliğin sınıfsal temelli sorunlarla çevrili olduğunu gösterir. Diğer yandan kapitalist gelişme gençliğe bu süreçte; ekonomik-siyasi ve topulmsal konum açısından daha net kanallar örmüş durum-

da. Üniversiteli olmak ya da başka bir avantaj görünümündeki olanağa kavuşmak bunu artık değiştirmiyor. 1968'de bu kesin bir ayrıcalıktı. Nitekim o kuşak, bu nimetlerden yararlandı. Ancak iki temel değişim yaşandı:

a) Sınıfsal ayrışma ve toplumsal-sınıfsal mekanizmalar netleşti. Hiyerarşik bölümlenme çoğaldı. Bunun yanı sıra sınıfsal yer değiştirme olanağı daraldı ve tüm toplumsal kurumlar kendi sınırına dayandı.

b) Kapitalizm içinde nimetin bir eziyet olduğu idrak edildi. Amaç ekonomik kurtuluş değil, sınıfın ve insanlığın kurtuluşu biçiminde genelleşti.

4. Türkiye özgülünde genç işçi ve işsiz sayısı arttı. Bunların, sendikal, sınıfsal ve toplumsal, bağlı olarak siyasal ve ekonomik sorunları ağırlaştı. Artan toplumsal ihtiyaçlar karşılanamaz hale geldi. Yaşanan doyumsuzluk, çeşitli ikame türleri gelişmesine neden oldu. Bunların yanında ve altında, meslek liseleri, meslek kursları, çıraklık gibi, henüz sınıfsal konuma aday gözüyle bakılan gençliğin sınıfsal konumunu belirleyen, ücret, iş, sendika, gibi yaşamsal sorunları 15 yaşına taşıyan gelişmeler yaşandı.

5. Gençlik için yaşam belirgindir. Bir önceki ve bir sonraki kuşak konumlanışı ile sistemin vaadleri bellidir. Dolayısıyla gençlik, hem bu sorunların çözümüne hem de iyi bir gelecek fikrine daha çok açıktır. Teorik olarak böyledir.

Bu maddeler çoğaltılabilir. Net olan şey; gençliğin tarih ve bugün içinde, gerçek yerini ve kendi dinamiğini yakalamak ya da kuşatılmışlık içinde "kaderine" razı olmak gibi iki temel seçenekle karşı karşıyadır.

Eğitim ve öğretim sürecindeki gençlik; bütün toplumsal-sınıfsal çelişkilerin de konusudur. Muhatabıdır. Sorunları yalnızca sistemin sorunlarıyla özdeş değildir. Gençlik, insan gerçeğine daha yakındır. Çocukluk ise en yakın. Dolayısıyla, güzel ve gerçek olan, daha v.s. insani ve arınmış olan çocukluk; otorite tanımazlık, tüketicilik, sabırsızlık, merak, boş zaman, insani davranışların daha saf ortaya çıktığı, bu nedenle de sınıfsız toplum insanın değerlerine daha yakındır. Gençlik de çocukluğa yakındır. Bu güzel sorumsuzluk ve artniyetsizlik ancak bu tür koşulların sağladığı olanaklardır. Ruh hali bu nedenle komünizme dolaylı göndermeler yapıyor dersek hiç de yanlış olmaz.

"Kişiliğinde, günlük sorunlarından, tarihsel meselelerine değin, üreten, yapan, yaşayan ve cezbeden bir gençlik: siyasal, örgütsel, ahlaki, entellektüel bilinci ile yeni kimliğini hedefleyeceğiz. Dolayısıyla bu kimlik savaşan, kendini ve geleceğini topluma dayatan bir kimlik olmalıdır."

Bu betimlemeden çıkarılması gereken şu: Gençlik de ne kadar iyi ve düzgün işlerse işlesin meta ekonomili bir sisteme karşı sınıfsal-siyasal tavır alabilmelidir. Bu noktada hem pratik olarak toplumsal-sınıfsal sorunları, hem de felsefi (teorik) olarak insani sorunları onu sınıfsız ve eşit koşullarcı bir dünyaya yaklaştırır. Bunun bilincini geliştirmek gerekir. Bir kapitalist olma şansı varsa, bu iğrenç bir şanstır. Bunu bilmelidir.

Gençlik, düzenin bir istihdam elemanı olmaktan çıkartılıp, kendi yaşam alanını kendi belirleyen, onun öznesi ve nesnesi olabilen bir insan olarak düşünülmelidir.

"Gençlik de ne kadar iyi ve düzgün işlerse işlesin meta ekonomili bir sisteme karşı sınıfsal-siyasal tavır alabilmelidir."

Üniversite gençliğinin sorunları ve durumu bu yazıda ele alınmayacak. Biraz sorunu teğet imkanını kullanarak dışarıya taşımak istiyorum. Üniversite ve genel olarak düzen içi bilim, sanat, teknoloji üretim-kullanım alanı; üniversitenin sorunları ve bunların çözümünü hedef alan, nasıl daha iyi bilim pazarlar ve iş edinirim sorusunun ötesine geçirmek gerekiyor. Düğüm özgürlük ve eşitlik temelindedir çünkü. Bunu da fazla tartışmadan (gerekecek ve yapılacak) tüm yazılanlar ve yazacaklarımızla ortaya koyacağımız doğrultu, gençliği sosyal-siyasal ve entellektüel süreçten koparıp Bilim Ahırı'na dönüşmüş üniversite çatısında tutan sistemin organizasyonu dışında; gençliğin (işçi, çırak, liseli, meslek okullu, üniversiteli) kendi öz ve özgün faaliyet alanlarına akmasını sağlamak gerekiyor.

Öğrenci dernekleri ya da öğrenci konseyleri gibi farklı ve kendi akademik alanına özgü ilkelerle çerçevelenmiş bir sistem odağından ya bunları devrimci-sosyalist kimliğiyle tanımlı ya da bir geniş-geçiş alanı olarak tanımlı yayvan örgütler olarak görmek ve bir yerde "hakkını" teslim etmek gerekiyor.

Bugün yapılmayan, yapılamayan ve tartışılmayan bir nokta, gençliğin sosyalist örgütlenmeleridir. Gerek politik, gerek kültürel, ideolojik, entellektüel, sanatsal faaliyetler gerekse sınıfsal perspektif ve kişilik kazanma yerleri olarak, ülkenin siysal ve kültürel hayatına doğrudan müdahale edilebilecek, bir yanıyla da parti ve gelecek fikrine ulaşacak dinamik odaklar oluşturulmalıdır.

Bu tür çalışmanın programatik ve problematikleri bizim için çerçevesi çizilen, tartışma ve örgütlenme gündemine alınan bir aşamadır. Bu noktada tüm sosyalist gençliği bu meselede yoğunlaşmaya, tartışmaya ve üretmeye çağırarak, daha olgun ve güçlü, çıkışları birlikte yapmaya hazırız.

Unutulan dünya devrimi ve sonuçları

MAHMUT GÜNEŞ

Marksizmin kurucuları başından beri dünya devriminin savunucuları oldular. Lenin de bu teoriye yaşamının sonuna kadar bağlı kaldı. Lenin sonrasında ise bu teorinin içi yavaş yavaş boşaltıldı, ona "yabancı teorik unsurlar" eklenerek deforme edildi. Pratikte ise, teorik bozulmaya bağlı olarak orjinal dünya devrimi perspektifinden kopuldu, statükoculuk genel eylem biçimi oldu.

Dünya devrimi teorisinin başına gelen "felaketleri" anlayabilemek, bu günü anlayabilmekle yakından bağlıdır. *Sosyalizmin likidasyonunun nedenleri arasında dünya devrimi anlayışından kopuşun çok önemli bir rol oynadığını düşünüyorum.*

Teori ile pratik arasında herkesin kabul ettiği diyalektik bir bağlantı var. Şunu demek istiyorum: Yanlış bir teoriden doğru bir pratik ortaya çıkarmak mümkün görünmüyor.Bu teorinin gücünü gösteriyor.Yanlış bir pratik ise, teoriyi bozup kendine uygun duruma getirmek zorundadır. Şöylede söylenebilir: Teori pratikten öz alarak gelişiyor. Yanlış paratiklerin sonucu olan teori doğru olamıyor, mutlaka yanlış pratiğe bağlı olarak çarpıtılmak zorundadır. Dünya devrimi teorisinin nasıl bir deformasyona maruz bırakıldğını anlayabilmek için gerilere gitmek, onun bozulmamış içeriğini ortaya çıkarmamak kaçınılmaz oluyor.

Dünya devrimi nedir?

Marks-Engels çoğu yerde dünya devrimi kavramı yerine "Komünist devrim" kavramını da eş anlamlı olarak kullanıyorlar. Marksizm, derin anlamıyla yorumlanmadığı zaman bu eş anlamlı kullanış karışıklıklara hatta marksizmin karikatürize edilmesine yol açıyor.

Önce şunun altını çizmeliyim: Marks ve Engels devrim sözcüğünü dar ve geniş anlamda ama farklı içerikte de kullanabiliyorlar. Devrimi dar anlamıyla bir politik devrim olarak, bir iktidar değişikliği olarak kullanırken, geniş anlamıyla toplumsal değişimin, bir toplumsal formasyonun tümü olarak kullanıyorlar.

Dünya devriminin (komünist devrimin) geniş anlamıyla yorumlanması gerekiyor. *Dünya devrimi, dar anlamıyla ele alınması gereken "Eşitsiz ve bileşik gelişim yasası" gereği zamandaş olmak zoruna olmayan ulusal devrimlerin toplamından ortaya çıkacak dünya çapında komünist toplum demektir.*

Marks-Engels-Lenin dünya devrimini, komünizmi evrensel bir olay olarak ele alırken kapitalizmin bilimsel incelenmesine dayanıyorlardı. Üretici güçlerin gelişmesi "dünya tarihi planı" üzerinde cereyan ettiğinden, ulusların bir işbölümü çerçevesinde birbirlerine bağlı olduklarından, kapitalizmin dünya ölçeğinde bir sisteme dönüştüğünden, komünizminden başka bir yerden değil ancak bu temelde oluşabileceğinden yola çkıyorladı. Başka bir biçimde şöyle söylenebilir: Kapitalizm kendi varabileceği en yüksek emek üretkenliğine tek dünya pazarı temelinde yarattağı çelişkili ama ortak eylemiyle varabilir. *Komünizm ise ancak kapitalizmin dünya çapında yarattığı bu emek üretkenliğinin üzerine oturarak, ondan daha yükseğini yaratarak gelişebilir.*

Marksizmin kaba yorumu, dünya devrimini, dünya çapında zamandaş ulusal politik devrimlerin toplamı olarak ya da en azından ileri kapitalist ülkelerin bir kaçında oluşabilecek *zamandaş ulusal* devrimlerin toplamı olarak algılıyor.

Marksizmin bu türlü çarpıtılmasının sebepleri ve sonuçları var. *En temel sebebi, "tek ülkede sosyalizm teorisine hak, doğruluk kazandırmak içindir.*

Marksizmi bu yönde revize etmek için görevlendirilmiş bir çok Sovyet bilim adamı şöyle bir teorik mizansen kurdular: Marks ve Engels, sosyalist devrimi bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde zamandaş olarak düşündüler. Tek ülkede devrimin zafere ulaşmasını olanaksız gördüler. Ama o çağda doğru düşündüler. O dönem kapitalizmin tekel öncesi dönemiydi. Fakat sonradan emperyalizm çağıyla birlikte Lenin kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasından yola çıkarak bu teorinin yeni çağa uymadığını gördü. Lenin tekelci dönemle birlikte artık sosyalist devrimin bütün ülkelerde ya da ülkelerin çoğunluğunda değil, tek veya bir kaç ülkede zafere ulaşabileceğini teoriye ekledi. Söylediğim bu anlayışı, Sovyet kaynaklı bir çok "bilim adamının" kitaplarında bulmak mümkün. Daha ilginç olanı Marks ve Engels'in dünya devrimini anlatan yazılarına SBKP'ye bağlı Marksizm-Leninizm Enstitüsü teorisyenlerinin ekledikleri dip not yorumlarıdır. Örnek olsun bir tanesi şöyle:

"Proleter devrimin *bütün gelişmiş kapitalist ülkelerde aynı anda* yapılabileceği ve dolayısıyla devrimin yalnızca tek bir ülkede zafere ulaşması-

nın olanaksızlığı yargısı- ki bu yargı nihai ifadesini Engels'in "Komünizmin ilkeleri" adlı denemesinde bulur- tekel öncesi kapitalizm dönemi için doğruydu. Emperyalizm çağında kapitalizmin eşit olmayan ekonomik ve siyasal gelişimi yasasını hareket noktası olarak alan Lenin, faklı bir yargıya ulaştı. Buna göre, yeni tarihsel koşullarda, tekelci kapitalizm döneminde, sosyalist devrimi ilkin bir kaç ülkede hatta tek bir ülkede zafere ulaşacaktı ve devrimin bütün ülkelerde ya da ülkelerin çoğunda aynı anda zafere ulaşması olanaksızdı. Bu tez ilk kez Lenin'in "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" adlı makalesinde ortaya konmuştur" (Marks-Engels Seçme Yapıtlar Cilt 1 Sy:644)

Ne yazıki Marksizmi gülünç duruma düşüren bu yorumu, Lenin sonrası dönemde oluşan yeni sovyet ekolünün öğreteceği Marksizmle beslenen dünya komünist partileri ve onların kadroları aynen kabul ettiler. (Tükiye soluda bu revizyondan nasibini aldı. Kendimi ayırmadan söylüyorum komünist kadroların tartışılmaz çoğunluğu bu mizansenin doğruluğundan kuşkuya düşmediler. "tek ülkede sosyalizm teorisinin" Lenin tarafından Marksizme katkı düzeyinde eklendiğine inandılar.)

Sovyet teorisyenlerinin kendi kurdukları bu yeni teoriye kaynak olarak gösterdikleri; Engels'in 1847 sonunda yazdığı "Komünizm İlkeleri" denmesi ve Lenin'in, yazdığı "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine" adlı makalesinin içeriği hiçte onların yorumlandığı gibi değildir. Söz konusu kaynaklar, komünizmi dünya çapında ortak bir eylem, politik sosyalist devrimi ise ulusal bir eylem olarak algılıyor. Marks-Engels-Lenin'de bu noktada bir çelişki yoktur. Aksi durumda örnek olarak aktaracağım şu görüşleri nasıl yorumlyabiliriz? İlk olarak göstereceğim kaynak "Komünizm İlkelerinden önce yazılmış (1845-1846) da yazılmış "Alman İdeolojisi"den.

"Komünizm amprik olarak ancak, egemen halkların "ani" ve *aynı zamanda meydana gelen hareketi olarak mümkündür.* Bu da genc üretici gücün evrensel gelişmesini ve komünizme sıkı sıkya bağlı dünya çapında değişimleri varsayar.

Bize göre komünzm, ne yaratılması gereken bir durum, ne de gerçeğin kendisine göre düzenlenmek zorunda olacağı bir ülküdür. *Biz bu günkü durumu ortadan kaldıran gerçek harekete komünizm diyoruz.* (Marks-Engels Seçme Yaptlar Cilt 1 Sy:42)

İkici kaynak "Komünizmin İlkeleri'nden çok sonra yazılmış olan 1893 tarihli Engels'in Paul Lafargue'ye yazdığı mektuptur.

"Fakat ne Fransızlar ne Almanlar nede İngilizler *kendi başlarına* kapizalizmi yıkma şerefine erişmeyeceklerdir: Belki Fransa *ilk işareti verirse,* kavga sosyalizm tarafından en fazla benimsendiği Almanyada olacaktır ve o zaman bile ne Fransa ne de Almanya, İngiltere'de burjuva egemenliği devam ettiği sürece, nihai zaferi sağlayamayacaklardır. Proleteryanın kurtuluşu sadece uluslararası bir olgu olabilir."

Şimdi de Lenin'den örnek verilebilir.

"Biz girişimimize dünya devrimi dünya devrimi umudu ile başladık. Biz soruna enternasyonalist açıdan baktığımızı ve sosyalist devrim gibi bir girişimin tek ülkede tamamlanmayacağını vurguladık." (Lenin cilt 25 Sy:90)

Yada,

"Biz, Rus işçileri ve sömürülen sınıflar, uluslararası sosylist devrimin öncüsü olma onurunu taşıyoruz (....) Bunu Ruslar başlatmıştır. Almanlar, Fransızlar ve İngilizler tamamlayacak ve sosyalizm zafere ulaşacaktır." (Lenin cilt 26 Sy:472)

Bu örnekler çoğaltılabilir. "Tek ülkede sosyalizm" teorisi ayrıntılı ele aldığımızda başka örneklerede ihtiyacımız olacak. Ancak daha önce bir özet gerekiyor.

Marksizm-Leninizm, komünizmi ve onun alt aşaması olan sosyalizmi dünya çapında bir olay olarak gördü. Dünya pazarının tekliği, ve ulusları birbirine kopmaz bağlarla bağlayan ekonomik ilişkiler nedeniyle, sosyalizm gerekli bir koşul olarak ancak egemen, modern kapitalist ulusların ortak eylemi olarak başlayabilir ve ancak yeterli koşul olarak dünya çapında komünizme büyüyerek tamamlanabilir. Sosylizm ancak ekonomik anlamıyla kapitalizmin erişebildiği en yüksek düzeyin üzerine oturarak var olabilir ve komünizm ile eksiksiz duruma gelebilir.

Dünya devrimi, ulusal sosyalist devrimlerle başlar, dünya pazarında kapitalizmin egemenliğini yıkabilmek için, bu pazara egemen ulusların sosyalist devrimiyle büyür ancak ve ancak dünya ölçeğinde tamamlanır. Sosyalizmin kendisi tamamlanmak zorunda olan komünizmdir. Dünya devriminin anti tezi "tek ülkede sosyalizm" anlayışıdır. Bu yanlış teorinin mimarıda Lenin değil, Stalin'dir.

"Marksizm-Leninizm, komünizmi ve onun alt aşaması olan sosyalizmi dünya çapında bir olay olarak gördü."

Tek ülkede sosyalizm

Marksizmin tahrifatına yol açan bu teori bir "zorlamanın ürünü" olarak ortaya çıktı. Daha açık olarak formule edilebilir. Ekim devriminin yalnız kalması, diğer ülkelerdeki devrimlerin gecikmesi Stalin'i "tek ülkede sosyalizmin" olabilirliğine itti. Zorlama kaçınılmazlık olarak "zorunluluk" anlamına gelmiyor. Bu yanlış teorinin karşısında cephe alan Troçki, bolşevizmin marksist geleneğini cesurca savundu ama ne yazıki yenildi. Sezarın hakkını sezar vermek gerekiyor. Troçki'nin şu yada bu görüşünü doğru bulamayabilirsiniz. Ama tarihsel önemi olan bu tartışmada Troçki haklıydı.

Stalin, "tek ülkede sosyalizm" teorisini kendi bulmasına rağmen, bunu Lenin'e yakıştırdı. Stalin bolşevik geleneğin böyle bir teoriyi hiç bir zaman savunmamasına rağmen Lenin'in bir iki alıntısı üzerin bu anlayışı oturtabildi. Bunu Stalin'in başarısı olarak kabul etmek gerekiyor. Ama aynı zamanda Marksizm-Leninizmin yenilgisi olarakta. Acaba, bolşevikler ve onların önderi olan Lenin,

"tek ülkede sosyalizmin" savunucusu oldular mı?

Biliniyor, daha Lenin demokratik devrimi savunduğu 1905 günlerinde bile, bu demokratik devrimin sosyalist devrime büyümesini Avrupadaki sosylist devrime bağlıyordu.

"Rus devrimi kendi gayretleriyle zafer kazanabilir fakat kazanımlarını kendi gücüyle koruması ve pekiştirmesi mümkün değildir. Batıda bir sosyalist devrim olmadan bunu yapamaz"

(Lenin cilt 10 Sy: 280)

Yine biliniyor. Nisan tezleriyle Lenin, kendi "iki taktiğini" aşmıştır. Lenin'in öngördüğü biçimiyle bir demokratik devrim olmamıştır. Ama yapılan sosyalist devrim, Batı Avrupa devrimini Lenin'e unutturmamıştır. 1921 de Lenin'in şu sözleri buna tanıklık ediyor.

"Uluslararası dünya devriminin desteği olmadan proleter devriminin zafere ulaşmasının mümkün olmadığı bizin için açıktır." (Lenin cilt 32 Sy:503)

Yine Lenin,

"Biz dünya zincirinde yalnızca tek bir halka olduğumuzu her zaman söyledik ve önümüze kendi olanaklarımzla zafer kazanma amacını koymadık"

(Lenin cilt 3 Sy:431)

Yada yine devrim sonrası Lenin'in şu anlayışına bakalım,

"Tek bir ülkede sosyalist bir devrimin tam zaferi düşünülemez bile: Bunun için en azından bir çok ileri ülkenin etkin işbirliği zorunludur ki Rusya bu ülkeler arasında sayılamaz"

(Lenin cilt 28 Sy: 151)

Şimdi bu sözleri eden bir insanın "Tek ülkede sosyalizmin" olabilirliğine inandığı söylenebilirmi? Stalin Lenin'e haksızlık ediyor. Şöyle diyor:

"Bir başka deyişle tam sosyalist toplumu kurabiliriz ve kurmalıyız. Çünkü kuruluş için gerekli ve yeter olan her şeye sahibiz... Lenin bu klasik tezini, Zinovyev'in Yakovlev'e verdiği anti-Leninist yanıtı ile karşılaştırınız. (Stalin'in Leninizm'in ilkeleri Sy:181)

Stalin'in bu sözlerini Lenin'in yukarıdki görüşleriyle okuyucu karşılaştırsın.

"Tek ülkede sosyalizm" teorisini şimdiye kadar şöyle karşı çıktık. Peki Stalin ne yapsaydı? Sosyalizmi kurmaya girişmese miydi? Sosyalizmi kuramayız, o zaman oturup dünya devrimini bekleyelim mi deseydi? Bu sorular mantıklı ama yanlış sorular.

Ne Troçki ne de diğer bolşevik geleneği sürdürenler sosyalizmin ekonomik örgütlenmesine kendi gücümüzle başlamayalım demedi. Hiç kimse oturup dünya devrimini bekleyelim demedi. Sadece söylenen şudur: Biz kendimiz sosyalizmin ekonomik örgütlenmesine girişebiliriz, girişmeliyiz. Ama bilelimki ileri ülkedeki devrimlerle dünya devrimi ilerleyemez ise sosyalizmi sadece kendi gücümüzle kuramayız. Lenin'in tutumuda böyle oldu.

"Hiç kimse oturup dünya devrimini bekleyelim demedi. Sadece söylenen şudur: Biz kendimiz sosyalizmin ekonomik örgütlenmesine girişebiliriz, girişmeliyiz."

"Biz dünya devririminin kaçınılmazlığına inanıyoruz ama bu demek değildir ki bizler sırtını erken ve kesin bir tarihte gelecek olan devrime dayanan budalalarız..... Dünya devrimi patlak vermezden önce bir kaç ayrı devrim hareketinin yenilgiye uğrayabileceğinin de farkındayız.........

Şimdi kuşatılmış bir kaledeyiz ve dünya sosyalist devriminin öteki kesimlerinin yardımını bekliyoruz."

(C.28 Sy:74-75 Amerikan İşçilerine Mektup)

Birde şöyle bir görüş var. Bu görüş "Devrim"in sayfalarınada yansıdı: Stalin'de Lenin de "tek ülkede sosyalizmin" olabileceğine inandılar ve savundular. Ama Stalin'in yanlışı "tek ülkede sosyalizm"i dünya devriminden koparmak olmuştur. Lenin bu bağlantıyı koparmadan, "tek ülkede sosylizm"i savundu ve doğru yaptı.

Bu görüş tümüyle yanlış bir kanıya dayanıyor.

Birincisi: "Tek ülkede sosyalizm" anlayışının dünya devrimine karşı olduğunu-niyetten bağımsız olarak- teorik olarak kavrayamıyor.

İkincisi: Lenin'in tek ülkede sosyalizmi savunduğunu kabul ederek, marksizmi yanlış yorumlamış oluyor. (Doğal olarak bu görüş Marksın dünya devrimi teorisini anlamamak demektir.)

Üçüncüsü: Bu görüş Stalin'i eleştirmesine rağmen "tek ülkede sosyalizmi" mecburen (zorunlu olarak) kabul ederek aslında Stalin'e haksızlık yapıyor. Eğer Stalin tarihsel olarak zorunlu bir şeyi yapmışsa teoride bu yok diye Stalin'i suçlamak doğru olmuyor. (Böyle bir teori hem marksizmde yoktur hem de zorunlu olarak teoriye dahil edilmesine gerek yoktur.)

Dördüncü olarak söylemek istediğim şey şu: Stalin "tek ülkede sosyalizmi" dünya devriminden koparmakla yanlış yapmamıştır. Böyle bir şey olamaz Çünkü teorik düzeyde Stalin bu ikisini birlikte savunmuştur. Yanlışlık bu iki teorinin uyuşmazlığıdır.

Stalin; teoride "dünya Devrimi" savunucusudur. Ama aynı zamanda "tek ülkede sosylizm" savunucusudur. Ancak ne teorik nede pratik olarak bu iki teori uyuşmdığı için Stalin'in savunusu sözde kalmıştır, şu sözlere bakmak yeter:

"Sosyalizmin tek bir ülkede zaferi kendi başına bir hedef değildir.

Bir ülkede zafere erişen devrim kendi kendine bir büyüklük olarak değil, proleteryanın bütün ülkelerde zaferini hızlandırmak için bir yardımcı, bir araç olarak görülmelidir."

(Stalin Leninizmin ilkeleri Sy:131)

Son olarak söylemek istediğim şey: *Stalin 1924 Aralık ayına kadar* "tek ülkede sosyalizmin" olabilirliğini savunmamış. Aksine, Marksist-Leninizmin klasik doğru görüşünü sosyalizmin ancak uluslararası çapta çözümlenebileceğini kabul etmiştir. 1924 nisanında yazdığı Leninizmin İlkelerinde:

"Burjuvaziyi devirmek için bir tek ülkenin ça-

baları yeter, devrimimizin tarihi buna tanıklık eder. Sosyalizmin kesin zaferi için sosyalist üretimini örgütlenmesi için bir tek ülkenin, özellikle Rusya gibi bir köylü ülkesinin çabaları yetmez: bunun için bir çok ileri ülkelerde proleterlerin çabaları gerekir."

(aktaran Stalin Leninizmin sorunları Sy:174)

Stalin bu doğru görşü sekiz ay sonra "Ekim Devrimi ve Rusya Komünistlerinin Taktiği adlı broşüründe değiştirir, "tek ülkede sosyalizm"in kurulabileceğini savunmaya başlar. Bu noktanın altını şunun için çiziyorum: Her insan görüş değiştirebilir. Stalin'e "neden görüş değiştirdi" diye eleştiri yöneltmek doğru olamaz. Ancak bu olay şunu gösteriyor ki: "tek ülkede sosyalizm" teorisi Marksizm içinde daha önceden var olan bir teori değil, Stalin'in 1924 Aralığından sonra bulduğu bir teoridir. Sovyet ekolünün söylediği gibi bu anlayışı marksizme dahil eden Lenin değil, Stalin'dir.

"Tek ülkede sosyalizm" teorisi, dünya devriminin zararına bir eylem yaratmadan var olamazdı. Bu marksizm dışı teorinin en çarpıcı sonuçları ne oldu?

Dünya devriminin pratikte reddi ya da tek ülkede sosyalizmi savunma

"Tek ülkede sosyalizm" savunusu kaçınılmaz olarak pratikte dünya devrimini unutmaya varmak zorundaydı, vardı da. Bu durum Stalin'in dünya devrimini istememesinden yada ona düşman olmasından dolayı ortaya çıkmıyor. Her teori kendisine uygun bir politik eylem biçimi yarttığı için böyle oluyor." "Tek ülkede sosyalizm" teorisi, dünya devriminin zararına bir eylem yaratmadan var olamazdı. Bu marksizm dışı teorinin en çarpıcı sonuçları ne oldu?

Birincisi: Sosyalizmi, dünya çapındaki sınıf mücadelesine, dünya pazarının egemenliğinin kırılmasına bağlamadığı için Sovyet ulusunun çıkarını, dünya devriminin önüne koyan bir milliyetçiliğe vardı. Ulusal sosyalizm enternasyonalizmi çarpıtmak, yaralamak zorundaydı. Öyle de oldu. Sovyetlerin dış politikasının çıkarı gereği örneğin Yunanıstan devrimi gözden çıkartılabildi. Komünist partileri, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin uyduları yada propaganda örgütleri olmayı, bu teorinin gereği olarak yürekten kabul ettiler. Çünkü "tek ülkede kurulan sosyalizmi" korumaktan daha önemli başka hangi görev olabilirdi? Bütün komünist patilerinin eşit ilişkiler içinde var olması, birbirinin yalnışına göz yumması bu teoriyle ipotek altına alındı. Eğer "tek ülkede sosyalizm" eleştirilirse bundan emperyalistler kazançlı çıkacaktır. O nedenle Sovyetler Birliğinin yaptığı herşey, anti sovyetizme düşmemek için savunulmak zorundaydı.

İkincisi, birincisi sonuca bağlı olarak statükoculuk genel dış politika haline getirildi. Ekim devriminin ve daha sonradan sosyalizm yoluna giren ülkelerin içten ekonomik-siyasi olarak likide olmamasının tek güvencesi ancak yeni devrimlerle beslenmesiydi. Dünya devrimi perspektifi de bunu gerektiriyordu. Ama soz konusu olan ülkelerin ve onların başında olan Sovyetler Birliğinin politikası var olanı korumak dengecilik oldu. Sovyetler Birliği Afganistana müdahele ederken bile bunu "sınırlarını korumak" için yaptığını ifade etti. Kapitalist ülkelerin komünist partilerine önerilen yol statükoyu bozmamak için kaçınılmaz olarak reformcu olmak zorundaydı. Biliniyor, Küba devrimi, Nikaragua devrimi, hatta bir bakıma Portekiz devrimi bu genel politikaya karşı gelişen devrimler soldu. Sovyetler dünya burjuvazisinde kabul etmek zorunda olduğu devrimleri, artık kaçınılmaz devrimleri kabul edip, onlara destek verdiler.

Dünya devrimi anlayışı taktiksel geçici dönemler dışında statükoculukla uzlaşmaz. Çünkü bu teori her seferinde dengenin dünya üzerinde yeniden bozulmasını gerektiriyor. Her kurulan yeni denge dengesizliği içinde taşımak zorunda oluyor. Bu nedenle, Lenin'in "tek ülkede sosyalizmi" savunduğuna örnek gösterilen "Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı üzerine" adlı yazısında bile anti-statükoculuğu bulmak mümkün.

"Tek bir ülkenin başarılı proleteryası, kapitalistleri mülksüzleştirdikten ve kendi sosylist üretimin örgütledikten sonra, öteki ülkelerin ezilen sınıflarını kendi davasına çekerek, bu ülkelerde kapitalistlere karşı ayaklanmalara yol açarak ve sömürücü sınıflara ve onların devletine, gerektiğinde silahlı kuvvetle bile karşı koyarak, dünyanın geri kalanının, kapitalist dünyanın karşısına çıkacaktır.

(Lenin C. 21 Sy: 342 yada Marks-Engels Marksizm Sy: 333)

Üçüncüsü, "tek ülkede sosyalizmin" olabilirliği kabul edildikten sonra, eninde sonunda Sovyetler Birliğinin ulusal sınırları içinde sosyalizmin kurulduğunuda onaylamak zorundasınız. Stalin ve ekibi açısından bu teoriyi sonuna kadar götürmek kaçınılmazdı. Nihayet, Stalin 1936 yılında artık sosyalizmin kurulduğunu ilan etti. Dünya komünist partileride bunu onayladılar. Stalin şöyle diyordu:

"Bizim Sovyet toplumumuz, daha şimdiden özünde, sosyalizmi gerçekleştirdi, sosyalist düzeni yarattı, yani başka terimlerle Marksistlerin komünizmin birinci evresi yada alt evresi dedikleri şeye ulaştı. Bu demektirki, komünizmin birinci evresi, yani sosyalizm, ülkemizde daha şimdiden temel olarak gerçekleşmiştir."

(Stalin Leninizmin İlkeleri s.627-628)

Şimdi ne oluyor? 1936'da Sovyetler emek üretkenliği bakımından kapitalizmden daha yüksek bir düzeye mi gelmiş? Hayır böyle bir şey yok. Sanayide Sovyetler Birliği büyük bir atılım yapmış ama emek üretkenliği kapitalizmin çok gerisinde. Lenin'in daha 1919 da "Büyük Başlangıç" makale-

sinde söylediği şu sözleri Stalin unutmuş gözüküyor.

"Sosyalizm yeni ve çok daha yüksek bir emek üretkenliği yaratarak kapitalizmi yenebilir.

(Marks-Engels Marksizm Sy 478)

Komünizmin ayrılmaz bir parçası olan sosyalizmin özelliklerinen çok uzakta olan Sovyet toplumu sosyalizm olarak dünyaya sunuluyor. (Gerçek bir sosyalizmin nasıl anlaşılması gerektiğini başka bir yazıda uzunca ele almak gerekiyor. Bu yazının konusu bu değil. Şimdiden şu söylenebilir. Stalin'in sosyalizm anlayışı hem alt yapı hem de üst yapı bakımından gerçek sosyalizmden uzak bir noktadadır.)

Dünya işçi sınıfına aslında sosyalizm olmayan bir toplumun (Komünizmden ayrı düşünülemeyecek akışkan birtoplumun) sosyalizm olarak tanıtılması, kapitalizmden ekonomik olarak geri bir toplumun propagandası anlamına geliyordu. Görmeyenler için değil ama görenler için bu türlü bir sosyalizm ancak bir hayal kırıklığı yaratabilirdi. Batı Avrupa işçi sınıfı bu düşkırıklığını ne yazikki yaşadı. İleri kapitalist ülkelerin komünistleri, "tek ülkede kurulmuş bu sosyalizmin" ekonomik-demokratik yönden geri özelliklerini sosyalizm olarak anlatmak için çok uğraştılar ama çekici olamadılar.

"Tek ülkede sosyalizmin olabilirliğinin onu dünya devriminden pratikte koparmanın doğal sonucu ulusal komünizmdi."

"Tek ülkede sosyalizm" anlayışı, sosyalizmi Sovyetlerde ya da başka bir ülkede kurmakla kalmazdı. Komünizme ilerlemek zorundaydı.

"Tek ülkede sosyalizm" teorisi "tek ülkede komünizm" teorisine dönüşmek zorundaydı. Stalin bunun tohumlarını attı. Kuruşçev de olgun bir komünizm planını, tarihini belirterek ortaya çıkardı.

Stalin, sosyalizmde devleti güçlendirdiğini kabul etti. Ama teoride, devletin giderek sönmesi, komünizmde de giderek yok olması gerekiyordu. O zaman yapılması gereken teoride yeni bir revizyondu. Stalin bunuda başardı. Marksizme "Devletli Komünizm" anlayışını soktu. Tek ülkede sosyalizmin olabilirliğinin onu dünya devriminden pratikte koparmanın doğal sonucu ulusal komünizmdi. Stalin eliyle, "Ulusal sosyalizm" "Ulusal komünizm"e büyüdü. Teorinin sürekliliğine inandığı sürece başka şey yapamazdı.

Stalin "marksizme yaptığı katkıyı" şöyle izah etti,

"Gördüğümüz gibi, şimdi yepyeni bir devletimiz, tarihte benzeri olmayan ve biçimi ve işlevleri bakmından, birinci evrenin sosyalist devletinde gözle görülürcesine ayrılan sosyalist bir devletimiz var."

Ama gelişme bu kadarla kalmaz. Daha ileriye, komünizme doğru gidiyoruz. Devlet, komüzim döneminde varlığını sürdürecekmi?

Evet, eğer kapitalist kuşatma ortadan kaldırılamazsa, eğer dış askeri saldır tehlikesi yok edilemezse sürdürecek"

(Stalin Leninizmin Sorunları Sy:732)

Lenin'in şu görüşleriyle Stalin'in "Devletli Komünizmi" arasında bir uyum var mı?

"En sonu ancak komüzim devleti büsbütün gereksizleştirir."

(Devlet ve İhtilal Sy:120)

"Komünist toplumun birinci evresinden üst evresine ve sonuç olarak devletin tamamen sönmesine geçişi sağlayacak kapı o zaman ardına dek açılacaktır.

(A.G.E. Sy: 135)

Ne acıdır ki Marksın ve daha sonra Lenin'in komünizm anlayışı bu şekilde bir deformasyona uğradı. Gelişmiş sosyalizmdeki "halkın devlet" formülasyonu buradan türedi. Kruşçev dahil anti-Stalinci sovyet bürokrasisi bu teoriyi devam ettirdiler. Kruşçev, 1980'lerde komüzimin kurulacağnı söyledi ve bunu SBKP proğramına yazdırdı. Uzun yıllar boyunca da bu anti-bilimsel görüşe dünya komünistleri ses çıkarmadılar.

SBKP tarafından öne sürülen "gelişmiş sosyalist toplumu kurduk. Şimdide komünizmin madditeknik temelini atıyoruz" anlayışı Gorbaçov'a kadar değişmeyen bir tutum oldu. Bu döneme kadar yine bir "tarih bilgisi" olarak Dünya devriminden bahsedildi. Ama sadece pratik bir değeri olmayan "tarih bilgisi" olarak.

Gorbaçov ile başlayan "Dünya Refomu" anlayışını içinde barındıran "Yeni düşünce" çizgisiyle birlikte artık dünya devrimi perspektifinin ve onun unutulmasının sonuçlarını pratikte yaşıyoruz, daha iyi görebiliyoruz.

Şüphesiz ki sosyalizmin dünya çapında likiditasyonunun tek nedeni dünya devrimi konseptinden kopuş değildir. Bu çözülüşün nesnel ve öznel bir çok nedeni vardır. Ancak bu gün tartıştığımız konu açısından artık şunu kabul etmeliyiz: Sebepleri ne olursa olsun, dünya devrimi anlayışına bağlı olmayan bir "sosyalizm" sosyalizm olamıyor. Yeni devrimlerle beslemeyen ileri kapitalist ülkeleri kapsamayan bir "sosyalizm" kendi iç çözülüşünün tohumlarını kendi içinde barındırıyor. Öyle gözüküyorki tarih bizi yeniden, ama daha deneyimle dolu olarak kapitalizmden komünizme geçiş çağının başlangıcına, "Ekim Dönemine" götürüyor. Dünya devrimi tartışmasının önemi burada gözüküyor.

Sokak yüzüme çarpıyor

AZAR GÖK

Hayatımı hayallerimle ödüyorum, çünkü bana hayallerime ödeyecek bir hayat bırakmıyorlar.

Diyor o.

Kendisiyle başı dertte olan bir insanım demeyi bile ucuz bir trajik tevessül sayıyor o.

Bir, iki, üç ve öteki.............ler.

Farklı olarak, diyor, ben mahalleli değilim. Sürekli uğradığım çok yer var, sürekliliğimi azaltıyor, bir oda ya da bir denizi tercih ediyorum gövdemi kıstırmak için. Başka şeyler de söylüyor o.

Daralıyoruz farkında mısınız? Mesela, gazeteler. Gazeteler özgürlüğü öldürüyor. Artık onların sahiplerinin bir amacı olmaktan öte, yaptıkları iş bu hale geldi. Binlerce haberden istedikleri bir sıralama (rastgele bile olsa) ve bir tek üslupla sözetmek, genişliğin içinde insanı boğmak değil de nedir?

Soruyor o.

Sevgilimin bir başkasını sevmesini anlayabilirim ama beni sevmemesini anlayamam dedikten sonra üçüncü kez:

Televizyon ve sürekli çıkan kitaplar da öyle. Yerelleşmeliyiz belki. Örneğin az çok resim yapabilmeliyiz. Az çok müzik.. süreklilik sağlayan çeşitlilik nasıl olur, bunu düşünüyorum, aynı mahallede oturmalıyız, hayır belki birçok mahallede birden, ancak genişlemekle bu kadar yetinmeliyiz. On yılda bir gidebileceğim uzaklıklara gitmeliyim, ama canım isteyince de, zamanı olan ve canı istememezlik etmeyen insanlarla gelişi güzel sohbetler de edebilmeliyim. Kapısını çaldığım insan "Kim o" dememeli. "Açık." Kendinden başka kimseye zararı olmayan biri olmaktan çıkmalıyım muhtemelen, büyük olasılıkla vs.

Susmasını istemiyorum:

Sürekli çıkan kitaplar da öyle.Kendimizce kitap da yazmalıyız ve çoğu elden ele dolaşmalı. Sizin tavsiye ettiğiniz bir kitap var mı?

O'na yalnızca bir öykü verebileceğimi söylüyorum.Yüzü güneşi öpüyor, dönüp:

Bu yeterli. Herkesin tavsiyesini almalıyım. Sonra dokunabildiğim ve ulaşabildiğim herkese verecek bir şeyim vardır mutlaka. Verebileceğim her şey benim olmayan. Beni olmayan.

Baksana, şimdiden insanlar hayatlarını bir avlu içine almaya başladı. Bir çeşit grup kültürü, klancılık başgösterdi. Herkesin geniş hayatı elinden gitti, ya da bir türlü ulaşılamazdı ona. İşte bunun kanıtı, eskiden mahalle çeteleri gibi, Batı Yakasının Hikayeleri olurdu. Oysa şimdi feodal değil, bir taraf kimliği ile buluşuyor insanlar. Bir yanlışa daha soyunuyorlar. Örneğin Avrupa'da bir tanışıklık ve ortak özellikler temel alınırken, burada hemşehrilik ağır basıyor. Ama ikisi de, tek tek yaşamlarını boyunduruğa alan toplumsal yapının karşısında bu yolu kullanıyorlar.

Ciddileşmesini beklemiyoum. Sonra uzunca sustu. Uzak gibiydi. Söz sırasını almaya niyetim yoktu henüz. Belki de karşı bir mantık geliştirme güçlüğü çekiyordum. Elbette pantolonuma dökülen kahvenin uğraştırdığı bir mesafe edinmiştim kendiliğinden. O'nu duyuyordum:

Ben ne yapıyorum? Kahve pantolonunda. Ben ne yapıyorum? İnsanlarla gece-gündüz birlikte olmak istediğim halde kendime katlanamıyorum. Birçoğunun yüzünde, mutlaka ikinci bir doku var. Kuşkuculuğum mu alıkoyuyor beni. Bir art niyetin "Koşullar böyle" ya da "Özür dilerim, alışık değiliz" gibi iliklerimi titreten bir uzaklık patlaması ile karşılaşıyorum çoğu zaman. Niyetler önemini objektiviteye konu olunca yitiriyor ve kişiye saplı bir ucu var niyet bıçağının. Ben, bunun sızısını duyuyor ve kanamamı göstermekten hiç çekinmiyorum. Sürekli kanamamı gösterdiğim için herkes doktor kesiliyor. Neyse konu bu değil, yiten zamanın peşinde olacak halim yok, gelen zaman ilgilendiriyor beni.

O konuştukça gözlerim sivrilip sonra noktalaşıyor. "Tarif etmek, tahrip etmektir" diyor "çoğu zaman." Adresimi vermekten vazgeçiyorum, onun da nerede yaşadığını sormaktan.

Her yerde, diyor o. Karşılaştım. Çok az yerde mütevazi karşıladım hayatı. Pek ilginç, biliyor musun? Hep çocukça şeyler yaparken oldu bu. Çocukluğun da bir tarih olduğu ve bilincin bir yerinde, bir kuyuda upuzun yattığını düşündüm. Bir iki kadını sevmemde, bir iki de korkularımın çoğaldığı yerde sezdim bunu. Neyse, bir de şimdi galiba, size teşekkür ederim, ama konu bu değil.

Bir ara sigara paketenin boşaldığını farkettim. Susuyordu, sigara almak için çıktım. Döndüğümde genç bir kızla sohbet ediyordu. Duraksadım, boş bir masaya iliştim, sigaramı yaktım. Bir süre sonra beni farketti, gülümseyişi tuttu elimden, eski masama çekti beni. "Yahu gelsene, çekinecek bir şey yok" demedi. Birbirimize oldukça yaklaşmış olmalıyız, genç kız aramıza zor sıkışıyordu. Bunun konu gereği olduğunu anladım.

Neden sonra "Sen ne diyorsun bu konularda" diye sordu, garipsedim.

Anladı.

Ben yalnızca geceyarısına önem veririm. Bir de, kapandığım alandan çıkınca sokağa yüzümde patlayan sokağın ellerine. Haksız tokatlardır bunlar ama, yine de niyetimden bağımsız oldukları için, onları anlarım. Yüzümün aldığı şekil nedeniyle kimseyle hevesli olmam bunu paylaşmaya. Onun dışında size fazla söyleyeceğim bir şey yok.

Bunları ben mi dedim? Hayır. Bunları siz demeliydiniz.

Diliyorum.

Masamızdaki genç kıza döndü "Size tek söyleyeceğim şey, evde aldığınız öğüdü ve okulda aldığınız ödevi kesinlikle yerine getirmeyin. Bu konuda size yardımcı olamam, ha unutmadan, prova cumartesi saat üçte.

Sıradan bir merakla sordum: Hangi oyun?

"Bu kadar büyütmeyin, oyunu da kendimiz oynamalıyız."

On yıldır sek sek oynadığı hiçbir insanla, sek sek oynarken karşılaşmamış bir insanla oturmak ağrıma da gitse, dedi, sizinle bir fincan çay daha içebilirim.

Bu kadar köşeye sıkıştırılmaya gelemezdim. Birden büründüğü mistik hava beni rahatsız etmeye başladı. Herkesi etmeliydi. Şark ve çoğu masallara uygun babacan adam tipiyle yüzyüze geldim sanki birden, sihiri bozmalı ya da ona bu ayrıcalığı tanımamalı. Çünkü kimse tek değildir. Biraz da benim orada.

Sokak dedim size, yüzüme çarpıyor. Kahkahkahayla.

Bir kahkaha ile dengelendik. En azından bana sek sek oynama koşulu getirmekten vazgeçti. Birer çay daha içip çıktık oradan.

Şu genişliği görüyor musun, diye sordum. Gördü, önünde uzanan şehrin dikey kesitini. Biraz sonra orada bizi birileri bekleyecek. Muhtemelen sohbetimizi de merak etmiyorlar. Ama içlerinde herhangi birileriyle geceyi beraber geçirebiliriz. Niyetlerinin bıçağını kemiklerinde taşıyorlar, yüzümüzde tokatın izinden başka ortaklıklarımız da var. Gülerken üzüntülerini terketmiyorlar.

Birbirine dokunan, sarıldığında da, ayrıldığında da sizi terketmeyen insanlar var orada. Anne olmayan değil, anne olamayan insanlar bunlar.

Az yürüdük

....

Daha. Ve.

Bir otobüs geçti. Birçığlık indi koşarak merdivenlerden. Herkesi tedirgin eden bir kıyafet sindi otosuna.

Da-di-da.

Çocuğunu düşürdü yüreğinden kadın:

Hepsi aklımda.

Bu yalandan bizi kurtar, bizi ayır ey gerçek.

Ey gerçek sabah oldu, sokağını göster.

Hadi gidelim artık. Bunların hepsini bir araya getirmek güç olacak. Bunları uçukluktan, sarhoşluktan, delilik ya da masaldan kurtarmak için çok çaba harcayacağız, ama asıl sorun: Nereden başlayacağız?

Elbette hikayenin içinden.

Diyorum.

GENÇ SAVAŞÇILARA NOTLAR

(Baştarafı sayfa 30'ta)

24 Nisan 1960, İnönü'nün konuşmaları basılarak dağıtıldı. Yasağa rağmen gösteri yapan öğrenciler "Köle olarak yaşamaktınsa ölmeyi yeğleyeceklerini" söylediler.

27 Nisan 1960, İstanbul'da kanlı olaylar.

28 Nisan 1960, Ankara ve İstanbul'da gösteriler.

29 Nisan 1960, İstanbul Hukuk Fakültesi'nde olaylar. AÜ Hukuk Fakültesi ve SBF'de atlı polis öğrencilerle çatıştı. SBF öğrencileri İnönü'ye temsilci gönderdi.

1 Mayıs 1960, İstanbul'da sokağa çıkma yasağı.

4 Mayıs 1960, CHP, Plevne Marşı'nı bastırıp dağıttı. İstanbul ve İzmir'de olaylar.

555K, kızılay'da gösteri. Üniversitelerde bildiri dağıtıldı.

5 Mayıs 1960, Yüksek Denizcilik Okulu ve Kabataş Lisesi öğrencileri yürüdü.

19 Mayıs 1960, Ankara'da öğrencilerin yürüyüşü.

21 Mayıs 1960, Ankara'da Harp Okulu öğrencilerinin yürüyüşü.

27 Mayıs 1960, "Askar- gençlik el ele."

28 Mayıs 1960, Harbiyelilerin Yürüyüşü.

VIVE LA SOLIDARITE INTERNATIONALE

Programme

Ahmet KAYA
Ali NURŞANI
Nilüfer AKBAL
Duo LATINO
0zan TRE'J
Coma SERHAT

Participation

DEVRİM
FRANCE-CUBA
Ambassadeur de CUBA

KÜBA İLE DAYANIŞMA GÜNÜ
LA JOURNEE DE LA SOLIDARITE AVEC CUBA

MAISON DE LA MUTUALITE
24, rue Saint-Victor 75005 PARIS

23 Février 1992

DEVRİM AYLIK SOSYALİST DERGİ SAYI 5 KDV'Lİ 10.000